

**BAĞIMSIZ ANAOKULU ÖĞRETMENLERİNİN
DIŞ MEKÂN OYUN ALANLARINA
VE UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Meltem YILDIRIM

Eskişehir, 2017

**BAĞIMSIZ ANAOKULU ÖĞRETMENLERİNİN DIŞ MEKÂN OYUN
ALANLARINA VE UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Meltem YILDIRIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı

Danışman: Yard. Doç. Dr. Meral ÖREN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Mayıs, 2017

*Bu Tez Çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1701E002 no.lu proje kapsamında
desteklenmiştir.*

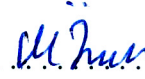
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Meltem YILDIRIM'ın "Bağımsız Anaokulu Öğretmenlerinin Dış Mekan Oyun Alanlarına ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri" başlıklı tezi 26.05.2017 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Okulöncesi Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Unvanı-Adı Soyadı

İmza

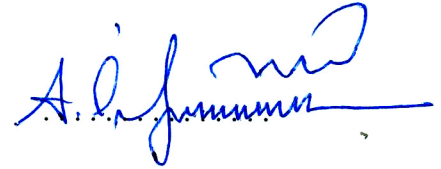
Üye (Tez Danışmanı) : Yard.Doç.Dr. Meral ÖREN

.....

Üye : Doç.Dr. Serap ERDOĞAN

Üye : Yard.Doç.Dr. Ali İbrahim CANGÖZÜM

Prof.Dr. Harcan DEVECİ
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müdürü

ÖZET

BAĞIMSIZ ANAOKULU ÖĞRETMENLERİNİN DIŞ MEKÂN OYUN ALANLARINA VE UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Meltem YILDIRIM

İlköğretim Anabilim Dalı

Okulöncesi Öğretmenliği Programı

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mayıs, 2017

Danışman: Yard. Doç. Dr. Meral ÖREN

Araştırmanın amacı öğretmen görüşlerine dayalı olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız resmi anaokullarında yer alan dış mekân oyun alanlarının okul öncesi öğretmenleri tarafından kullanımı, kullanımı etkileyen etmenler ve kullanımın artmasını sağlayabilecek önerileri incelemektir. Araştırmada karma desenlerden açımlayıcı sıralı desen kullanılmıştır. Açımlayıcı sıralı desen, araştırmacının nicel bir aşamayı yöneterek başladığı ve ikinci aşamayla özel sonuçlar aramaya başladığı bir karma yöntem desendir. Bu amaçla çalışma iki aşamadan oluşmuştur. Birinci aşamada 2016- 2017 Eğitim-Öğretim yılı bahar dönemi içerisinde Eskişehir ili Tepebaşı ve Odunpazarı ilçelerine bağlı toplam 19 merkez bağımsız resmi anaokulundan 18 tanesinde görev yapmakta olan toplam 135 okul öncesi öğretmeninden “Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları ve Kullanımı Öğretmen Formu” kullanılarak nicel veriler toplanmıştır. Bağımsız resmi anaokullarından bir tanesinin dış mekân oyun alanı bulunmadığından araştırmaya dâhil edilememiştir. Birinci aşama verileri olan Likert tipi anketten elde edilen verileri çözümlemek için “ betimsel istatistik” teknikleri (frekans, yüzde, ortalama, tablolar) kullanılmıştır. Anketten elde edilen veriler araştırmanın ikinci aşamasının örneklemi oluşturmada maksimum çeşitliliği sağlamak için de kullanılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan ve maksimum çeşitliliği sağlayan 9 öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla görüşmeler yapılmıştır. Görüşme kayıtlarının dökümü yapılarak, dökümler üzerinden tümevarım analiz tekniği kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin dış mekân alanların önemine inansalar da uygulamada yetersiz kaldıkları görülmüştür. Öğretmenlerin dış mekân alanların kullanımında yetersiz kalmaları ise öğretmenlerin kendisi (bilgi ve beceri, inanç ve tutum, lisans eēitimi) ve dış etkenler (hava koşulları, ebeveyn baskısı, dış mekân alanının sahip olduēu fiziksel donanımı ve gvenliēi, mahalle faktörü, okul yönetimi ve kaynaştırma ērencisi) gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Dış mekân kullanımına dair yeterli bilgi, beceri ve olumlu inanç tutuma sahip öğretmenler dış mekân kullanımına daha çok yer verirken yetersiz bilgi, beceri ve olumsuz inanç, tutuma sahip öğretmenler ise daha az yer vermişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Dış mekân, Dış mekânda oyun, Oyun, Okul ncesi, ğretmen

ABSTRACT

OPINIONS OF PRESCHOOL TEACHERS ON OUTDOOR PLAY AREA AND THEIR OUTDOOR AREA PRACTICES

Meltem YILDIRIM

Department of Primary Education

Preschool Education Program

Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, May, 2017

Advisor: Assist. Prof. Meral ÖREN

With the rapid urbanization in the world, the generations that are now growing on the streets are gradually diminishing. Today children spent most of the day at home or in schools and they are becoming addicted to TV, computer, phone, tablet and so on. Outdoor areas have plenty of opportunities to support children's development and their knowledge and attitudes toward nature. In outdoor spaces, the child's gross motor skills are supported while the child is freely jumping and running and also he/she takes advantage of the sunlight on the other hand. At the same time, they have the opportunity to discover plants, bugs, clouds, earth, trees and many other things in the outdoor environment through firsthand experience. Teachers should use outdoor playgrounds more often in order to support children's health and development, give them the opportunity to explore the environment and develop positive attitudes towards nature. Therefore, this study aims to examine the opinions of preschool teachers about using outdoor areas in preschools and their outdoor area practices. The design of this study was explanatory sequential design. An explanatory sequential design is a mixed method design in which the researcher begins by a quantitative step and then begins to look for explanations on the second step through qualitative methods. The study consisted of two phases. In the first phase, it was aimed to collect quantitative data from teachers working in government preschools. 18 out of 19 government preschools in Eskişehir during the 2016-2017 academic year was included in the first phase. One of the preschools was not included in the research since it had no outdoor playground. In the first phase of the study, the data was collected from 196 preschool teachers working in the 18 preschools through a survey

“the Outdoor Areas and Outdoor Area Practices -Teacher Form” which was developed by the researchers using the literature review. Descriptive statistics (frequency, percentage, arithmetic mean tables) obtained from the Likert-type questionnaire is given the results. The sample of the second phase of the study was selected using the survey results to provide maximum diversity. Nine teachers were selected from the first phase participants: 3 with the most positive view, 3 with medium view and 3 with the most negative view about outdoor area activities. Nine teachers were interviewed using a semi-structured interview form. In the second phase, the data were coded and themes and subthemes were created.

As a result of the research, it was seen that even if the teachers believe in the importance of outdoor play they were insufficient in the practice. Only 2 teachers out of 135 said that they take children to outside playground area every day. Majority of the teachers reported that they only take children outside on warm weathers but not every day in even in warm weathers. Inadequacy of teachers' use of outdoor spaces were explained by the teacher characteristics (knowledge and skills, belief and attitude, undergraduate education) and external factors (weather conditions, parental pressure, physical equipment and security of the outdoor space, neighborhood factor, school management and students with special needs). Most teachers reported that parents don't want their children play outside on cold weathers. Also teachers are worried about children getting cold and being hurt on playground areas.

Keywords: Outdoor area, Outdoor play, Play, Preschool, Teacher

TEŞEKKÜR

Çalışma konumun belirlenmesi, planlanması ve sonlandırılmasındaki yardımları için değerli hocam ve danışmanım Sayın Yard. Doç Dr. Meral Ören'e,

Veri toplama çalışmalarım sırasında iş yoğunluklarına rağmen yardım ve destekleri için Ömer Faruk Tamul'a, Ümran Alan'a Nurbanu Parpucu'ya ve Hıdır Karaduman'a,

Yine tez süresince dostlukları ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen çok değerli arkadaşlarım Ümran Alan'a, Nurbanu Parpucu'ya, Vakkas Yalçın'a, Hıdır Karaduman'a, Bircan Ergün Başak'a ve güzel varlığıyla yanımda olan İlayda Kimzan'a,

Tez jürisine katılmayı kabul eden ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocalarım Doç. Dr.Serap Erdoğan'a ve Yard. Doç. Dr. Ali İbrahim Can Gözüm'e,

Desteğini yanımda her zaman hissettiğim değerli hocam Yard, Doç. Dr. Sabri Güngör'e

Ve son olarak bana her zaman umut ve güven veren değerli anneme, babama ve sevgili kardeşlerime çok teşekkür ederim.

Meltem Yıldırım

Eskişehir 2017

26.05.2017

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Meltem YILDIRIM

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar DİZİNİ	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Sorun	5
1.2. Araştırmanın Amacı	9
1.3. Araştırmanın Önemi	9
1.4. Varsayımlar	13
1.5. Sınırlılıklar	13
1.6. Tanımlar	13
2. ALANYAZIN	15
2.1. Çocuk Hakları ve Oyun	15
2.2. Dış Mekânda Oyun ve Eğitimin Tarihsel Gelişimi	16
2.3. İdeal Bir Dış Mekân Oyun Alanının Özellikleri	17
2.4. Dış Mekânın İç Mekândan Farklı Olarak Kazandırdıkları	19
2.5. Dış Mekân Oyun Alanlarında Öğretmenin Rolü	21
2.6. Yurtiçi ve Yurtdışı Alanyazındaki İlgili Araştırmalar	23

2.6.1. Türkiye’de okulöncesi eğitimde dış mekân oyun alanlarıyla ilgili araştırmalar.....	23
2.6.2. Dış mekân oyun ortamlarının gelişime ve insan sağlığına sunduğu yararlarla ilgili araştırmalar.....	26
2.6.3. Dış mekân oyun ortamlarının doğa bilincine sağladığı katkıya dair araştırmalar.....	29
2.6.4. Dış mekân ortamlarının obezite ve sedanter yaşamla ilişkisi üzerine araştırmalar.....	30
2.6.5. Çocukların oyun oynamak istekleri yerle ilgili araştırmalar.....	31
2.6.6.Çocukluğun geçmişten günümüze geçirdiği değişimle ilgili araştırmalar	32
2.6.7. Dış mekân ortamların öğrenme ve akademik başarıya etkisi üzerine araştırmalar.....	34
3. YÖNTEM	36
3.1. Araştırma Deseni	36
3.2. Evren ve Çalışma Grubu.....	37
3.2.1. Birinci aşama katılımcıları.....	37
3.2.2. İkinci aşama katılımcıları	38
3.3. Veri Toplama Tekniği ve Araçları	40
3.3.1. Okul öncesi dönem dış mekân oyun alanları ve kullanımı öğretmen formu.....	40
3.3.2. Bağımsız resmi anaokulu öğretmenlerinin dış mekân oyun alanlarına ve uygulamalarına yönelik yarı yapılandırılmış görüşme soruları	40
3.4. Verilerin Toplanması.....	41
3.5. Verilerin Analizi.....	41
4. BULGULAR VE YORUM	44

4.1. I. Aşama Bulguları: Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları	
ve Kullanımı Formu İle Elde Edilen Nicel Bulgular	44
4.2. II. Aşama Bulguları: Dış Mekân Alanlarına Ve Uygulamalarına	
Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları İle Elde Edilen	
Nitel Bulgular	57
4.2.1. Dış Mekân Kullanımını Etkileyen Öğretmenin Kendisi İle İlgili	
Etkenler.....	59
4.2.1.1. Dış mekânı sıklıkla kullanan öğretmenlerin kendileri ile	
ilgili etkenler	59
4.2.1.1.1 Bilgi ve beceri	60
4.2.1.1.2. İnanç ve tutum.....	62
4.2.2.1.1. Bilgi ve beceri	66
4.2.2.1.2. İnanç ve tutum.....	68
4.2.2. Öğretmenin dış mekan kullanımlarını etkileyen öğretmenin dışındaki	
etkenler.....	72
4.2.2.1. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden güvenlik ile ilgili	
etkenler	73
4.2.2.2. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden fiziksel donanım ile	
ilgili etkenler	75
4.2.2.3. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden ebeveyn ile ilgili	
etkenler	80
4.2.2.4. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden hava koşulu ile	
ilgili etkenler	82
4.2.2.5. Öğretmenlerin daha önce çalışılan okulların (ilköğretim	
okulları) şu anda çalıştıkları (anaokulu) ile dış mekân	
açısından karşılaştırılması	84

4.2.2.6. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden okul yönetimi ile ilgili etkenler	85
4.2.2.7. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden kaynaştırma öğrencisi ile ilgili etkenler.....	87
4.2.2.8. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden mahalle ile ilgili etkenler	88
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	90
5.1. Tartışma.....	91
5.2. Sonuçlar	97
5.3. Öneriler.....	101
KAYNAKÇA.....	104
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1. Araştırmada Yer Alan Öğretmenlerin Cinsiyet, Mezuniyet Türü ve Daha Önce Görev Yaptıkları Yere Göre Frekans-Yüzde dağılımları	38
Tablo 3.2. Yarı yapılandırılmış görüşmelere katılan öğretmenlerin özellikleri	39
Tablo 4.1. Bağımsız anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin dış mekan kış mevsiminde kullanım sıklığı ile ilgili görüşlerinin yüzde-frekans dağılımı	45
Tablo 4.2. Bağımsız anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin dış mekan bahar mevsiminde kullanım sıklığı ile ilgili görüşlerinin yüzde-frekans dağılımı	46
Tablo 4.3. Bağımsız anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları okulun dış mekan oyun alanının sahip olduğu ekipmanlar ile ilgili görüşlerinin yüzde frekans dağılımları	47
Tablo 4.4. Bağımsız anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları okulun dış mekan oyun alanının fiziksel koşulu ile ilgili görüşlerinin yüzde frekans dağılımları	47
Tablo 4.5. Bağımsız anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin dış mekan alanlarını genellikle hangi etkinlikler için kullandıkları ile ilgili görüşlerinin yüzdefrekans dağılımı	48
Tablo 4.6. Bağımsız anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin dış mekan alanlarına ve uygulamalarına yönelik görüşlerinin yüzde frekans dağılımları.....	49

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 4.1. Dış Mekan Kullanımını Etkileyen Etkenlere Yönelik	
Temalar	58
Şekil 4.2. Dış Mekân Kullanımına Sıklıkla Yer Veren Öğretmenlerin	
Dış Mekân Kullanımına İlişkin Bilgi, Beceri Ve İnanç,	
Tutumuna İlişkin Oluşan Kodlar	60
Şekil 4.3. Dış Mekân Kullanımına Az Yer Veren Öğretmenlerin	
Dış Mekân Kullanımına İlişkin Bilgi, Beceri Ve İnanç, Tutumuna	
İlişkin Oluşan Kodlar	65
Şekil 4.4. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Güvenlik Alt Teması	
Altında Oluşan Kodlar	73
Şekil 4.5. Dış Mekan Kullanımını Etkileyen Etkenlere Yönelik	
Temalar	76
Şekil 4.6. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Ebeveyn Alt Teması	
Altında Oluşan Kodlar	81
Şekil 4.7. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Hava Koşulları Alt	
Teması Altında Oluşan Kodlar	83
Şekil 4.8. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Okul Yönetimi Alt	
Teması Altında Oluşan Kodlar	86
Şekil 4.9. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Kaynaştırma Öğrencisi	
Alt Teması Altında Oluşan Kod	87
Şekil 4.10. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Mahalle Alt Teması	
Altında Oluşan Kodlar	88

1. GİRİŞ

Kentlerde Yaşayan Çocuklar da Oyun Oynamak İster

Kentler daralıyor yollar daralıyor
kaldırımlar daralıyor daralıyor bahçeler bile,
daralıyor masallara sığmayan evrenimiz
yüreğlerimiz daralıyor gün geçtikçe
oynayacak yer bırakın bize
önce cadde kenarları sonra kaldırımlar
bahçeli apartmanların bahçeleri
size ayrıldı sizin otomobillerinizle doldu
okulumuzun önü düşlerimizin içi
oynayacak yer bırakın bize
caddelere şimşek gibi fırlıyorsak
haşarılıktan değil yaramazlıktan değil
bizim olması gereken yerler bize yasak
büyükler söz anlamaz büyükler bencil
oynayacak yer bırakın bize
hey babalar abiler amcalar yöneticiler
bir makina yığınınına kurban etmeyin bizi
aklınıza gelsin boş arsalarda oynadığınız günler
ama şimdi boş arsalar bile otomobil sergileri
oynayacak yer bırakın bize...

Eray CANBERK

UNICEF'in '2012'de Çocukların Durumu: Kentsel Dünya'da Çocuklar' raporuna göre dünya üzerindeki çocuk nüfusunun büyük çoğunluğunun kent ve kasabalarda yaşayacakları günler yaklaşmaktadır. Günümüzde dünya nüfusunun yüzde 50'si kentsel bölgelerde yaşamakta ve 2050'li yıllarda bu nüfusunun üçte ikisinden fazlasının kentleri evleri olarak adlandıracakları tahmin edilmektedir. Raporun çocuklar için dikkat çekici kısmı ise günümüzde dünya çapında bir milyardan fazla çocuğun bu kentsel bölgelerde yaşıyor olduğu gerçeğidir. Kentlerin sahip olduğu sağlık, beslenme, eğitim gibi bazı olanaklar ailelere ve çocuklara kırsal bölgelere göre daha iyi olanaklar sunarken diğer taraftan bir dizi sınırlılıkları da beraberinde getirmektedir. Çocukların yaşayıp tüm potansiyellerini gerçekleştirmeleri için sağlık hizmetlerine, besleyici yiyeceklere, zihinlerini besleyecek ve

onları yararlı bilgi ve becerilerle donatacak eğitime, şiddet ve sömürünün olmadığı ortamlara ihtiyaçları olduğu kadar, oyun oynayacakları zamana ve yerlere de ihtiyaçları vardır (UNICEF,2014, s.36).

Günümüzde kentlerde yaşayan çocuklar önceki nesiller kadar dış mekânlarda oyun oynama ve çevreyi tanıma fırsatlarını bulamamaktadırlar. Hızlı kentleşme birçok çevresel problemi beraberinde getirmenin yanı sıra çocukların önemli haklarından biri olan oyun hakkını da kısıtlamaktadır (Özgüner ve Şahin, 2009, s.130; Turgut ve Yılmaz, 2010, s.1619; Kuşuluoğlu, 2013, s.23; Cengiz ve Doğaş, 2015, s.63; Ünal, 2009, s.100). 1977 yılında açıklanan Çocuk Oyun Hakları Malta Deklarasyonu'nda oyunun beslenme, sağlık, barınma ve eğitimin yanı sıra, her çocuğun gelişim potansiyeli için yaşamsal önemi olduğu vurgulanmıştır. İnsan Hakları yasası ile bağlantılı olarak 20 Kasım 1959'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda oy birliği ile kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde oyun hakkı sözleşmenin 31. Maddesinde yerini almıştır. 31.Maddede 'Taraf Devletler; çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence etkinliklerinde bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar' ifadesi yer almaktadır. Çocuk hakları sözleşmesi (ÇHS) hazırlanırken çocukların da yetişkinler gibi haklarının olduğu ve bu haklara saygı duyulmasının önemi vurgulanmıştır.

Oyun, gelişimin değerli bir yönüdür ve gelişim için gerekli enerjinin kaynağıdır. Çocuğun gelişen kişiliğinin, benliğinin, bilişinin, sosyal kapasitesinin ve fiziksel yapısının dışavurumudur (Hoorn, Nourot, Scales ve Alward, 2011, s.4). Çocuklar her zaman her ortamda oyun oynayabilirler fakat var olan tüm potansiyellerini kullanabilmeleri için zengin ve özgür ortamlara ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle dış mekânlar çocuklara özgürce hareket edebilecekleri ortamlar sağladığından onların tüm gelişim alanlarını desteklemede rol oynar.

Dış mekânlar sahip oldukları rüzgâr, gökyüzü, değişken bulutlar, hareket halindeki hayvanlar, bitkiler, sert kaya parçaları, akan sular, çeşitli renk ve sesler gibi çeşitlilik ve zenginliklerin dışında koşmak, bağırarak, tırmanmak gibi fiziksel aktivitelere de sağladığı rahatlık açısından iç mekânlara kıyasla fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişime daha fazla katkılar sağlar (Rivkin, 1997, s.63). Dış mekânda oyun çocukların çevrelerini keşfetmelerine; su, kum ve çamurla eğlenceli duyuşal deneyimler elde etmelerine; kendi oyunlarına özgü mekânlar bulmalarına ya da bu mekânları yaratmalarına; objeler toplamalarına, hobilerini geliştirmelerine ve fiziksel aktivitelerle olan ilişkilerini arttırmalarına olanak sağlar

(Clements, 2004, s.67). Araştırmalarda çocuklara dış mekânlarda sunulan sosyal ve fiziksel çevre olanaklarının onların duygusal, bilişsel, bedensel ve sosyal açılardan gelişimlerine olumlu katkıları sunduğu görölmüştür (Palmberg ve Kuru, 2000, s.35; Wells, 2000, s.790; O'Brien, 2009, s.49). Norveç'teki bir anaokulunda ormanda günde iki saat yürüyüş yapan çocukların, yapmayan çocuklara göre motor becerilerinin daha çok geliştiği, denge ve koordinasyonda daha iyi oldukları ortaya çıkmıştır (Fjørtoft, 2004, s.30).

Hızla kentleşen dünya, insanları dış mekânlardan alarak iç mekânlara yaşamaya mecbur bırakırken onları bazı tehlikelerle de karşı karşıya bırakmaktadır. Yapılan birçok araştırma dış mekânlarda az zaman geçiren çocukların obezite, astım, hiperaktivite bozukluğu, depresyon, dikkat eksikliği bozukluğu ve D vitamini eksikliği gibi sorunlarla karşılaşma riskinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Taylor, Kuo ve Sullivan, 2001, s.71; Lovasi vd. 2008, s.648; Taylor ve Kuo, 2009, s.405). Kapalı mekânlarda uzun zaman geçirmek zorunda kalan çocuklar TV ve bilgisayar başında hareketsiz kalarak aynı şekilde obezite, beslenme bozukluğu ve sosyal-duygusal alanda problemler yaşamaktadırlar (Larson, Franke ve Halfon, 2009, s.304). Isparta ilinde ilköğretim öğrencilerinde obezite gelişimini etkileyen risk faktörlerinin incelendiği bir vaka kontrol çalışmasına, obez olan 38 çocuk ve obez olmayan 80 çocuk dâhil edilmiştir. Obez olan çocuklarda TV seyretme süreleri kontrol grubuna göre daha uzun çıkarken, oyun oynama süreleri ise daha kısa çıkmıştır. Ayrıca obez olan çocukların okula daha yakın oturdukları ve daha kısa mesafe yürüyerek okula ulaştıkları tespit edilmiştir (Uskun ve ark., 2005, s.19). Güneş ışından yeteri kadar faydalanamayan çocuklarda görölen D vitamini eksikliği çocukların kemik gelişimini olumsuz etkiler (Huh ve Gordon, 2008, s.167). Oysaki dış mekân ortamlarında bulunan ışık, bağışıklık sistemimiz için hayati önem taşıyan ve biyolojik saatimizi ayarlayan, beynimizin parçası olan epifiz bezini uyatarak bizim mutlu olmamızı sağlar ve salgılanan D vitamini sayesinde öğrenme ve üretkenliğimizi de artırır (Akkılıç, 2009; Heschong, 1999, s.23). Ayrıca çocuklarla yapılan bazı diğer araştırmalarda yakın bakışın kullanıldığı iç mekân aktivitelerinin miyop rahatsızlığının ilerleyişini kolaylaştırdığı görölmüştür. Güneş ışığı vücutta dopamin hormonunun salgılanmasını sağlar. Dopamin de göz büyümesini yavaşlatarak miyopun ilerlemesini azaltır (Sezgin Asena, 2016). Bu nedenle bunun uzak bakışın kullanıldığı dış mekân aktiviteleri ile dengelenmesi gerekmektedir (Wu vd., 2010, s.340; French, vd., 2013, s.66; Ngo vd., 2014, s.364).

Dış mekânlarda, parklarda, okul bahçelerinde, ormanda direkt doğayla temas etme şansını yakalayarak düzenli bir şekilde aktivitelerde bulunan, oyun oynayan çocukların kas ve kemiklerinin geliştiği, daha düzenli uyku uyudukları, yemek yedikleri, daha az stres yaşadıkları ve işbirliğine daha yatkın olduklarına dair araştırmalara da rastlanmaktadır (Taylor, Kuo ve Sullivan, 2001, s.74; Wells ve Evans, 2003, s.318; Kernan ve Devine, 2010, s.378). Doğal çevrede özgür hareket eden, gün ışığından faydalanan, oynayan çocukların; bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimlerinin olumlu şekilde etkilenmesinin yanı sıra öğrenme ve akademik başarılarının da olumlu yönde etkilendiği yapılan çalışmalarda görülmektedir (Donnelly ve Lambourne, 2011, s.37; Ploughman, 2008, s.223; Hescong, Wright ve Okura, 2002, s.110). Çünkü çocukların oyun oynarken algıları çok yüksektir ve çocuklar özgür ortamlarda oyun oynarken psikolojik, duygusal ve fiziksel nitelikleri açısından en üst noktalara çıkarlar. Onların en büyük öğreticisi doğadır (Turgut ve Yılmaz, 2010, s.1620). Amerika’da yapılan bir araştırmada gün ışığı miktarı ile çocukların okuma düzeyleri ve matematik performansları arasındaki ilişki incelenmiştir. Gün ışığını en iyi alan sınıfta okuyan ilkokul düzeyindeki çocukların performansları diğer sınıfta okuyan çocuklara kıyasla daha iyi çıkmıştır (Hescong, Elzeyadi ve Knecht, 2002,s.5).

‘Oyun Alanları ve Kent’ adlı kitapta Hollandalı mimar Aldo Van Eyck’in *‘Çocuklar düşünülmeden yapıldıysa o şehir, yetişkin vatandaşlar için de uygun değildir ve o zaman zaten iyi bir şehir değildir’* sözüne yer verilir (Kanıpak, 2016). Danimarka, İsveç, Norveç gibi Kuzey Avrupa ülkelerinde dış mekân oyun alanları oldukça yaygındır. Örneğin tarih boyunca Norveçliler doğayla yakın bir bağa sahip olmuşlardır. Burada ebeveynlerin büyük çoğunluğu, mutlu çocukların mevsim ve hava koşullarından bağımsız olarak günün büyük bölümünü dışarıda oyun oynayarak geçiren çocuklar olduğuna inanmaktadır. Ebeveynler çocuklarının doğaya karşı olumlu tutum geliştirmelerini istediklerinden dolayı onların dış mekânları en etkin biçimde kullanabilecekleri anaokullarına gitmelerini desteklerler (Borge, Nordhagen ve Lie, 2003, s.606-607). Norveç’te bulunan anaokullarındaki çocuklar, her havada (yaz, kış) 3-5 saat boyunca dış mekânlarda oyun oynarlar. Norveçlilerin *‘Kötü hava yoktur, uygun olmayan kıyafet vardır’* sözü de ebeveynlerin dış mekân ortamının etkin kullanımını desteklediklerinin kanıtı niteliğindedir (Borge, Nordhagen ve Lie, 2003, akt. Aasen, Grindheim ve Waters, 2009, s.8).

1.1. Sorun

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde vurgulanan ve çocukların önemli haklarından biri olan oyun hakkı, günümüzde çocuklar için dış mekân çevrelerinde kısıtlanmış bir haktır. Türkiye'deki alan yazın incelendiğinde bunun üç yönlü nedeninin olduğu görülmektedir. Bunlar; çocukların serbest oyunlarını destekleyecek alanların gün geçtikçe azalması, olan alanlarında materyal ve fiziksel koşulları bakımından uygun olmaması ve çocukların dış mekânlarda özgürce oyun oynamalarının yetişkinler tarafından kısıtlanmasıdır (Sorkun, 1996, s.75; Yılmaz ve Bulut, 2002, s.348; Şişman ve Özyavuz, 2010, s.21; Koçan, 2012, s.317; Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012, s.48; Taştepe, Başbay ve Yazıcı, 2016, s.95; Yılmaz, 2016, s.428). Örneğin; Kocaeli'de bulunan bazı okul öncesi eğitim kurumlarının (Çelik, 2012, s.86), Denizli ilinde bulunan resmi ve özel toplam 26 anaokulu bahçesinin (Kalburan, 2014, s.112) ve Ankara ilinde bazı gündüz bakım evlerinin dış mekân alanlarının fiziksel uygunluğunun ve koşullarının yetersiz olduğu bulunmuştur (Aslan, 2010, s.319). Oysa Ankara'da Aslan (2010, s.20) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekân tasarımı çocukların beklentilerinin ne olduğuna bakıldığında; çocuklar ağaç, çiçek gibi bitki örtülerini görmek istediklerini kapalı alanlar yerine açık alanlarda bulunmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Çocukların yaşamlarının ilk yıllarından itibaren doğa ile olan etkileşimlerinin engellendiği, günlük hayatlarında dışarıda çok az zaman geçirdikleri yapılan araştırmalarla da desteklemektedir (Li ve ark., 2014, s.430; Ihmeideh ve Qaryouti, 2015, s.82; Bringolf-Isler, 2010, s.255; Kimbro, Brooks-Gunn ve McLanahan, 2011, s.671; Karsten, 2005, s.281). (Amerikan) Ulusal Çocuk Anketi (The National Kids Survey)'nin rastgele telefon anketi ile yapılan araştırmasına göre çocuklar haftada yaklaşık olarak dışarıda 2 saat zaman geçirmektedirler (Cordell, Betz ve Green, 2007, s.3).

Türkiye'de dünyadaki hızlı kentleşmeye paralel bir kentleşmenin yaşanmasıyla birlikte 2000'li yıllarda nüfusun %70'i kentlerde yaşamaya başlamıştır (Sunar ve Okman-Fişek, 2005, s.3). Bu durum, kırsalda sokaklarda özgürce koşan oynayan, doğayla iç içe yaşayan çocukların aksine zamanlarının büyük çoğunluğunu ev, okul gibi iç mekânlarda geçiren nesiller yaratmaktadır. Oysaki çocuklar yaşamlarının ilk yıllarında doğaya karşı saygı ve özen anlayışını geliştiremezlerse, bu anlayışı bir daha geliştirme konusunda büyük

risk altında olurlar. Doğadan kopuk büyüyen çocuklar kendilerini doğada rahat hissetmeyen, doğaya ait her şeyden kaçınan, çevreye karşı duyarsız bireyler olarak yetişirler (Wilson, 1996). Yapılan araştırmalarda çocukluk yıllarında dış mekân çevrelerinde deneyim yaşayan çocukların, yetişkin olduklarında doğaya karşı daha pozitif duygular geliştirdikleri, kendilerini doğada daha konforlu hissettikleri ve bunu da yaşamlarına yansıttıkları görülmüştür (Wells ve Lekies, 2006, s.20; Thompson, Aspinall ve Montarzino, 2007, s.28). Çocukların doğal çevrelerden ve dış mekân oyunlarından mahrum olmaları onların sadece gelişim ve büyümelerine olumsuz etkilerde bulunmaz, aynı zamanda doğal çevrelerin kaybına da neden olur (White, 2004). Kanada’da yapılan bir araştırmada çocuklar ile 12 günlük bir doğa programı gerçekleştirilmiştir. Program sona erdiğinde programa katılan çocuklarda doğa bilincine karşı olumlu tutum ve davranışların geliştiği görülmüştür (Haluza-Delay, 2001, s.47). Çocukluk döneminde kazandırılacak doğa bilinci, toplumsallaşma sürecinde verilecek doğa eğitimiyle yakından ilişkilidir ve çocukluk döneminde çocuğun yaşam çevresinde doğal öge ve doğal mekân kullanımı ile kazandırılmalıdır (Çukur ve Özgüner, 2008, s.186).

OMO’nun 10 yılı aşkındır ‘Kirlenmek Güzeldir’ adı altında 10 ülkede 12 bin ebeveyn ile yürüttüğü Global çocuk ve oyun araştırmasının (2016) Türkiye verileri ülkemiz çocukları için oldukça çarpıcı sonuçlar içermektedir. Araştırmada, Türkiye’de her on çocuktan 6’sının (%61) dışarıda ortalama günde bir saat ya da bir saatten daha az zaman geçirmekte olduğu ve bu sürenin güvenli hapishanelerde bulunan mahkûmların dışarıda geçirdikleri zamandan daha az olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Türkiye’de yaklaşık olarak her yedi çocuktan biri (%14) bir gün boyunca dışarıda hiç oyun oynayamamaktadır. 20. yüzyılın son yirmi yılından bu yana neredeyse dünyanın tamamında oyun aktivitesi dış mekânlardan iç mekânlara giderek kaymıştır (David, 2015, s.74). İngiltere’de yapılan bir araştırmada, yaşları 4 ila 9 arasında değişen çocuklara üzerinde çeşitli bitkiler, omurgasızlar ve memelilerin bulunduğu farklı 10 flash kart ile pokemon karakterlerinin bulunduğu farklı 10 flash kart gösterilmiştir. Sonuçlarda çocukların TV başında izledikleri pokemon karakterlerini daha çok tanıırken aynı yeryüzünü paylaştıkları canlıları daha az tanıdıkları ortaya çıkmıştır (Balmford, Clegg, Coulson ve Taylor, 2002, s.2367). Oysaki modern şehircilik anlayışını taşıyan toplumların; çocuğun kendine ait bir zamanının olması, uygun oyun, eğlence ve etkinliklere katılması, tercihlerinin dikkate alınarak korunması, tercihlerine saygı

gösterilmesi, doğal çevreleri ile olan ilişkilerinin koparılmadan onları doğal çevre ile olabildiğince bütünleştirici bir şekilde şehirlerde yaşatma çabalarının bulunması gerektiği gerçeklerini göz ardı etmemesi gerekir (Küçükali, 2015 s.10). Çocukların doğumdan itibaren doğaya karşı olan merak ve ilgileri değişmeyecek olan gerçeklerden biridir. Çocuklarla yapılan çalışmalarda en çok dış mekânlarda oyun oynamak istedikleri görülmüştür (Korpela, Kytt ve Hartig, 2002 s.392; Cengiz ve Doğtaş; 2015 s.60). Türkiye’de yapılan bir araştırmada çocuklara ‘*Oyun Oynamak İstedğim Yer*’ konusu verilerek resim yapmaları istenmiş ve bu resimler incelenmiştir. Çocukların genellikle doğada, park gibi dış mekân oyun ortamlarında oyun oynamak istediklerini resmettikleri görülmüştür (Erdoğan, Haktanır, Köksal Aksoy ve Çakır İlhan, 2003, s.285).

Bu sonuçlar doğrultusunda çocukların hem evlerinde hem de eğitim kurumlarında iç mekânlara hapsedilmeleri onların en doğal haklarından biri olan oyun hakkını gasp etmektedir. Oyun hakkıyla paralel olarak yine her çocuğun önemli haklarından biri olan gelişme hakkı da böylece engellenmektedir ve bu durum insan haklarına aykırıdır. Oysaki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ev dışında geriye kalan zamanlarının büyük çoğunluğunu bu kurumlarda geçirdikleri göz önünde bulundurulduğunda, okulöncesi eğitim mekânlarında bulunan kısıtlı koşulların, dış mekânların etkin kullanımı ile desteklenmesi durumunda çocuk haklarının gereklerine uygun bir açılımın sağlanabileceği düşünülmektedir (Talay, Aslan ve Belyakalı, 2010, s.319).Artık günümüzde ki çocukların gün içerisinde zamanlarının büyük çoğunluğunu kapalı alanlarda geçirdikleri dikkate alındığında eğitim kurumlarının, çocukları dış mekânların kullanımı konusunda desteklemesi gerekmektedir. Eğitim kurumlarının sahip olduğu kısıtlı koşulların iyileştirilerek okul yönetimlerinin ve öğretmenlerin desteği ile en etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır. Öğretmenler dış mekânların çocukların gelişimine sağladığı yararı gözeterek, günümüzde daha çok kapalı alanlarda zaman geçirmek zorunda kalan çocuklara okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekânları kullanma olanağını tanımalıdırlar. Bazı çocukların gün boyunca dış mekâna çıkma olanağına belki de sadece okul öncesi eğitim kurumlarında elde ettiklerini hatırlamalıdırlar. Okul öncesi eğitim kurumu çocuk için dış mekânı kullanması adına bir fırsat olabilir. Yapılan bu çalışmada dış mekân alanların kullanımının öğretmen boyutunda ele alınmış olması, okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekânların etkin kullanımı açısından gereklilik ve önem arz etmektedir.

Alan yazın incelendiğinde dış mekân oyun alanlarının nitelikleri, kullanımları ile ilgili çalışmaların genellikle peyzaj mimari alanında yoğunlaştığı görülmektedir (Yılmaz ve Bulut, 2002, s.348; Şişman ve Özyavuz, 2010, s.20; Çelik, 2012, s.86; Kalburan, 2014, s.112; Taştepe, Başbay ve Yazıcı, 2016, s.86; Duman ve Koçak, 2013, s.65; Sivri, 1993, s.10; Özdemir ve Yılmaz, 2007, s.288). Okul öncesi alanında yapılan çalışmalara bakıldığında okul öncesi eğitimde çevreye ilişkin fiziksel kalite standartlarının belirlenmeye çalışıldığı çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Kubanç, 2014; Güleş, 2013; Kalkan, 2008; Solak, 2007). Yapılan bir başka çalışmada ise Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi programında yer alan amaçların, kazanım ve kavramların çevre eğitimi açısından analizi yapılmıştır (Gülay ve Ekici, 2010). Ayrıca, dış mekân uygulamalarına yönelik Türkiye'deki ve Finlandiya'daki öğretmen ve ebeveynlerle kültürler arası farkların (Yalçın, 2015), ailelerin çocuk bahçelerine ve çocuk bahçelerindeki materyallere bakış açısının (Deretarla Gül, 2012), çocuk oyun alanlarına yönelik değişen yaklaşımların (Memik, 2004) ve okul öncesi dönem çocuklarının dış mekânda oyun fırsatlarına ve ebeveynlerin görüşlerinin (Kalburan, 2014) incelendiği çalışmalara rastlanmaktadır.

Görüldüğü üzere okul öncesi alanında yapılan çalışmalarda da okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân kalite standartlarının daha çok incelendiği görülmüştür. Kalite standartlarının incelendiği araştırmalar dışında kalan araştırmalara bakıldığında dış mekânlarda materyallere ebeveynlerin bakış açılarının incelendiği, dış mekânlara yönelik kültürler arası bir çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Dış mekân uygulamalarına yönelik ise oldukça sınırlı çalışma bulunmaktadır. Kullanıma yönelik yapılan çalışmalara baktığımızda Denizli ilinde resmi ve özel toplam 26 anaokulu bahçesinin fiziksel özelliklerinin ve kullanımının incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada okul bahçesinde hangi etkinliklerin yapıldığı öğrenilmeye çalışılmıştır. Fakat araştırmaya sadece okul yöneticilerinin dâhil edilmesi araştırmanın sınırlı kalmasına neden olmaktadır (Kalburan, 2014). Bir diğer çalışma ise Karadeniz bölgesinde bulunan bir ilde öğretmenlerin dış mekân uygulamalarına yönelik görüşmelerin yapıldığı çalışmadır (Alat, Akgümüş, Cavali, 2012). Tüm şehirdeki bütün öğretmen grubuyla yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Böylece dış mekân uygulamalarına ilişkin çalışmaların kısıtlı olması dış mekân uygulamaları ve kullanımı adına sorun teşkil etmektedir. Ayrıca kullanıma yönelik yapılan bu çalışmaların

belirli illerle sınırlı kalması ve dış mekân alanların iklim koşulları ile olan ilişkisi düşünüldüğünde de bu çalışmalar sınırlılık arz etmektedir.

Dış mekân alanların iklimle olan ilişkisi düşünüldüğünde yapılan bu çalışmada ise Türkiye’de farklı bir iklim koşuluna sahip bir ilde yapılarak, iklim koşullarının dış mekân uygulamalarını nasıl etkilediğine dair iller arasında karşılaştırma yapılabilmesinin önünü açmaktadır. Ülkemizde dört mevsimin belirgin olarak yaşanıyor olması göz önünde bulundurulduğunda farklı iklim koşullarının dış mekân uygulamalarını etkileyip etkilemediğine dair sonuçların ortaya konması adına farklı iklim koşuluna sahip illerde dış mekân uygulamalarına yönelik çalışmaların yapılması oldukça önemlidir.

Ayrıca bu çalışma Eskişehir ilinde bulunan bütün Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bağımsız resmi anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerden veri toplanması ve bütün şehirdeki öğretmen grubuyla çalışılması adına da önemlidir. Böylece daha büyük bir grupla çalışmak amaçlanmaktadır. Ardından çıkacak sonuçlara göre belirlenen öğretmenlerle derinlemesine görüşmeler yapılarak, okul öncesi dönem çocukların oyun hakkı bağlamında onların tüm gelişim alanlarını destekleyen dış mekân oyun alanlarının kullanımının ve kullanımı etkileyen etmenlerin incelenmesi açısından farklılık göstererek, kullanımın artmasını sağlayabilecek önerilerin öğretmen görüşlerine dayalı olarak incelenmesi açısından da önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı; öğretmen görüşlerine dayalı olarak Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bağımsız resmi anaokullarında yer alan dış mekân oyun alanlarının kullanımı, kullanımı etkileyen etmenler ve kullanımın artmasını sağlayabilecek önerileri incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Dış mekân oyun alanları çocukların; psikomotor, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini tamamlamalarına yardımcı olmasının yanı sıra çocuğun akranlarıyla işbirliği içerisinde neden sonuç ilişkisi kurarak doğayı tanımasına, doğaya karşı saygı, sevgi duyarak bilinçlenmesine yardımcı olmaktadır. Dış mekân oyun alanlarının okulöncesi dönem çocukların ve doğanın geleceğini şekillendirmedeki önemi düşünüldüğünde, iç mekânlar gibi

dış mekânlarda çocukların gelişimlerine, ihtiyaç ve yeteneklerine göre ayarlanmalıdır. Okulöncesi dönemde çocuğun yaşam evrenini oyun oluşturduğu için çocuğa doğa bilinci oyun üzerinden kazandırılmalıdır. Yakın çevre/mekân ile özdeşleşmek daha kolay olduğundan insanın yakın çevresinde doğanın bulunması, duygusal ve akılcı deneyimlerle doğayı anlamayı öğrenmesi önemlidir (Çukur ve Özgüner, 2008, s.182).

Sanayileşmenin gelişmesiyle kadınların iş hayatında yer alması ve bunun sonucu olarak okulöncesi eğitim kurumlarına annesi çalışan çocukların daha çok gittikleri yıllar artık geride kaldı. Günümüzde annesi çalışmayan çocukların da büyük çoğunluğu ev dışında geriye kalan zamanlarının büyük çoğunluğunu okulöncesi eğitim kurumlarında geçirmektedir. Sanayileşme ile birlikte sosyal yapının değişmesi sonucu mahalle kültürünün zamanla azalmasıyla birbirlerini tanımayan insanların birbirlerine güvenmemesi ve taşıtların artışı ile ortaya çıkan fiziksel tehditlerle çocuklar daha çok iç mekânlarda vakit geçirmeye zorlanmaktadır. Taşıtların artması ile çocukların sokakları oyun alanı olarak kullanamaması ve betonarmenin artması ile eskiden çocukların oyun alanı olarak kullandıkları boş arsalar kalmamış, çocukların özel oyun alanı ihtiyacı artmış ancak bu ihtiyaç belediyelerce yeterince karşılanamamıştır.

Türkiye’de dış mekân oyun alanları üzerine yapılan çalışmalarda çocukların yakın çevresinde bulunan park, bahçe gibi alanlarının yer seçiminin tesadüfi olduğu ve bunun güvenlik açısından sorun yarattığı, oyun araçlarında yaş ayırımının gözetilmediği, kullanılan elemanların uygun malzeme ile yapılmadıkları, bitkilendirmenin yetersiz olduğu ve mahallelere dağılımının yeterli ve dengeli olmadığı görülmüştür. Var olan bu parklara çocuklar aileleri tarafından götürülse bile bu düzenli ve sık olmadığı için çocukların parklarda arkadaşlık ilişkisi kurmasına ve sosyal oyuna geçmesine imkân tanımamaktadır. Oysaki okul ortamında dış mekânda oynanan oyunda çocuklar akranları ile sosyal oyun oynayabilir ve arkadaşlık ilişkilerini geliştirebilirler. Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ev dışında geriye kalan zamanlarının büyük çoğunluğunu bu kurumlarda geçirdikleri göz önünde bulundurulduğunda, okulöncesi eğitim mekânlarında bulunan dış mekân oyun alanları büyük önem arz etmektedir.

Türkiye’de konuyla ilgili alanyazın incelendiğinde okulöncesi dönem dış mekân oyun alanlarının incelendiği çalışmaların daha çok ekolojik öncelikli planlar üretilmesini sağlayan planlama ve tasarım alanı olan peyzaj mimarlığı alanında; oyun parklarının,

bahçelerinin ve okulöncesi kurumların dış mekan alanların incelenmesiyle yapıldığı görülmüştür (Yılmaz ve Bulut, 2002, s.348; Şişman ve Özyavuz, 2010, s.20; Çelik, 2012, s.86; Kalburan, 2014, s.112; Taştepe, Başbay ve Yazıcı, 2016, s.86). Benzer şekilde okul öncesi alanında yapılan çalışmalarda da okulöncesi eğitim kurumlarının iç mekân ve dış mekân kalite standartlarının daha çok incelendiği görülmüştür (Solak, 2007, s.5; Kalkan, 2008, s.57; Kubanç, 2014, 680; Güleş, 2013, s.12; Deretarla Gül, 2012, s.263). Okulöncesi eğitim kurumlarında dış mekânın kullanımına yönelik sadece iki çalışma (Kalburan, 2014; Alat Akgümüş, Cevalı, 2012) bulunmaktadır. Kalburan (2014) fiziksel özellikleri, kurallar ve denetimler, bahçe ile ilgili yaşanan problemler, tasarım ve bakım uygulamaları, hangi etkinlikler yapılmaktadır. 43 maddeden oluşan soru formu aracılığıyla müdür ve müdür yardımcılarında veri toplanmıştır. Alat ve diğ. (2012) ise açık hava etkinlikleri ile ilgili düşünce tutum ve uygulamalara odaklanarak 25 öğretmenle görüşme yaparak veri toplamışlardır. Çalışmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla katılımcılar belirlenmiştir. Bu çalışmanın varolan çalışmalardan önemli bir farklılığı karma desenlerden açılımlı sıralı desen ile gerçekleştirilmesidir. Bu desen nicel veriler toplanarak başlayan ikinci aşamada ise nitel veriler ile nicel verilerin açıklanmaya çalışıldığı bir desendir (Creswell ve Clark 014). Desenin ikinci aşamasının katılımcıları birinci aşamanın verilerine göre amaçlı örneklem alma yoluyla belirlenecektir. Bu desenin ilk aşamasında Eskişehir ilindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız resmi anaokullarında çalışan tüm öğretmenlerden anket yolu ile dış mekân alanları ile ilgili uygulama ve görüşlerine yönelik veri toplanmıştır. Bu aşamanın analizi ile maksimum çeşitliliği sağlamak açısından öğretmenlerden dış mekânı en çok kullanan ve dış mekân kullanımına yönelik en olumlu görüşe sahip olan 3 öğretmen; ortalama kullanan ve ortalama görüşe sahip olan 3 öğretmen ve en az kullanan ve en olumsuz görüşe sahip 3 öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak daha derinlemesine veri elde edilmeye çalışarak bu 3 grup arasındaki farklılıklar açıklanmaya çalışılmıştır. Bu karşılaştırma ile aynı şehir ortamında öğretmenlerin dış mekân kullanımlarındaki farklılıkları nelerin etkilediği açıklanmaya çalışılmıştır.

Ayrıca yapılan bu çalışma, dış mekân alanların iklim koşullarıyla olan ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'de farklı bir bölgede, farklı iklim koşuluna sahip bir ilde yapılması ve bu iklim koşullarının uygulamaları nasıl etkilediğine dair iller arasında karşılaştırma yapılabilmesi adına da önem taşımaktadır.

Okulöncesi eğitim programları açık ve esnek bir şekilde sürekli bir gelişim ve değişim içerisinde. 2016 Okulöncesi eğitim programında serbest oyuna önem verilmekle birlikte dış mekânda oyun öğrenme merkezlerinde oyuna alternatif olarak sunulmuş ve dış mekânda oyun için günlük akışta ayrı bir yer ayrılmamıştır. Uygulamalara bakıldığında zaman öğretmenlerin hava koşulları iyi olduğu zaman çocukları dışarı çıkardıkları ancak soğuk havalarda iç mekânda çocukların enerjilerini atmaları için koşturmacalı oyunlar oynattıkları görülmektedir. Hâlbuki programda dış mekânda oyun için ayrı bir zaman ayrılrsa öğretmenler dış mekânda oyuna günlük olarak yer vermeye daha çok özen gösterirler. Danimarka, İsveç, Norveç gibi Kuzey Avrupa ülkelerinde dış mekân oyun alanlarının kullanımı kış aylarında da oldukça yaygındır. Norveçlilerin '*Kötü hava yoktur, uygun olmayan kıyafet vardır*' sözünü hatırladığımızda dış mekân alanlarının kullanımına her mevsimde, farklı iklim koşullarında yer verdiklerini anlıyoruz.

Milli Eğitim Bakanlığının Okulöncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 90 a) bendinde; eğitim etkinliklerinin sağlıklı, uygun ve güvenli bir ortamda gerçekleştirilebilmesi için oyun alanı ile bahçenin bulunması ve bu alanların amacına uygun olarak düzenlenmesi esastır. Madde 90'ın b) bendinde ise; çocukların motor becerilerinin ve bilişsel gelişimlerinin desteklenmesi, gezip oynamalarına imkân sağlanması, çevre sevgisinin kazandırılması, trafik eğitim pisti, kum havuzu, bahçe oyun araçları ve bahçenin ağaçlandırılması için yeterli toprak alanın ayrılmasına özen gösterilmesi belirtilmiştir. Madde 91-(1)'de bahçesi elverişli olan okullarda tarım çalışmaları ve denemeleri yapılır, süs bitkileri ve ağaçlar dikilir, çim alanları düzenlenir şeklindedir. Madde 91-(2)'de ise köylerdeki okulların uygulama bahçelerinde uygun olan yerlere meyve ağaçları dikilerek arıcılık, tavukçuluk, seracılık ile organik sebze ve meyve üretimi de yapılabileceği aynı şekilde belirtilmiştir (MEB, 2016, s.30).

Bütün bu araştırmaların ve Milli Eğitim Bakanlığının Okulöncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği maddeleri ışığında; okulöncesi eğitim kurumlarında, dış mekânların ve dış mekânlarda geçirilen zamanın yeterli olması ve yapılan oyun etkinliklerin düzenli olması durumunda, çocukların doğayla etkileşim kurarak güneş ışığının faydalarından yararlanmaları onların sağlıklı gelişim ve öğrenmelerinin yanı sıra doğaya saygı, sevgi gösteren ve onu korumaya çalışan bireyler olarak yetişmeleri adına önem taşır. Anaokullarında dış mekânın kullanımına yönelik uygulamalar ve bu uygulamaları etkileyen

etkenler tespit edilerek dış mekânın kullanımını artırmaya yönelik öneriler sunulabilecektir. Bu çalışma dış mekânda oyuna dikkat çekerek, bu konuda yeni çalışmalara ışık tutacağı ve aynı zamanda okulöncesi eğitim programında ve uygulamada iyileştirmelere ve öğretmen yetiştirme programlarında dış mekân oyunlarının önemine vurguya neden olma ihtimali açısından önem taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmaya ilişkin varsayımlar aşağıda sunulmuştur:

1.Araştırmaya katılan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız resmi anaokulunda çalışan okul öncesi öğretmenlerin anket ve görüşme sorularına samimi ve doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmaya ilişkin sınırlılıklar aşağıda sunulmuştur:

1. Dış mekan oyun ortamları uygulamalarına yönelik okulöncesi öğretmen görüşleri ile,
2. Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız resmi anaokullarında görev yapan okulöncesi öğretmenleri ile,
3. Literatür taramasında araştırmacı tarafından kullanılan Google Scholar, Yöktez, Ebsco, Ulakbim ve Anadolu Üniversitesi kütüphanesinin veri tabanları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Oyun: ‘Oyun içten güdümlü, dışsal yaptırımlar ve dıştan zorlanan kurallar olmayan, doğaçlama ve çocukların aktif oldukları eğlenirken aynı zamanda geliştikleri etkinliklerdir’ (Rubin, Fein ve Vandenberg, 1988, akt Ören, 2015).

Çocuk Hakları: ‘Çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki açılardan özgünlük ve saygınlık içinde sağlıklı ve normal biçimde gelişebilmesi için hukuk kuralları ile korunan yararlarıdır’(Akyüz, 2010, s.3).

Dış Mekân Oyun Alanı: Çocukların oyun oynayarak var olan gelişim potansiyellerini ortaya koyabildikleri ve geliştirebildikleri; keşif, araştırma ve öğrenme süreçlerini birinci elden deneyimledikleri açık alanlardır.

2. ALANYAZIN

2.1. Çocuk Hakları ve Oyun

Modern çocukluk paradigması çerçevesinde çocuk kendi yaşamının öznesi, hak sahibi bir bireydir; ancak varlığı toplumun çocukluğa olan yaklaşımına bağlı olarak şekil alır (Semerci ve diğ. 2012, s.7). İlk çağlarda çocuklara özel haklar verileceğini kimse düşünmezken, ortaçağlarda çocuklar ‘küçük yetişkinler’ olarak adlandırıldılar. 19. Yüzyılın ortalarında, çocuklara özel hak verilmesi fikri Fransa’da ortaya çıkmıştır ve 1841’den beri Fransa’da yasalar çocukları korumaktadır. 20. Yüzyılın başlarında Fransa’dan başlayarak Avrupa’ya yayılan çocukların korunması; onların sosyal alanda, sağlık hizmetlerinde ve hukuk alanında korunmalarını kapsamıştır. 1919’dan bu yana Milletler Cemiyeti şimdiki adıyla Birleşmiş Milletler bu konuya önem vermeye başlamıştır. Çocuk hakları başlangıçta ayrı bir düzenleme altında değil, insan hakları kapsamında ele alınmaktaydı. Birinci Dünya Savaşından sonra, Milletler Cemiyeti döneminde, Cenevre’de çocuk ticaretine karşı ilk uluslararası konferans toplanmış ve Milletler Cemiyeti 1919 yılında Çocukları Koruma Komitesi’ni kurmuştur. Çocuk hakları 1924 yılında Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesinde ilk kez özel olarak koruma altına alındı. İkinci Dünya Savaşının sonuçlarından biri ardında binlerce vahim durumda olan çocuğu bırakmak oldu. Sonuç olarak Birleşmiş Milletler, 1947 yılında zor durumda olan çocuklar için fon oluşturarak 1953 yılında uluslararası örgüt olan UNICEF’i oluşturdu. Kuruluşundan itibaren UNICEF, İkinci Dünya Savaşı’ndaki mağdur Avrupalı çocuklara odaklanmıştı. Fakat 1953 yılından sonra UNICEF’in kapsamı genişletilerek eylemleri gelişmekte olan ülkelere de yayılmıştır. UNICEF daha sonra eğitim, sağlık, su ve gıda erişiminde çocuklara yardım programlarıyla yoluna devam etmiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesi; 1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi esas alınarak 20 Kasım 1959 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından benimsenerek 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1994 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Çocuk Hakları Sözleşmesi onaylanmış 1995 yılında Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye’de dâhil olmak üzere 197 ülkenin taraf olduğu bu sözleşme en fazla ülkenin onayladığı insan hakları sözleşmesidir (Doğan, 2001, s. 305; Fass, 2016).

Eğitim kurumları Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)'nin yaşama yansıtılmasında en temel ve önemli kurumlardır. Bu yansıtma hem eğitim uygulamalarında ÇHS'ni dikkate almak, hem de eğitim süreçlerinde bireylere kazandıracağı anlayış temeli ile ÇHS ve insan haklarının toplumda yaygınlaşmasını ve yaşama yansımalarına katkıda bulunmayı içerir. 25/12/2014 tarihinde 30140611/20/6928377 sayılı makam onayı ile “Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Standartları Uygulama Yönergesi” yürürlüğe girmiştir. Kurum standartlarında öncelikle çocuk haklarının çağdaş eğitim ve gelişimsel yaklaşımın uygulamaya yansıtılmasına aracılık etmesi öngörülmüştür (MEB, 2016).

2.2. Dış Mekânda Oyun ve Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Jean-Jacques Rousseau (1712-1788) erken çocukluk yıllarının önemine dikkat çekerek eğitimin merkezinde doğanın ve birinci elden deneyimlerin olması gerektiğini savunmuştur. Ayrıca fiziksel aktivitelerin de önemine vurgu yapmıştır. Eğitimci olan Johann Heinrich Pestalozzi (1746- 1827)'de birinci elden deneyimlere vurgu yapmıştır (Bunting, 2006, s.19).

Alman düşünürü olan Frederick Froebel (1782-1852) J.J. Rousseau'dan etkilenmiştir. Almanya'da 'Kindergarten' olarak bilinen ilk anaokulunun kurucusudur. Frobel'in eğitsel çalışmalarının merkezini dış mekânlar oluşturdu. Kendi çocukluk yıllarında zamanının büyük çoğunluğunu dışarıda ve doğada geçiren Frobel kendi kurmuş olduğu anaokulunda da çocukların hem içeride hem dışarıda oynamalarına ve keşifler yapmalarına olanak tanıdı. Çocuklar, doğayı ve bitkileri gözlemlemeleri için cesaretlendirilerek şehir çevresinde gezintilere çıkarılırdı. Buradaki kilit nokta çocukların manevi farkındalıklarını eğitmektir. Tabi aynı zamanda çocuklar bu bahçede egzersizler yaparak oyunlarda oynarlardı (Garrick, 2004, s.17).

Froebel'in görüşlerinden etkilenen Margaret McMillan 1890-1910 yılları arasında İngiltere'de çocukların eğitimi üzerine çalışmalara öncülük yapmıştır. 1900'lerin başlarında Londra'da Deptfor'daki bir çocuk kliniğine öncülük ederek, dış mekân çevrelerinin genç işçi sınıfının yaşamlarına olan etkilerini anlamaya çalıştı. Bu çocuklar üzerine sağladığı başarıların ardından McMillan beş yaşından küçük çocuklarla da ilgilenerek Deptfor'da ilk açık hava kreşini (open-air baby camp) açarak, burayı yaklaşık 20 yıl içerisinde dezavantajlı

çocuklar için kapsamlı ve güzel bir bahçe haline getirdi. Bu bahçe çeşitli ağaç ve çalılıklarla çevrelenen, içinde çocukların meyvelerini koparıp yiyebilecekleri bahçelerin, duyuşal deneyim yaşayabilecekleri bitkilerin, kayalıkların, kum havuzunun, tırmanma ekipmanlarının ve çocukların yığınlar oluşturabilecekleri çeşitli doğaş objelerin bulunduğu bir yerdı (Garrick, 2004, s.19).

Susan Isaacs 1924 yılında Cambridge’de sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailelerin çocuklarına hizmet veren bir okul açtı. Kendisi okulöncesi öğretmeni olmasının yanında filozof, psikolog ve psikanalistti. Onun bu ayırıcı yanları gözlemlerine ve analizlerine katkılar sağladı. Yaşları 2 ila 10 arasında değışen çocuklar, bu okuldaki iç mekânlarda ve dış mekânlarda geniş bir keşif yelpazesine sahip olarak alışılmışın dışında bir özgürlüğe sahiplerdi. Bu okulda dış mekânlar öğrenmenin esas kısmını oluşturuyordu. Dış mekânlarda ateş yakmak için alanlar, inşa için tuğlalar, üzerinde hareket ettirilebilir farklı ağırlıkların olduğu tahterevalliler, meyve ağaçları, merdivenler, çocukların ekimini yaptıkları sebze bahçeleri, evcil hayvanların yanı sıra yılan, semender gibi sıra dışı hayvanlarda bulunmaktaydı (Garrick, 2004, s.21).

2.3.İdeal Bir Dış Mekân Oyun Alanının Özellikleri

Dış mekânın oyun alanlarının çocuğun gelişim ve öğrenmesine sağladığı katkılarının bütünüyle gerçekleşmesi için, nicelik ve nitelik açısından ideal bir dış mekânın oluşturulması gerekmektedir. Günümüze baktığımızda ülkemizde ve dünyada dış mekân oyun alanlarının; çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının gözetişmeden, beton zeminler üzerine yerleştirilmiş plastikten yapılmış salıncak, kaydırak gibi materyallerden ibaret olan ve sadece kaba motor becerilerin gelişimine olanak tanıyan, çocuklarda merak uyandırmayan ve çocuğun doğayla etkin iletişimine izin vermeyen yapay alanlar olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz (Staempfli, 2009, s.273).Oysaki dış mekân oyun ortamları; çocukların etkin biçimde doğayı kullanabildikleri, sosyal ve duygusal gelişimleri için daha çok fırsata sahip oldukları, öğrenme için ilgi ve motivasyonlarının daha yüksek olduğu, çevrenin bir parçası olurken diğertaraftan çevreye karşı sorumluluk duydukları alanlardır (Drake, 2009, s.49). Öncelikli olarak çocuğun dış mekân oyun alanını etkin ve sağlıklı bir şekilde kullanması için o

mekânların çocuğun hareket alanını kısıtlamaması ve yeterli alanı ona sağlaması gerekir (Casey, 2007, s.18). Biliyoruz ki farklı alanlar farklı potansiyellere sahiptir.

Dış mekânda oyun alanı çocuk için dinamik ve çeşitli fırsatlarla doludur. Çocuğa sunulan bu fırsatlar aynı zamanda onların öğrenmesi, sosyal yeterlik ve problem çözme becerileri geliştirmesi için gerekli olan risk ve mücadele deneyimlerini de içermektedir (Greenfield, 2003, akt. Little, Wyver ve Gibson, 2011, s.116). Okul öncesi eğitiminde çocuk merkezli yaklaşımın ilkelerinde çocuğun yaparak, yaşayarak deneyim kazanması vardır. Çocuk dokunur, görür, içinde yürür, izler, merak eder. Bu yüzden eğitim kurumlarında dış mekân alanlarının düzenlenmesi doğa dostu ve çocuk odaklı olması açısından önem taşır (Talay, Aslan ve Belyakalı, 2010, s. 321). Çocuklar sürekli olarak çevrelerini keşfederler, çevrelerinde bulunan materyaller onların dikkatini kolayca çekebilir. Isparta ilinde çocukların oyun alanlarına bakış açılarının incelendiği bir araştırmada çocukların genellikle alanda bulunan mevcut oyun elemanlarının yanında toprak, su, kum, taş ve böcek gibi doğal objelerle ve arkadaşlarıyla birlikte farklı oyunlar oynadıkları gözlenmiştir. Oyun alanının yakınında bulunan çimler üzerinde çocuklar serbestçe ya da arkadaşlarıyla oynayarak ağaç, çiçek ve diğer bitkilerle ilgilenmişlerdir (Özgüner ve Şahin, 2009, s. 141). Dış mekân oyun alanlarının doğal objeler bakımından (kum, toprak, çakıl, su, taş, ağaç, çiçek, çim, toprak canlıları, evcil hayvan vb.) zengin olarak düzenlenmesi bu alanların çocuğun gelişimine sağladığı faydaların bütüncül olarak gerçekleşmesine katkı sağlayacaktır.

Çocukların dış mekân alanlarında bulunmaları ve oyun oynamaları ile ilgili olarak yetişkinlerin en hassas oldukları konulardan biri güvenlidir. Çocuk dış mekânlarda zaman geçirirken, oyun oynarken onun güvenliğine daha fazla özen ve dikkat etmek gerekir. Çünkü çocuklar dış mekân alanlarda tehlike ya da riskle daha sık karşı karşıya kalabilmektedirler. Aslında çocukların kabul edilebilir düzeyde risk alması gerekmektedir. Bu tehlike ve riskler sistemli tedbirler alınarak, önleyici planlamalar yapılarak, güvenli aletler kullanılarak, bu aletlerin bakımları düzenli bir şekilde yapılarak ve yetişkinin/öğretmenin çocuğu denetimiyle önlenabilir (Deretarla Gül, 2012, s.263).

Taktekin-Erden (2016) ideal bir dış mekân oyun alanının bileşenlerini; yeterli alan, güvenlik, zeminde çeşitlilik, serbest parçalar, dış mekânın organizasyonu, gizemli yerler, materyal ve donanımlar, materyal depoları ve kıyafet rafları olarak belirtmiştir. Yeterli alan bileşeni çocuğa özgür hareket alanı sunan yeterli alanın bulunması, güvenlik bileşeni ise; dış

mekânın sınırlarını belirleyen çitlerin varlığı, bulunan materyal ve donanımların çocukların yaş ve gelişim alanlarına uygun olmaları, zemin çeşidinin kaza ve yaralanmalara sebep olmayacak türden olması, çocukların dışarıdan gelebilecek tehlikeli durumlara karşı korunabilmeleri ile ilişkilidir. Zeminde çeşitlilik güvenlik açısından gerekli iken diğer taraftan farklı oyun türlerine yer vermesi adına da önemlidir. Serbest parçalar bileşeni çocukların yaratıcılıklarını ve hayal gücünü desteklerken dış mekânın organizasyonu bileşeni ise dış mekân oyun alanı, alanın güvenliği ve bulunan materyal ve donanımların dağılımı ve organizasyonu adına önemlidir. Çocuklar için özel alan anlamı taşıyan, küçük, saklı, gizli alanlar olarak tanımlanan gizemli yerler bileşeninde, oynamak isteyen ya da yalnız kalmak isteyen çocukların ilgili alan yazında gizemli yerler olarak adlandırılan alanların ideal bir dış mekânda yer alması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Materyal ve donanım bileşeninde dış mekân oyunlarının yalnızca fiziksel oyunlara hitap eden oyun anlayışından arındırılarak eğitimsel programlara da hizmet eder duruma getirilmesi vurgulanmaktadır. Son olarak materyal depoları ve kıyafet rafları bileşeninde çocukların farklı hava koşullarına uygun kıyafet ve ayakkabılarının saklanması sağlayan raflar, soğuk ya da yağmurlu havalarda ıslanmış kıyafetlerin kurutulması için kurutma makinası, dış mekânda kullanılan fakat taşınabilir özellik taşıyan materyallerin saklanması ve depolanması için deponun bulunması belirtilmektedir (Tantekin-Erden, 2016).

2.4.Dış Mekânın İç Mekândan Farklı Olarak Kazandırdıkları

Okulöncesi dönem çocukları dışarıda zaman geçirmeye, temiz havaya her gün ihtiyaç duyarlar. Ayrıca bu yaş grubu çocuklar için koşmak, sıçramak, sekmek, tırmanmak, atlamak ve arkadaşlarıyla oyun oynamak günlük ihtiyaçlarındandır. Onların kaba motor becerilerini destekleyen bu fiziksel aktivitelere etrafı güvenli korunaklarla çevrili dış mekânlar, iç mekânlara kıyasla daha olumlu cevap vermektedir. Dış mekânda oynanan oyunlar, çocuğa özgürce seçim hakkı sunar. İç mekâna kıyasla dış mekânda çocuk, özgürce hareket edebilir ve bu onun belki de gün boyunca kendi aktivite seviyesini kontrol edebildiği tek zaman dilimidir. Kuralları ve işleri yapma yolları dış mekân ortamlarında daha esnek ve kolaydır. Dış mekân oyun ortamları seçim için daha iyi seçenekler, oyun için ise daha iyi fırsatlar sunar. Çocuğun öğrenmesinde ona çeşitli olanaklar sağlayarak ilk elden deneyim yaşama

fırsatı sağlar. Rüzgârı ya da bulutların hareketini kitaplardan anlamaya çalışmak yerine doğal ortamında kendisi deneyimler. Yeni bilgiler öğrenmek ve dünyayı anlamlandırmak için oldukça heyecanlıdır (Fjørtoft 2004, s.28; Sluss, 2005, akt. Bentley, 2012, s.150; Drake, 2009, s.44).

Çocuk oynadığı oyunu tek başına, bir kız ya da erkek arkadaşıyla ya da grup arkadaşlarıyla oynamak isteyebilir. Hatta oyun oynamak yerine bulutları izlemeyi, toprakta yürüyen böcekleri izlemeyi seçebilir. Böylece dış mekân ona kendi seçimini yapması konusunda zengin seçenekler sunar. Çocuklar oyun süresince kültürel normlarını da birbirlerine aktarırlar. Piaget (1997) Switzerland’da Geneva sokaklarında oyun oynayan bir grup çocuğu izlerken oyunun başında kurallarla ilgili hiç bilgisi olmayan çocukların diğerleriyle etkileşime girerek bu kuralları öğrendiğini gözlemlemiştir. Dış mekân oyunları, çocukları grubun bir parçası ve işbirliği içinde olduklarına dair cesaretlendirir (Sluss, 2005, s.307). Çocuklar saygı, hoşgörü, adalet, doğruluk, dürüstlük gibi değerleri somut yaşantılar ile kazandıkları için, değerlerin kazanımının da dış mekân ortam öğrenmeleri yoluyla sağlanması önerilmektedir. Dış mekân oyun ortamlarında oynanan oyunlar sırasındaki informal öğrenmelerin, demokratik değerlerin öğrenimi için elverişli bir yer olduğu ileri sürülmektedir (Aasen, Grindheim ve Waters, 2009, s.5).

Araştırmalar dış mekân ortam deneyimlerinin kişide ‘çevreci’ dediğimiz davranışı, kalıcı olarak geliştirdiğini gösterir (Kals, Schumacher, Montada, 1999, s.199; Ewert, Place ve Sıbthorp, 2011, s.228). Amerika’da ulusal bir araştırma kapsamında (Monitoring The Future) liseden sonra 1976’dan beri bireylerin çevresel tutum, inanç ve davranışları betimsel analiz ile kayıt altına alınır. Elde edilen sonuçlarda ergenlerin çevresel kaygıları 1990’ların başında artarken 30 yılın geri kalanında gerilediği görülmüştür. Çevreye karşı kişisel sorumluluk ve çevreyi koruma davranışlarında azalmalar görülmüştür. Yıllar boyunca bulgular, gençlerin kişisel sorumluluk kabul etmek yerine, çevre için hükümete ve tüketicilere sorumluluk yükleme eğiliminde olduklarını göstermiştir. Amerika’da ulusal olarak temsil edilen bu gençlik örneğiyle ilgili; çevresel endişelerdeki düşüşler, gençlerin görüşlerine yeniden odaklanması ve daha iyi çevre eğitimi ve hükümet liderliği çağrısı yapılması gereğinin sinyallerini veriyor. Avusturya ise 1992’den bu yana gençlerin çevre bilincine dair görüşleri Amerika’dakine (Monitoring The Future) benzer şekilde yılda bir kez incelenerek, her yıl gençlerin çevre konusundaki görüşleri parlamentoda dile getirilerek,

çevre bilincine karşı artış ya da azalış, hükümet yetkililerine, akademisyenlere, toplum liderlerine ve diğer sorumlu kişi ve kuruluşlara sunulmaktadır (Lake, Flanagan, Osgood, 2010, s. 61-82).

2.5. Dış Mekân Oyun Alanlarında Öğretmenin Rolü

Geçmişten günümüze oyun; oynandığı ortam, oynanan kişiler ve kişi sayısı, şekil, biçim ve kullanılan araç gereçler bakımından değişmiştir. Kentleşmeyle beraber iç mekânlara hapsolan çocukların teknolojinin de artmasıyla beraber evlerde TV ya da bilgisayar başında ekran bağımlısı oldukları, akranlarıyla yüz yüze iletişim olanağından mahrum kalarak oyunlarının yozlaştığı görülmektedir (Artar, Onur ve Çelen, 2002, s.126; Skår ve Krogh, 2009, s.339; Tuğrul, Ertürk, Özen Altıncaynak ve Güneş, 2014, s.5). Oysaki dış mekânlarda oyun, çocukların gelişimleri ve öğrenmeleri için bir gereklilik olarak görülmelidir (Isenberg ve Jalongo, 2001 s.285). Fakat yanlış bir algı olan dış mekânda oyunun; çocukların enerjisini attığı, öğretmenin ise sınıf dışına çıkarak teneffüs yaptığı bir zaman olarak düşünülmesi dış mekân çevrelerinin çocuğun gelişim ve öğrenmesindeki olumlu etkilerinin ve öğretmenin rolünün ihmal edilmesine neden olmaktadır (Isenberg ve Jalongo, 2001, s.276; Hoorn, Nourot, Scales ve Alward, 2011, s.291). Ayrıca dış mekân ortamında öğretmenin çocukları sadece tehlikeli bir duruma karşı korumak için izlediği, onların güvenliğine daha fazla önem verdikleri ya da çocuk bir yardım talebinde bulunduğu zaman onunla ilgilendiği bir zaman olması aynı şekilde öğretmenin rolünün ihmal edilmesine neden olmaktadır (Davies, 1997, s.11; Chakravarthi, Hatfield and Hestenes ,2009, akt., Chakravarthi, 2009). Oysaki öğretmen özgür, ideal bir oyun ortamında bulunan çocuğun oyununu zenginleştirir, onun sosyal becerilerini destekleyerek onun gelişimine ışık tutar. Yapılan araştırmalarda öğretmenin çocukları güvenliğini sağlamak amacıyla, çocuğun oyununu baskın bir şekilde kendi bakış açısıyla yönlendirdiğinde bu oyunların çok daha az hayal gücü içerdiği görülmüştür (Creaser, 1985; Hutt ve ark., 1989; Jones, 1989, akt. Davies, 1997, s.12). Yapılan bir başka araştırmada öğretmenlerin dış mekân oyun ortamı hakkındaki inançlarının bu ortamları düzenleme şekillerine yansıdığı görülmüştür. Çocuklara daha sınırlı dış mekân oyun alanları ve olanakları sağlayan öğretmenlerin dış mekânın çocukların gelişim ve öğrenmesine sağladığı yararı anlamayan ya da buna az değer veren öğretmenler olduğu görülmüştür (Jones, 1989,

akt. Chakravarthi, 2009, s. 48). Oysaki öğretmenler çocukların dış mekân ortamlarında gerçekleştirilen etkinliklerde daha çok eğlendiklerini, doğal unsurları daha çekici bulduklarını rahatlıkla görebilirler. Fakat dış mekân ortamının çocuğa sağladığı uyarıcı çeşitliliği ve zenginliğinin çocuğun oyuna ilgisini arttırdığını gözlemleyen öğretmenler bile bu uyarıcı açısından zengin ve çeşitli olan bu ortamı kendiliğinden bir öğrenme fırsatına dönüştürmekte zorlanmaktadırlar (Wilson, 2008, akt. Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012, s.50). Alat, Akgümüş ve Cavalı (2012, s.58) okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân etkinliklerine yönelik görüş ve uygulamalarını araştırdıkları çalışmada öğretmenlerin dış mekân etkinlikleri ile ilgili olumlu görüşe sahip olsalar bile bunu uygulamada yetersiz kaldıklarını ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin inanç, tutum, algılamaları ve çocukla etkileşim kurma biçimleri dış mekân oyun ortamının işlevini etkilemektedir (Renick, 2009, s.30).

Casey (2007, s.17) ideal bir dış mekân ortamını geliştirmede kilit noktalar olduğundan söz etmektedir. Öncelikli olarak çocuğa rehberlik edecek olan yetişkinin çocuğun ihtiyacını iyi anlaması gereklidir. Çocuğun ihtiyacının anlaşılmasının ardından dış mekân oyun alanının anlaşılması önemlidir çünkü dış mekân oyun alanının sahip olduğu koşulların iyi anlaşılması çocuğun var olan potansiyelinin ortaya çıkması adına öğretmene/yetişkine önemli bilgiler ve fikirler sunar. Elde edilecek bilgi ve fikirlerin ışığında dış mekân oyun alanı öğretmen/yetişkin tarafından çocuğun ihtiyacına, ilgisine ve potansiyeline göre düzenlenir. Çocukların bütüncül gelişim alanlarını göz önünde bulundurularak iç mekân oyun alanının düzenlediği, zenginleştirildiği gibi dış mekân oyun alanı da aynı özenle düzenlenmelidir. Gerekli düzenlemelerin ardından yapılacak gözlemler oldukça önemlidir. Okulöncesi dönem çocukların öğretmenleri tarafından tanınarak, ilgi ve ihtiyaçlarının belirlenmesi onların yine öğretmenleri tarafından gözlemi ile mümkün olmaktadır. Alan çocuklar tarafından kullanılırken yapılan gözlem, düzenlemenin başarı ve başarısızlıklarını ortaya çıkaracaktır. Çocukları gözlemlemek, öğretmenin öğretimini genişleterek ona ihtiyaç duyduğu bilgiyi sağlar (Ihmeideh ve Qaryouti, 2015, s.83). Öğretmen çocukları gözlemleyerek onların ilgi ve ihtiyaçlarını keşfetmesinin yanı sıra onların güvenli bir ortamda oyun oynadıklarından da emin olur. Fakat birçok araştırmanında desteklediği üzere öğretmen sadece çocuğun güvenliğinden sorumlu kişi rolünü üstlenmek yerine onunla birlikte oyuna katılan, etkinliklere katılan ona rehberlik eden kişi olmalıdır. Öğretmen elbette çocuklara güvenli bir ortam sağlayarak onları denetlemeli, onları tehlikelerden koruyarak

yaralanmalarını önlemelidir ama nihai rollerinin bu olması dış mekân oyun ortamlarına ilişkin bilgi ve becerileri daha az kullanmasına yol açabilir. Dış mekân oyun alanının çocuk tarafından kendi başına kullanması, onun olgunlaşmasına ve gelişmesine izin veren durum olabilir. Okul ortamında bulunan dış mekân oyun alanı, geniş oyun imkânları ve daha nitelikli, güvenli bir ortam sağlayarak müfredat faaliyetlerini daha destekleyici nitelikte geliştirebilme olanağı sunmalıdır.

2.6. Yurtiçi ve Yurtdışı Alanyazındaki İlgili Araştırmalar

Türkiye’de dış mekân oyun alanları ile ilgili alan yazın incelendiğinde çalışmaların okul öncesi eğitim alanında değil, daha çok peyzaj mimarlığı alanında yapıldığı göze çarpmakta, okulöncesi eğitimi alanında ise az sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Peyzaj mimarlığı; doğal ve kültürel kaynakları ve fiziksel çevreyi insan yararı, sağlığı, mutluluğu, güvenliği, ve konforu için bilimsel ve estetik ilkeler çerçevesinde ele alan, mekân ve yaşam ortamı oluşturan, doğal çevrelerin korunması ve sürdürülebilmesi adına ekolojik öncelikli planlar üretilmesini sağlayan planlama ve tasarım alanıdır. Bu alanda yapılan çalışmalarla okulöncesi eğitim kurumlarındaki dış mekânlar ele alınmıştır. Oysaki iç ve dış mekân alanlarıyla okulöncesi eğitim kurumlarının düzenlenmesi oldukça karmaşık bir olgudur. Bu nedenle mimarlık, peyzaj mimarlığı, eğitim, psikoloji, pediatri ve çocuk gelişimi gibi farklı disiplinlerin işbirliği içinde olması gerekmektedir (Çelik, 2012, s. 87). Yurtdışında yapılmış çalışmalar incelendiğinde dış mekân oyun ortamlarının sadece peyzaj mimarlığı alanında değil, yukarıda bahsi geçen alanlarda da yapılmış olduğu görülmektedir.

Bu bölümde Türkiye’de dış mekân oyun alanları, dış mekân ortamlarının gelişime ve insan sağlığına sağladığı yararlar, dış mekân ortamlarının doğa bilincine sağladığı katkı, dış mekân ortamlarının obezite ve sedanter yaşamla ilişkisi, dış mekân ortamların öğrenme ve akademik başarıya etkisi, çocukların oyun oynamak istedikleri yerler ve çocukluğun geçmişten günümüze geçirdiği değişim ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.6.1. Türkiye’de okulöncesi eğitimde dış mekân oyun alanlarıyla ilgili araştırmalar

Dış mekân ve dış mekân aktivitelerinin okul öncesi dönem çocuklarının bütünsel gelişim ve öğrenmesi üzerinde olumlu etkileri olduğu ile ilgili çok sayıda bilimsel araştırma

bulunmasına rağmen, bu çalışmaların sonuçlarının okul öncesi eğitim ortamlarına aktarılmasında eksiklikler görüldüğü ve bu eksiklerin neler oldukları, nasıl giderileceklerine dair Yılmaz (2016) tarafından Türk Milli Eğitim Bakanlığı Okulöncesi Müfredatı bu kapsamda incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda dış mekân oyun alanlarının yalnızca fiziksel özellikleri açısından ele alınarak buradaki aktivitelerin çocukların gelişim ve öğrenmelerine ne derece yarar sağladıkları konusunun göz ardı edildiği tespit edilmiştir. Türk Milli Eğitim Okulöncesi Müfredatı dış mekânlar ve dış mekân aktiviteleri açısından incelendiğinde, bu alanlarda olması gereken özelliklerin ve yapılabilecek etkinliklerin çocukların gelişimi ve eğitimindeki öneminin, çok sınırlı bir şekilde ele alındığı tespit edilmiştir. Özellikle, oyun alanlarının doğal bir ortam olması ve doğal materyaller içermesinin çocukların yaratıcılığı ve öğrenmesi üzerine olumlu etkisinin ihmal edildiği göze çarpmaktadır.

Okul öncesi eğitim alanında Yalçın (2015) tarafından yapılan bir çalışmada Türk ve Fin okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin dış mekân oyununa ve ideal bir dış mekân ortamına ilişkin inançları ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmaya Türk olan 7 ebeveyn ve 7 okul öncesi öğretmeni ile 7 Fin ebeveyn ve okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Çalışmadaki veriler yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve araştırmacının dış mekân oyun etkinliklerini gözlemesi ile elde edilmiştir. İki durum çalışmasının da kendi içerisinde analizleri yapılarak tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Çalışmanın sonucunda elde edilen sonuçlara göre hem Türkiye’de bulunan ebeveyn ve öğretmenlerin hem de Finlandiya’da bulunan ebeveyn ve öğretmenlerin dış mekân oyununun çocuğun gelişimi ve öğrenmesi için önemli olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca Türkiye’de bulunan öğretmenlerin hava koşullarını ve ebeveynlerin endişesinin kendilerine engel teşkil ettiğini belirtirken Fin öğretmenler böyle bir durumun söz konusu olmadığını belirtmişlerdir. Türk ebeveynler soğuk havayla ilgili kaygılar yaşarken Finli ebeveynlerde bu tarz bir kaygı görülmemiştir.

Peyzaj mimarlığı alanında ele alınan bir çalışmada Çelik (2012) Kocaeli’nde bazı okulöncesi eğitim kurumlarını çocuk oyun alanları açısından incelemiştir. Çalışma, çocuk oyun alanları açısından açık alanların niteliğini belirlemeye yönelik olarak var olan mevcut durumu saptamak amacıyla yapılmıştır. 2010-2011 yılları arasında yapılan bu araştırmada, “Alan Hakkında Bilgi Toplama Formu” oluşturulmuştur. Bu form yerinde yapılan inceleme, sayım, gözlem ve kurum yetkilileri ile yapılan görüşmeler doğrultusunda okulların açık ve kapalı alan miktarları, öğrenci sayıları, açık alanlarındaki oyun elemanları ve donatı

elemanları belirlenerek doldurulmuştur. Sonuçlarda okulöncesi eğitim kurumlarında dış mekân ortamların etkin kullanılmadığı, mevcut dış mekân alanların konumu itibariyle ana yol üzerine yakın olduğu, yeşil alanların yetersiz olduğu ve oyun materyallerinin doğal malzemeler yerine plastik malzemelerden yapılmış olduğu tespit edilmiştir.

Benzer şekilde peyzaj mimarlığı alanında dış mekan oyun alanlarının ele alındığı başka bir çalışmada Taştepe, Başbay ve Yazıcı (2016) tarafından Ankara ve Antalya kent merkezlerindeki ekolojik temelli oyun alanları incelenmiştir. Araştırmada Türkiye’de kentleşme yapısında çocuklar için tasarlanan alanlarda bulunan çevreyle ilgili oyun alanlarının özelliklerinin incelemesi ve bu alanlarda doğa öğelerinin ne boyutta yansıtıldığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel desende yapılan bu araştırmada ekolojik temelli oyun alanları ile ilgili olarak literatür taranmış, Ankara ve Antalya Büyükşehir Belediyelerine bağlı Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı’ndaki uzmanlar ile görüşülmüştür. Elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırmacılar tarafından ‘Ekolojik Temelli Oyun Alanları Değerlendirme Formu’ oluşturulmuştur. Araştırmanın sonucunda Ekolojik Temelli çevre öğelerinden; hayvan’, ‘ağaç’ ve ‘yer örtücü’ elemanlarından oluşan canlı öğelere, hem Ankara’daki hem de Antalya’daki ekolojik temelli oyun alanlarında rastlanmıştır. Cansız öğelerden olan ‘su’, tüm ekolojik temelli oyun alanlarında yer alırken, ‘kum’ ve ‘kütük’ öğeleri incelenen hiçbir ekolojik temelli oyun alanında yer almadığı görülmüştür.

Çocukların dış mekân tasarımından beklentisinin ne olduğunu belirlemeyi amaçlayan Aslan (2010) yaptığı araştırmada, Ankara’da 3 farklı sosyo-ekonomik düzeyden (alt-orta-üst) Gündüz Bakım Evleri seçilmiş ve buradaki çocuklarla ve öğretmenlerle sözlü görüşmeler ve anket çalışmaları yapmıştır. Anketlerle okulöncesi eğitim kurumlarının dış mekânlarından öğretmenlerin ve çocukların istekleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çocuklara 21 sorudan oluşan resimli anket uygulanmıştır. Sonuçlarda çocukların okul bahçesinde yapısal elemanların baskın olduğu alanlar yerine doğal elemanların ve bitkilendirmenin baskın, topografyası hareketli, düzenli ve bakımlı olarak tasarlanmış alanları tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca çocukların ağaç, çalı ve çiçek görmek istemelerinin yanı sıra kapalı alanlar yerine açık alanlarda bulunmak istemeleri de çıkan sonuçlardandır. Çocuklara oyun bahçesinde ne tür aktiviteler yapmak istedikleri sorulduğunda ise; çocukların oyun etkinlikleri, spor etkinlikleri, doğa gözlemi (bitki, hayvan) ve öğle yemeklerini hep beraber

dışarıda yeme istekleri gibi sonuçlar çıkmıştır. Çocukların dışarıda hayvanlarla, doğa ile iç içe bulunmaktan, dış mekân alanlarında oyun oynamaktan keyif aldıklarını söyleyebiliriz.

Anaokullarının bahçeleri fiziksel özellikleri, kullanımları ve karşılaşılan problemler açısından Kalburan (2014) tarafından incelenmiştir. Denizli ilinde bulunan resmi ve özel toplamda 26 anaokulunun bahçeleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Veriler yöneticiler tarafından doldurulan ölçme aracı ile toplanmıştır. Araştırmaya katılan bütün anaokulları okul bahçesinin öğrenme ortamı olarak farklı etkinliklerde kullandıklarını belirtmişlerdir. Çalışmada aynı zamanda resmi ve özel anaokullarının okul bahçelerinin doğal unsurlarının yeterli düzeyde olmadığı saptanmıştır. Fakat özel anaokullarının dış mekânları eğitim ortamı olarak resmi anaokullarına kıyasla daha çok kullandıkları tespit edilmiştir. Sadece bir resmi anaokulu iç mekânda gerçekleştirdikleri etkinliklere dış mekânda da yer vererek tüm gelişim alanlarını desteklemeyi amaçladıklarını belirtmiştir.

Gül (2012) ise yaptığı çalışmada ebeveynlerin çocuk bahçelerine ve çocuk bahçelerindeki materyallerine bakış açılarını incelemiştir. Oyun bahçelerinde yer alan materyallerin, oyun alanlarının büyüklüğünün, oyun alanlarının ve materyallerinin güvenlik vb. özelliklerinin, 3-6 yaş aralığında çocukları okulöncesi eğitim kurumuna devam eden 100 anne ve 39 baba tarafından değerlendirilerek oyun alanları ile ilgili yaşadıkları sorunlar incelenmiştir. Ebeveynler park seçiminde öncelikle eve yakınlığına ve güvenli bir yerde olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Çocuk bahçelerinin ve çocuk bahçelerinde kullanılan materyallerin çocukların yaşlarına uygun olmadığı, buralarda kullanılan oyun materyallerinin güvenliği konusunda sıkıntıların bulunduğu ebeveynler tarafından dile getirilmiştir.

2.6.2. Dış mekân oyun ortamlarının gelişime ve insan sağlığına sunduğu yararlarla ilgili araştırmalar

Dış mekân oyun ortamlarının ve oyun alanlarının gerek çocukların gelişimine ve sağlığına gerekse yetişkinlerinkine birçok katkı sunduğuyla ilgili çalışmalar mevcuttur. Dış mekân oyun alanlarında oynanan oyunun çocuğun motor becerilerini ve gelişimini nasıl etkilediği ile ilgili Fjørtoft (2004) bir çalışma yapmıştır. Norveç'te bir anaokulunda 46 çocuğa okulun yakınında bulunan bir ormanda günlük bir ila iki saat arasında oyun oynama

olanağı tanınmıştır. Bunun yanında iki ayrı anaokulundan toplam 29 çocuk ise anaokullarında normal seyrindeki gibi günde bir ila iki saat arasında oynamışlardır. Araştırmanın başında ön test ile tüm çocukların motor becerileri, 9 aylık gözlemlerle de son testleri elde edilmiştir. Sonuçlarda, doğal dış mekânlarda oyunun çocukların esneklik hariç diğer tüm motor becerilerini geliştirdiği bulunmuştur ve bu çocuklarda diğer gruba kıyasla denge ve koordinasyonda daha iyi oldukları ortaya çıkmıştır.

Dış mekân alanlar sadece motor becerileri değil diğer birçok gelişim alanını da desteklediğini söyleyebiliriz. O'Brien (2009) dış mekân öğrenmelerinin çocukların gelişimleri üzerine etkisini araştırdığı ve yaşları 3 ila 9 arasında değişen toplam 7 orman okulundan 24 çocukla yaptığı çalışmasında, dış mekânların çocuklarda birçok araştırmanın da desteklediği üzere öz benliği, sosyal ilişkileri, fiziksel ve dil becerilerini geliştirmenin ve motivasyonu arttırmanın yanı sıra onlara yeni perspektifler kazandırarak yaşadıkları deneyimleri aileleriyle ve arkadaşlarıyla devam ettirdiklerini ortaya koymuştur.

Dış mekân oyun alanları insan sağlığını doğrudan etkileyebilmektedir. Yetişkinlerde fiziksel aktiviteler, koroner kalp rahatsızlığına (coronary heart disease) karşı koruyucu bir etki gösterir. 8 yaşından küçük çocukların yeteri kadar aktif oldukları düşünüldüğünden koroner kalp rahatsızlığı riskini taşımadıkları kabul edilirdi. Fakat Sääkslahti ve arkadaşları (2004)'nın yaptıkları çalışma bunun aksini göstermektedir. Yaşları 4 ila 7 arasında değişen 155 çocuk 3 yıl boyunca devam eden fiziksel aktivite çalışmalarına katılmışlardır. Bu fiziksel aktiviteler özel bir günlük ile yılda iki kez kayıt altına alınmıştır. Koroner kalp rahatsızlığı risk faktörleri Specific Turku Coronary Risk-Faktor Intervention Project (STRIP) tarafından yıllık olarak ölçülmüştür. Araştırmanın sonuçları erken çocukluk yıllarındaki fiziksel aktiviteler ile koroner kalp rahatsızlığı risk faktörleri arasında ilişki bulunduğunu göstermiştir. Dış mekânlarda oyunun 4-7 yaş grubu çocukların sağlığının korunmasında önemli rolü olduğu vurgulanmıştır.

Aynı şekilde insan sağlığıyla doğrudan ilişkisi üzerine Gopinath ve arkadaşları (2011) bir çalışma yapmışlardır. Sydney'de 34 farklı okulda yaşları 6 olan 1500 çocuğun ebeveyni araştırmaya katılmıştır. Katılımcılar çocuklarının iç mekânlarda ve dış mekânlardaki fiziksel aktiviteleri ile sedanter yaşamları ile ilgili anketi cevaplamışlardır. Araştırmacılar ayrıca çocukların gözlerinin dijital fotoğrafını çekmiş ve retina damar çaplarını ölçmüşlerdir. Verilerin analizi sonucunda, çocuklar ortalama olarak 36 dakika

fiziksel aktivite yaparken 1.9 saat ekran karşısında vakit geçirmektedirler. Sonuçlarda, dış mekânlarda fiziksel aktiviteyi daha çok yapma olanağı bulan çocukların daha iyi retinal damar çapına sahip olduğu bulunmuştur. Ekran karşısında vakit geçiren çocuklarda ise bunun aksine retinal damar çap sonuçları iyi düzeyde çıkmamıştır.

Lederbogen ve arkadaşları (2011) şehir ve kırsalda yaşayan insanların beyin fonksiyonlarının strese karşı farklı tepki verdiğini ortaya koyan bir çalışma yapmışlardır. Araştırmaya şehirde, kırsalda ya da kasabada yaşayan 32 gönüllü katılmıştır. Katılımcıların strese karşı beyin aktiviteleri MR ile görüntülenmiştir. MR görüntülerinde, farklı bölgelerde yaşayan gönüllülerin beyinlerinde duyuşsal olaylarla ilgili hafızanın oluşmasında ve depolanmasında önemli rol oynayan *amigdala* bölgesinin farklı seviyelerde uyarıldığı görülmüştür. Büyük şehirlerde yaşayan katılımcılarda amigdala en yüksek seviyede uyarılırken kırsal yerlerde bu azalmıştır. Ayrıca şehir yâda kırsalda yaşayan insanların duygu, hafıza ve amigdalanın düzenlenmesi ile ilgili olan singulat korteks (perigenual anterior cingulate cortex) beyin bölümünün de farklı etkilendiği çıkan sonuçlar arasındadır. Lederbogen ve arkadaşları çalışmayı farklı bir stres testi ve farklı katılımcılarla da yapmışlar ve aynı sonuçları elde etmişlerdir. Amigdalanın uyarılması öfke, şiddet, korku ve kaygı ile ilişkilidir. Bu nedenle doğal ortamlarda oyunun çocukların amigdalasındaki uyarılma düzeyini azaltacağı ve böylece çocuklarda öfke, şiddet, korku ve kaygının azalmasına katkıda bulunabileceğini söyleyebiliriz.

Dış mekân alanları; kalp rahatsızlığı, göz bozuklukları, nörolojik fonksiyonlar vb. gibi insan sağlığını doğrudan etkilemesinin yanı sıra kişinin yaşamını büyük ölçüde etkileyen nörobiyolojik hastalıkları da etkileyebilmektedir. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, yaşam boyu sürebilen, önemli akademik, sosyal ve psikiyatrik sorunlara yol açabilen ve olumsuz etkileri olan bir hastalıktır. Taylor ve Kuo (2009) çevrenin, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu bulunan çocuklar üzerine etkilerini araştırmıştır. Araştırmaya yaşları 7 ila 12 arasında değişen 17 çocuk katılmıştır. Çocuklar, gazete ve el ilanları ile ‘Çocukların okul sonrası etkinlikleri, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu şiddetini nasıl etkiler?’ başlıklı ilan ile psikolog yâda psikiyatrist teşhisinde dâhil edilmişlerdir. Çocuklara rahat bir tempoda 20 dakika boyunca şehir turu, mahalle yürüyüşü ve park olmak üzere 3 farklı ortamda yürüyüşler yaptırılmıştır. Konsantrasyon standart ölçeği olan Digid Span Backwards testi kullanılmıştır. Konsantre bağlamında parkta yapılan

yürüyüşlerin, şehir ve mahallede yapılan yürüyüşlerden çok daha fazla olumlu etkileri olduğu tespit edilmiştir. Park gibi dış mekân alanlarda yapılan yürüyüşün ardından çocukların dikkatlerini yoğunlaştırmada daha az zorlandıkları görülmüştür.

Aynı şekilde dış mekân alanların sadece çocukların değil aynı zamanda yetişkinlerin de ruh sağlığına olumlu katkıları olduğu bilinmektedir. Bowler ve arkadaşları (2010) doğal çevresel ortamlar ile insan yapımı yapay ortamların, insan sağlığına sağladığı yararları karşılaştırmak adına bu konuda yapılmış olan 25 çalışmayı araştırmışlardır. Sonuçlarda park, bahçe gibi dış mekân ortamlarının insanlarda çağımızın en büyük sorunlarından olan sinir, stres, tükenmişlik ve mutsuzluk gibi negatif duyguları azalttığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca dış mekânların iç mekânlara kıyasla insanlarda dikkat ve motivasyonu arttırdığı bulunmuştur.

2.6.3. Dış mekân oyun ortamlarının doğa bilincine sağladığı katkıya dair araştırmalar

Dış mekân oyun alanları çocukların; psikomotor, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini tamamlamalarına yardımcı olmasının yanı sıra çocuğun akranlarıyla işbirliği içerisinde neden sonuç ilişkisi kurarak doğayı tanımasına, doğaya karşı saygı, sevgi duyarak bilinçlenmesine de yardımcı olmaktadır. Palmberg ve Kuru (2000) Finlandiya’da 11-12 yaş grubu 16 erkek ve 6 kız çocuğu ile yaptıkları çalışmada, farklı çevresel eğitim ortamlarının (okul gezisi, dış mekân yürüyüşleri gibi) çocukların doğayla olan ilişkileri, çevresel duyarlılıkları, dış ortamlardaki davranışların yanı sıra sosyal ilişkilerini ve kişisel deneyimlerini nasıl geliştirdiği üzerine çalışma yapmışlardır. Bireysel görüşmelerle doğaya karşı neler hissettikleri ve onu korumak adına neler yapabileceklerine dair görüşmelerin sonucunda, doğayı tanımaya, sevmeye, onu korumaya karşı çocuklarda daha sağduyulu ve iyi ilişkilerin olduğu görülmüştür.

Benzer şekilde Haluza ve Delay (2001) yılında Kanada’da yaptıkları çalışmalarında yaşları 14 ila 16 arasında bulunan 8 çocuk ile 12 günlük bir doğa programı gerçekleştirmişlerdir. Bu program doğrultusunda çocukların doğayı nasıl algıladıkları, deneyimleri gözlem ve yarı-yapılandırılmış görüşmelerle keşfedilmeye çalışılmıştır. Programın sonunda, katılımcı olan 8 çocukta doğa bilincine karşı olumlu tutumların geliştiği görülmüştür.

Dış mekân ortamı deneyimlerinin kişinin sonraki yaşantısında izler bıraktığını söyleyebiliriz. Thompson, Aspinall ve Montarzano (2007) İngiltere’de ve İskoçya’da yetişkinlerin dış mekânlara erişiminin ve aktivitelerinin araştırıldığı iki projeyi incelemişlerdir. Katılımcılara geçmiş dış mekânlardaki deneyimleri, kullanımları ve çocukluk yıllarında bu çevreleri kullanım sıklıkları sorulmuştur. Sonuçlar çocukluk yıllarında dış mekân çevrelerinde daha çok vakit geçiren, deneyim yaşayanların, yetişkin olduklarında da bu deneyimi yaşamaya daha yatkın olduklarını görülmüştür.

Dış mekân ortamlarının doğa bilinci, çevresel tutum, düşünce ve davranışlara etkisi yalnızca çocuklarda değil aynı şekilde yetişkinlerde de görülebilmektedir. Keleş, Uzun ve Varnacı-Uzun (2010) yaptıkları çalışmalarında öğretmen adaylarının çevre bilinci, çevresel tutum, düşünce ve davranışlarının doğa eğitimi projesine bağlı değişimini ve kalıcılığını belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmaya doğa eğitimi programın katılan toplam 25 öğretmen adayı katılmıştır. Proje TÜBİTAK tarafından desteklenerek hedef kitlesi sadece öğretmen adayı olan ilk proje olarak ta dikkati çekmektedir. Veriler Milfont ve Duckitt (2006) tarafından geliştirilen “Çevre Bilinci Ölçeği” ve Uzun ve Sağlam (2006) tarafından geliştirilen çevresel düşünce ve davranış alt boyutlarından oluşan “Çevresel Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda doğa eğitimi programının öğretmen adaylarının çevre bilincine, tutumlarına ve davranışlarına önemli ölçüde etki ettiği ve kalıcılığını sağladığı tespit edilmiştir.

2.6.4. Dış mekân ortamlarının obezite ve sedanter yaşamla ilişkisi üzerine araştırmalar

Biliyoruz ki sağlıklı bir yaşamın sürdürülebilmesi için aldığımız enerji ile harcadığımız enerjinin dengede tutulması gerekmektedir. Sağlıklı büyüyebilmemiz ve gelişmemiz için besinleri dengeli ve yeterli ölçüde almalı, yeteri kadar hareket etmeliyiz. Fiziksel aktivitenin düzensiz olduğu ya da hiç olmadığı sedanter yaşamda günlük alınan enerji, harcanan enerjiden fazla olmakta ve harcanamayan enerji vücutta yağ olarak depolanarak obeziteye yol açmaktadır.

Savaşhan, Sarı, Aydoğan ve Erdal (2015) 6-11 yaş aralığındaki çocuklarda obezitenin sıklığını ve gelişiminde rol oynayan faktörleri araştırmışlardır. Çalışma Ankara ilinde 3963 çocuk ve ebeveyni ile yürütülmüştür. Çocukların ve ebeveynlerinin yaş, boy,

kilo ve cinsiyetleri, çocukların iştah durumları, hazır yiyecekleri tüketme sıklıkları, ebeveynlerin eğitim ve gelir durumları, çocukların televizyon ve bilgisayar başında geçirdikleri süre değerlendirilmiştir. Ayrıca ebeveynlerin ve çocukların beden kitle indeksleri hesaplanarak sosyo-demografik özellikleri ile karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, televizyon ve bilgisayar karşısında daha çok vakit geçiren çocuklarda obezite görülme sıklığının anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Çocukluk obezitesinde beslenme alışkanlıklarının ve fiziksel aktivitenin düzensiz olduğu ya da hiç olmadığı sedanter yaşamın önemli ölçüde rol oynadığı vurgulanmıştır.

Günümüz teknolojisinde yaşanan gelişmelerle birlikte yaşam daha durağan hale gelmiştir. Tremblay ve arkadaşları 2007-2009 yılları arasında Kanada sağlık örgütünün elde ettiği yaşları 6 ila 19 arasında değişen çocukların boy, kilo, uzunluk ve ağırlık ölçümlerinin verileri ile aynı örgütün 1981 yılındaki aynı yaş grubu çocukların verilerini karşılaştırmışlardır. Sonuçlarda çocukların formdalıklarında ciddi bir düşüş olduğu tespit edilmiştir. Örneğin, 1981 yılında bulunan 12 yaşındaki bir erkek çocuğunun boyu, 2007-2009 yılları arasında bulunan bir erkek çocuğunun boyundan ortalama 2 cm. daha uzun çıkmıştır. Aynı şekilde ağırlık olarak ortalama 14 kg. daha ağır ve vücut kütle indeksi daha yüksekti. Ayrıca vücut olarak daha esnek yapıya sahipti. Günümüz dünyasında yaşam tarzında yaşanan değişikliklerin yansımalarını aynı şekilde vücudumuzda yaşanan değişikliklerle de görebilmekteyiz.

2.6.5. Çocukların oyun oynamak istekleri yerle ilgili araştırmalar

Birçoğumuz çocukluk yıllarımızı düşündüğümüzde dışarıda oyun oynamanın bizim için inanılmaz keyifli ve heyecan verici olduğunu muhakkak hatırlarız. Günümüz çocukları için de durum hiç değişmedi. Erdoğan, Haktanır, Köksal Akyol ve Çakır İlhan (2003) anasınıfına devam eden çocukların oynamak istedikleri yerleri ve kişileri belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında, resmi ilköğretim okullarına devam eden 6 yaş grubundaki çocuklara ‘oyun oynamak istediğim yer’ konusu verilmiş ve çocukların bunu resmetmeleri istenmiştir. Türkiye’de anasınıfına devam eden altı yaşındaki çocuklardan gelen 4020 resim incelenmiş, istenen bilgilerin olmadığı resimler elenmiş ve 3230 resim üzerinden bu araştırma yürütülmüştür. Resimler bölgelere ve üç Büyükşehir’e (Ankara, İstanbul, İzmir)

göre ayrılarak her bölgeden ve şehirden %10 örneklem alınmıştır. Toplam 323 resim araştırmanın örneklemine oluşturmuştur. Yapılan bu çalışmanın sonuçlarında, çocukların genellikle doğa, park gibi açık alanlarda arkadaşlarıyla oyun oynamak istedikleri görülmüştür. Sonuçlar çocukların açık hava oyunlarını daha çok sevdiklerini destekler niteliktedir. Ayrıca çalışmada şehirlerde yaşayan çocukların % 88.46'sının dış mekânlarda oyun oynamayı istedikleri ortaya çıkmıştır.

Durum tüm dünya çocukları için aynı tabi ki. Çocuklar dışarıda bulunmaktan, oyun oynamaktan ve öğrenmekten oldukça keyif alırlar. İngiltere'de Airbus (2009) tarafından yaşları 5 ila 10 arasında değişen 1500 çocuk ve ailesi ile biyolojik çeşitlilik bilgileri üzerine bir araştırma yapılmıştır. Çocukların %83'ü doğayı öğrenmekten ve doğada bulunmaktan keyif aldıklarını belirtmiştir. Araştırmada çocukların %40'ı arı ile eşekarası arasındaki farkı söyleyememiştir. Bu dikkat çekici sonuç çocukların doğada ne kadar az zaman geçirdiklerini bir sonucudur. Ayrıca araştırmada ebeveynlerin %70'i çocuklarının doğayı tanımadığını belirterek buna dair endişe duyduklarını söylemiştir ve ebeveynlerin %69'u çocuklarının iç mekânlarda oldukça fazla zaman geçirdiklerini, bundan dolayı kaygı yaşadıklarını belirtmiştir.

2.6.6. Çocukluğun geçmişten günümüze geçirdiği değişimle ilgili araştırmalar

Geçmişten günümüze oyun ve paralelinde çocukluk yılları değişime uğramıştır. Çevremizde yapacağımız küçük bir gözlemlerle bunu kolayca fark edebiliriz. Oyun; oynandığı ortam, oynanan kişiler ve kişi sayısı, şekil, biçim ve kullanılan araç gereçler bakımından değişime uğrarken, çocukluk yılları da mahallelerde, sokak aralarında özgürce koşan, oyun oynayan, ağaçlara dokunan, çimlere uzanan çocuklar açısından değişime uğramıştır.

Tamda bu noktada Tuğrul, Ertürk, Özen Altınkaynak ve Güneş (2014) oyunun zaman içinde değişimini incelemişlerdir. Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği anabilim dalında okuyan 30 öğretmen adayının büyükannesi ve 20'sinin büyükbabası ile yapılmıştır. Katılımcıların oyunun zaman içindeki değişimine ilişkin görüşleri demografik bilgiler, oyuna bakış açısı, oyun süreci ve kuşaklar arası oyun olarak 4 bölümden oluşan görüşme sorularıyla elde edilmiştir. Araştırmanın sonucu, oyunun dış mekânlardan teknolojik ürünlerle beraber iç mekânlarda oynanan oyunlara doğru bir

değişim geçirdiğini göstermiştir. Ayrıca araştırma, 2000’li yılların başında çocukların bir önceki kuşağa yani anne babalarına göre dışarıda daha az oyun oynadıkları, daha az sayıda dış mekân etkinliklerine katıldıklarını sonucunu da ortaya koymuştur.

Çocukların artık günümüzde dışarıda daha az zaman geçirmelerinin birçok nedeni bulunmaktadır. Hofferth 2001 ve 2006 yılında yaptığı çalışmasında, Amerikan çocuklarının 1981-1997 ve 1997-2002/3 yılları arasında vakitlerini nasıl geçirdiklerini ve zaman içinde yaşanan değişimi incelemişlerdir. Bir okul gününü ve okula gidilmeyen (24 saat) bir günü çocuğu olan 100 aile günlüklere kaydetmiştir. Sonuçlarda çocuğun okul dışında geçirdiği keyfi zamanın 1981-1997 ve 1997-2002/2003 yılları arasında azaldığı görülmüştür. Çocukların yapılandırılmamış aktivitelerden olan özgürce oyun oynadıkları zamanın azaldığı bunun yerine yapılandırılmış aktivitelere harcanan zamanın arttığı görülmüştür. Ayrıca çocukların bilgisayar kullanımında ve okul derslerine çalışmalarına ayırdıkları zamanda da ciddi bir artış gözlenmiştir.

Cordell, Betz ve Green (2007) çocukların dışarıda ne kadar zaman geçirdiklerini ve aktivitelerini araştırmışlardır. Veriler telefon görüşmeleriyle rastgele şekilde toplumun genelinden toplanmıştır. Araştırmacılar, yaşları 16’nın altında ya da 16- 19 arasında olan çocukların ebeveynleri ile görüşmüşlerdir. Araştırmanın sonuçlarında çocukların %61’inin hafta içinde toplamda dışarıda 2 saat kadar zaman geçirdikleri belirlenmiştir. Hafta sonlarında ise çocukların %77’sinin toplamda 2 saat kadar dışarıda zaman geçirdikleri görülmüştür. Dışarıda zaman geçiren çocukların yaptıkları en popüler etkinliğin dışarıda oyun oynamak olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada katılımcılar kendi çocukluk yıllarında dışarıda çok daha fazla zaman geçirdiklerini söylemiştir. Bu çalışmaya paralel bir çalışmada ülkemizde yapılmış ve oldukça çarpıcı sonuçlar içermektedir.

Bu benzer çalışma OMO’nun 10 yılı aşkındır ‘Kirlenmek Güzeldir’ adı altında 10 ülkede 12 bin ebeveyn ile yürüttüğü Global çocuk ve oyun araştırmasının (2016)’dır. Türkiye’de yaklaşık olarak her yedi çocuktan biri bir gün boyunca dışarıda hiç oyun oynayamamaktadır. Ebeveynlerin %94’ü oyun oynama fırsatı bulamayan çocukların öğrenmede güçlükler yaşayabileceklerini, %70’i dışarıda oyun oynamak için çocukların yeterli fırsata sahip olmadıklarını belirtirken %59’uda çocukların açık alan ve kapalı alanlardaki oyun fırsatlarının dengede olmasını istemektedirler. Araştırmanın bir diğer çarpıcı sonucu da, ebeveynlerin %90’ı çocuklarının gerçek hayatta spor yapmalarının yerini

sanal ortamda spor oyunlarının aldığını belirtmeleridir. Türkiye’deki ebeveynlerin %57’si çocuklarının kendi çocukluk yıllarıyla kıyaslandığında dışarıda geçirdikleri zamanın çok fazla azaldığını belirtmektedirler. Açık hava oyunlarının eksikliğine ve ebeveynlerde farkındalık yaratmaya çalışan bu çalışmanın sonuçları ülkemizdeki çocukların durumunu gözler önüne sermektedir.

2.6.7. Dış mekân ortamların öğrenme ve akademik başarıya etkisi üzerine araştırmalar

Motivasyonun, öğrencilerin yaratıcılıkları, öğrenme stilleri ve akademik başarıları üzerinde önemli ve etkili bir faktör olduğu kabul edilmektedir (Kuyper, van der Werf & Lubbers, 2000, s. 183). Blair (2009) Amerika’da bahçesi bulunan okullarda, bahçenin çocukların başarı ve davranışları üzerine olan etkilerinin neler olduğunu anlamak için, yapılmış olan nitel ve nicel araştırmaları incelemiştir. Ayrıca Blair, okul bahçelerinin neden var olduklarını, çocuklara doğal ekosistemleriyle nasıl deneyimler sunduklarını ve bunların çocukların davranışlarına nasıl yansıdığını anlamaya çalışmıştır. İncelediği 12 nicel araştırmadan 9’unun çocukların incelediği 7 nitel araştırmada ise, çocukların bahçeye çıktıktan sonra motivasyonlarının arttığı, okula karşı daha olumlu davranışlar sergiledikleri ve arkadaşlarıyla daha çok işbirliği içinde oldukları görülmüştür.

Heschong, Elzeyadi ve Knecht (2001) gün ışığı miktarı ile ilkökul sınıflarındaki çocukların okuma düzeyleri ve matematik performansları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 1997-1998 öğretim yılında Capistrano Birleşik Okul Bölgesi (California) ve Seattle Devlet Okulu Bölgesi (Washington)’nde bulunan öğrenci performansları analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, gün ışığını en iyi alan sınıfta bulunan öğrencilerin performansları, alamayan sınıfta bulunan öğrencilerin performansına kıyasla % 21 daha iyi çıkmıştır. Araştırma Kaliforniya Enerji Komisyonu Kamu Çıkarı Enerji Araştırma (PIER) Programı tarafından geliştirilerek Yeni Binalar Enstitüsü (New Buildings Institute) tarafından yönetilmiştir.

Matsuoka’nın (2010) yaptığı çalışma dış mekânların sadece çocukların başarı ve öğrenmelerini değil aynı zamanda lise öğrencilerinin de öğrenme ve başarıları üzerine etkileri olduğunu göstermektedir. Michigan’da 101 tane lise dış mekân görünümü ile (örn. pencere sayısı) ve okulun politikaları (örn. öğle yemeğini dışarıda yeme olanağı) ile ilgili

olarak araştırmaya dâhil edilmiştir. Sonuçlarda doğayı gören, geniş ve çok sayıda pencereye sahip okullarda bulunan öğrencilerin, akademik başarılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu okullardaki öğrencilerin daha yüksek ortalama ile mezun oldukları, iyi bir üniversiteye yerleşme planı yapanların oranının daha yüksek olduğu ve suç işlemeye daha az meyilli oldukları saptanmıştır.

Han (2009) sınıf ortamında bulunan canlı bitkilerin öğrencilerin psikoloji, davranışı ve sağlığı üzerine etkilerini araştırmıştır. Taiwan'da bulunan bir lisedeki iki sınıf belirlenmiştir. Bu sınıflar birbirinin aynısı ve yan yanadırlar. Han her iki sınıftaki öğrencilerin akademik başarı notlarını kaydetmiş, davranışlarını ve sağlık durumlarını gözlemleyerek not etmiştir. Bir süre sonra Han sınıflardan birine 6 tane küçük ağaç yerleştirmiştir. Kısa bir süre tekrar gözlem yaptığında ağaç yerleştirilen sınıflarda öğrencilerin her zamanki skorlarından daha yüksek skorlar aldıklarını, daha arkadaş canlısı olduklarını tespit etmiştir. Ayrıca ağaç yerleştirilen sınıftaki çocukların diğer sınıfa nazaran daha az hastalandıkları ve daha az ceza aldıkları da görülmüştür.

Dyment (2005) dış mekân öğrenmelerin çocuklara sağladığı faydalar ile ilgili yaptığı çalışmada, Toronto'da bahçe olanağına sahip 45 ilkokul, ortaokul ve liseyi çalışmaya dâhil etmiştir. 150 öğretmen, yönetici ve ebeveynlerden yeşil bahçe olanaklarının çocukların akademik başarıları, öğrenmeleri, davranışları üzerine veri toplanmıştır. Ayrıca bu okullardan 5'inden 21 katılımcı ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların %90'ı çocukların okulun sahip olduğu yeşil dış mekânlarda öğrenmeye çok daha hevesli olduklarını söylemiştir. Katılımcıların %70'i ise öğretme motivasyonlarının iç mekânlara kıyasla dış mekânlarda daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Ayrıca araştırmada katılımcılara okullardaki dış mekân olanaklarının gelişimi için neler yapılabileceği sorulduğunda, bunun için gerekli fonun oluşturulması, uygun lojistik desteğin ve insan kaynağının olması gerektiği vurgulanmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma evreni, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin nasıl analiz edildiğine ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız resmi anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmen görüşlerine dayalı olarak okulöncesi eğitim kurumlarında yer alan dış mekân oyun alanlarının kullanımı, kullanımı etkileyen etmenleri ve kullanımın artmasını sağlayabilecek önerileri ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma karma desenlerden açımlayıcı sıralı desen ile gerçekleştirilmiştir.

Açımlayıcı desen Creswell ve Clark (2014) tarafından “içinde araştırmacının nicel bir aşamayı yöneterek başladığı ve ikinci bir aşamayla özel sonuçlar aramaya başladığı bir karma yöntem deseni” olarak tanımlanmıştır. Bu desenin genel amacı nitel aşama ile nicel verinin içindeki ilişkileri ve yönelimleri açıklamaktır. Bu desenin ilk aşamasında araştırma sorusuna birincil öncelikle karşılık veren nicel verilerin toplanarak ve çözümlenir. İlk aşamanın ardından nitel veriler toplanarak çözümlenir. Nitel aşamanın gerçekleştiği ikinci aşama, nicel olan birinci aşamanın sonuçlarının takip edilmesiyle gerçekleşir. Araştırmacı, nitel sonuçların nicel sonuçları açıklamaya katkısını yorumlar (Creswell ve Clark, 2014, s.89).

Bu amaçla çalışma iki aşamadan oluşmuştur. Birinci aşamada Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız resmi anaokullarında görev yapan öğretmenlerden nicel veri toplamak amaçlanmıştır. Bu aşamada öğretmenlere kapalı uçlu sorulardan oluşan bir anket uygulanmıştır. Anket ile Eskişehir ili Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız resmi anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerin dış mekân oyun alanları ile ilgili uygulama ve görüşleri incelenmiştir. Anket sonuçları ikinci aşamanın örneklemine oluşturmada maksimum çeşitliliği sağlamak için de kullanılmıştır. Bu araştırmanın ikinci aşamasında ise nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Birinci aşamada elde edilen nicel veri bulgularına dayalı olarak nitel veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak toplanmış ve tümevarım analiz yapılmıştır. Nitel araştırma, altında birçok kavramı barındıran şemsiye bir kavramdır (Merriam, 2009, s13; Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.39). Bu çalışma eğitim alanında

sıklıkla kullanılan temel nitel bir araştırmadır. Temel nitel araştırmada araştırmacı katılımcıların belli bir olgu hakkındaki anlayışları, o olguya yükledikleri anlamlarla ilgilenir. Temel nitel araştırmanın birincil amacı kişilerin anlayışlarını açığa çıkarmak ve yorumlamaktır (Merriam, 2009, s.13). Bu desende nitel bilgileri toplamanın amacı, nicel sonuçlara ve yapılacak araştırmaya en uygun ve nitel bilgi aşamasına katkı sağlayacak bireyler hakkında daha ayrıntılı veriler elde etmektir (Creswell ve Clark, 2014, s.198).

3.2. Evren ve Çalışma Grubu

3.2.1. Birinci aşama katılımcıları

Araştırmanın birinci aşamasının katılımcılarını, 2016- 2017 Eğitim-Öğretim yılı bahar dönemi içerisinde aktif faaliyet gösteren Mili Eğitim Bakanlığı Eskişehir ili Tepebaşı ve Odunpazarı ilçelerine bağlı toplam 19 merkez bağımsız resmi anaokulundan 18 tanesinde görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Bağımsız resmi anaokullarından bir tanesinin dış mekân oyun alanı bulunmadığından araştırmaya dâhil edilememiştir. Okul öncesi öğretmeni olarak sınıflarda aktif faaliyet gösteren toplam 176 öğretmenden çalışmaya katılan gönüllü öğretmen sayısı 135'tir ve anket formu toplam 135 okul öncesi öğretmenine uygulanmıştır. Toplam 135 okul öncesi öğretmenin 134'ü kadın 1'i ise erkektir.

Tablo 3.1'de okul öncesi öğretmenlerin cinsiyet, mezuniyet türleri ve daha önce görev yaptıkları yer ile ilgili frekans-yüzde bilgileri verilmiştir.

Tablo 3.1. *Araştırmada Yer Alan Öğretmenlerin Cinsiyet, Mezuniyet Türü ve Daha Önce Görev Yaptıkları Yere Göre Frekans-Yüzde Dağılımları*

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kadın	134	99,3
Erkek	1	0,7
Mezuniyet Türü		
Lisans	131	97,0
Lisansüstü	4	3,0

Tablo 3.1. (Devam) *Araştırmada Yer Alan Öğretmenlerin Cinsiyet, Mezuniyet Türü ve Daha Önce Görev Yaptıkları Yere Göre Frekans-Yüzde Dağılımları*

Daha Önce Görev Yaptığı Yer		
Köy	42	31,1
Şehir	87	64,4

Genel bilgi formu ile toplanan bu verilerde daha önce görev yaptığı yer türünde 6 adet kayıp veri bulunmaktadır ve bu verilerin yerine herhangi bir atama yapılmamıştır. Aynı zamanda forma mesleki kıdeminiz, sınıfınızda bulunan çocuk sayısı da eklenmiştir. Öğretmenlerin mesleki kıdem yılı ortalaması 9,1’dir. En az kıdem yılına sahip öğretmen 1 yıl iken en çok kıdem yılına sahip öğretmenin meslekteki kıdem yılı ise 24 yıldır. Öğretmenlerin sınıfında ortalama olarak 20 çocuk bulunmaktadır. Sınıfında en az çocuk sayısı bulunan öğretmen 9 iken en çok çocuk bulunan sınıf mevcudu ise 27’dir.

3.2.2. İkinci aşama katılımcıları

Araştırmanın ikinci aşamasında, birinci aşamaya katılan öğretmenlerden amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile görüşme yapılan katılımcılar belirlenmiştir. “Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasını sağlamaktadır. Maksimum çeşitlilik örneklemesinde amaç, göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.108). Böylece farklılıkların daha net görülmesi hedeflenmiştir.

Öğretmenlerden maksimum çeşitleme ile örneklem alınırken araştırmacı tarafından oluşturulan ‘Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları ve Kullanımı Öğretmen Formu’ kullanılmıştır. Araştırmaya katılan Eskişehir ili Tepebaşı ve Odunpazarı ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı 18 bağımsız resmi anaokulunda görevli toplam 135 öğretmen dikkate alınarak anket formuna verdikleri cevaplar dikkate alınmıştır. Bu amaçla

araştırmanın ikinci aşamasında maksimum çeşitleme için, öğretmenlerden dış mekân uygulamalarına sık yer veren, dış mekân uygulamalarına az yer veren, dış mekân uygulamalarında daha çok kendi kaygısı olan, dış mekân uygulamalarında daha çok ebeveyn kaygısı olan ve dış mekân uygulamalarında herhangi bir kaygısı olmayan öğretmenler dikkate alınmıştır. Öğretmenlerin gerçek isimleri kullanılmayarak öğretmenlere kod isimler verilmiştir.

Tablo 3.2. *Yarı Yapılandırılmış Görüşmelere Katılan Öğretmenlerin Özellikleri*

Öğretmen Kod İsim	Kıdem Yılı	Mezuniyet Türü	Çocuk Sayısı	Daha Önceki Görev Yeri	Fakülte/Program
Elif	7	Lisans	25	Şehir	Eğitim Fakültesi
Mehtap	6	Lisans	22	Şehir	Eğitim Fakültesi
Sermin	15	Lisans	15	Köy	Eğitim Fakültesi
Ümran	6	Lisans	22	Köy	Açıköğretim
Zeynep	14	Lisans	22	Şehir	Eğitim Fakültesi
Leyla	5	Lisans	21	Köy	Açıköğretim
Ayşe	11	Lisans	20	Şehir	Açıköğretim
İlkay	6	Lisans	22	Şehir	Eğitim Fakültesi
Sezen	11	Lisans	21	Şehir	Eğitim Fakültesi

Tablo 3.2’de yer alan ve yarı yapılandırılmış görüşmelere gönüllü olarak katılan öğretmenlerin özellikleri tabloda yer almaktadır. Öğretmenlerin hepsi lisans mezunudur aralarında yüksek lisans yapmış olan ya da yapıyor olan kimse bulunmamaktadır. En az kıdem yılına sahip öğretmen Leyla öğretmendir ve kıdem yılı 5 yıldır. En çok kıdem yılına sahip öğretmen ise Sermin öğretmendir ve kıdem yılı 15 yıldır. Öğretmenlerin kıdem yılı ortalamaları ise 9 yıldır. Öğretmenlerin 6’sının daha önceki görev yeri şehirdir 3’ünün ise köydür. Sınıfında en çok çocuk bulunan öğretmen Elif öğretmendir ve sınıfında bulunan çocuk sayısı 25’tir. Sınıfında en az çocuk bulunan öğretmen ise Sermin öğretmendir ve sınıfındaki çocuk sayısı 15’tir. Öğretmenlerin sınıfında bulunan çocukların sayısının ortalaması ise 21’dir. 3 öğretmen (Ümran, Ayşe ve Leyla) açıköğretim fakültesinden mezun olmuşken geriye kalan diğer öğretmenler ise eğitim fakültesi mezunudur.

3.3. Veri Toplama Tekniği ve Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından alan yazından yararlanılarak oluşturulan ‘Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları ve Kullanımı Öğretmen Formu’ ve araştırmacı tarafından ‘Bağımsız Resmi Anaokulu Öğretmenlerinin Dış Mekân Oyun Alanlarına ve Uygulamalarına Yönelik Görüşme Soruları’ olan yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır.

3.3.1. Okul öncesi dönem dış mekân oyun alanları ve kullanımı öğretmen formu

Araştırmanın birinci aşamasında anket formu kullanılmıştır ve Ek-3’te sunulmuştur. Anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölüm ise denetim listesi şeklinde işaretlemeyi gerektiren sorulardan oluşmaktadır. Üçüncü bölüm, 5’li likert tipinde 36 maddeden oluşmaktadır. Dördüncü bölümde 3 açık uçlu soru bulunmaktadır. Anket dış mekân oyun alanlarına dair öğretmen görüşlerini ve bu alanların kullanımına nelerin engel teşkil ettiğini ortaya koymayı amaçladığından sorular; program, aile, fiziksel donanım, güvenlik, hava koşulları ve öğretmenin algısı çerçevesinde ilgili alan yazın taranarak hazırlanmıştır. Hazırlanan anket okul öncesi eğitimi alanında uzman 3, çocuk gelişimi alanında uzman 1 akademisyene görüş almak üzere gönderilmiştir. Ölçme ve değerlendirme alanında incelenmesi açısından da 1 uzmana gönderilmiştir. Uzmanlarda gelen görüşlere göre, anket maddelerinin araştırmanın amacına uygun hazırlanıp hazırlanmadığı kapsam geçerliliği yönünden değerlendirilmiş ve anket formunun pilot uygulaması yapılmıştır.

3.3.2. Bağımsız resmi anaokulu öğretmenlerinin dış mekân oyun alanlarına ve uygulamalarına yönelik yarı yapılandırılmış görüşme soruları

İkinci veri aracı olarak ise, nitel veri tekniklerinden görüşme tekniği ile araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır ve Ek-4’te sunulmuştur. Bağımsız resmi anaokulunda çalışan okulöncesi öğretmenlerinin dış mekân oyun alanlarının kullanımına yönelik uygulamaları ve uygulamada karşılaştıkları problem ve ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularının geçerliliğini sağlamada okul öncesi

eğitimi alanında 3, çocuk gelişimi alanında 1 ve ölçme değerlendirme alanında uzmandan gelen görüşlerden faydalanılmıştır. Görüşme sorularının araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı kapsam geçerliliği yönünden değerlendirilmiştir. Okul öncesi alanında 5 ayrı uzmanın incelemeleri sonucunda görüşme sorularının çalışmanın amacına uygun olarak hazırlandığı görülmüştür.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmacı çalışmanın bu kısmında veri toplamaya başlamadan önce gerekli izinleri ilgili kişi ve kurumlardan almıştır. Verilerin toplanması amacıyla araştırma kapsamında uygulanan anket formu ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılmasına ilişkin Eskişehir il Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan araştırma izni Ek-6'da sunulmuştur. Araştırmacı veri toplama kısmının birinci aşaması olan anket formunun uygulaması için evrendeki tüm katılımcılara ulaşmaya çalışmış 'Öğretmen İzin Formu' (Ek-1) nu imzalatarak anketi merkez Tepebaşı ve Odunpazarı ilçelerine bağlı 18 bağımsız resmi anaokulunda görev yapan toplam 135 öğretmene uygulamıştır.

Veri toplamanın ikinci aşamasında araştırmacı tarafından görüşme soruları kullanılmıştır. Öğretmenlere 'Öğretmen İzin Formu' (Ek-2) imzalatılarak araştırmanın etiği açısından gerçek isimlerinin kullanılmayacağı hatırlatılmıştır. Görüşme sürecinde görüşme yapan araştırmacının ve görüşme yapılan öğretmenin dışında kimse bulunmamıştır ve görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür. Araştırmacı araştırmanın yürütüldüğü okulların yönetici ve öğretmenlerinden randevu alarak, randevu tarihlerinde okulda hazır bulunmuş ve görüşmeleri gerçekleştirmiştir. Araştırmacı görüşme yapacağı her öğretmen için gürültü gibi olumsuz koşulların bulunmadığı anaokulların rehberlik odası gibi ortamları tercih etmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

İki ayrı aşamada iki farklı yöntemle elde edilen verilerin çözümlenmesinde de farklı iki yol izlenmiştir. Birinci aşamada anket formu toplanan nicel verilerin veri toplama işlemi tamamlandıktan sonra SPSS 21 paket programına verilerin girişi yapılmıştır. Ardından SPSS 21 paket programına girişi yapılan verilerin betimsel istatistiksel çözümlenmeleri yapılmıştır.

Veri çözümlemenin ikinci aşamasında ise öğretmenlerle yapılan görüşmeler ses kayıt cihazından dinlenerek, olduğu gibi bilgisayar ortamına ses dosyası olarak aktarılmıştır. Ardından bu ses kayıtları dinlenerek yazılı doküman haline getirilmiştir. Araştırma verileri bilgisayar ortamında yazılı döküm haline getirildikten sonra aralarından rastgele seçilmiş üç yazılı döküm bir başka uzmana incelemesi için verilmiştir. Buradaki amaç araştırmacının ses kayıtlarını dinlerken ya da yazarken dikkatinden kaçabilecek olası veri kaybının önüne geçmektir. Uzman tarafından yapılan incelemede ses kayıtları ile yazılı veri arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Veri dökümlerinin incelenmesinin ardından veri analizine geçilmiştir.

Araştırmanın veri dökümlerinin incelenmesinde tümevarım analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Tümevarım analiz görüşmeler yoluyla katılımcılardan elde edilen verilerin grubun sembolik dünyasını anlamak amacıyla kodlama yaparak, verileri kategorilere ayırma ve bu kategoriler arasındaki ilişkileri ortaya çıkararak tema ve alt temaları oluşturma şeklinde tanımlanmıştır (Patton, 2002, s.112). Tümevarım analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Araştırmada, tümevarım analizi kapsamında verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin temalara ve kodlara göre düzenlenmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanması aşamaları incelenecektir. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasındadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.224). Tümevarım analizindeki aşamalar “verilere sayfa numaralarının verilmesi, verilerin kodlanması, kodlanan verilerin çoğaltılması, verilerin kesilmesi, kod dosyalarının oluşturulması, tema ve alt temaların oluşturulması, tema ve alt temaların eşlenmesi, alt temaları oluşturan verilerin düzenlenmesi, tema ve alt temaların yazılması, tema ve alt temaların okunması ve gerekli düzeltmelerin yapılması gibi aşamaları izler” (Cresswell, 2012, s.238).

Araştırmada verilerin kodlanması amacıyla tüm görüşme verileri birkaç kez okunmuştur. Araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak kodlamalar yapılmıştır. Kodlamalar yapılırken araştırma sorusuna yanıt vereceği düşünülen tüm görüşler aynı kod altında birleştirilmiştir. Kodlayıcı güvenilirliği için veriler ikinci bir kodlayıcı tarafından kodlanmıştır. Kodlayıcılar arasındaki güvenilirliği hesaplamak için Miles ve Huberman’ın

(1994) belirtmiş olduğu formülü. Güvenirlik = (Görüş birliğı) / (Görüş birliğı) + (Görüş ayrılığı) kullanılmıştır. Kodlayıcılar arası güvenirlik 0.93 hesaplanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde sırayla elde edilen bulgular aktarılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız resmi anaokullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin dış mekân oyun alanlarına ve uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan araştırmada elde edilen nicel ve nitel bulgular ile bu bulgular doğrultusunda yapılan yorumlar bu bölümde yer almıştır.

Bu bölümün birinci aşamasında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız resmi anaokullarında görev yapan öğretmenlerin araştırmacı tarafından oluşturulan '*Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları ve Kullanımı Öğretmen Formu*' ile elde edilen bulgulara ve bulgular doğrultusundaki yorumlara yer verilmiştir. Elde edilen nicel bulgular tablolar halinde gösterilerek gerekli yorumlar yapılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise öğretmenlerin görüşlerine yarı yapılandırılmış görüşmeler ile yer verilerek doğrudan alıntılarla da desteklenmiştir.

4.1. I. Aşama Bulguları: Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları Ve Kullanımı Formu İle Elde Edilen Nicel Bulgular

İlk aşamada okul öncesi dönem dış mekân oyun alanlarının kullanımı ve kullanımını etkileyen etmenlerle ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız resmi anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenlerin, '*Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları ve Kullanımı Öğretmen Formu*' ile elde edilen nicel verilerin analiz sonuçlarında öğretmen görüşlerini içeren bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Bunun yanında öğretmenlerin dış mekân kullanımına hangi sıklıkta yer verdikleri, görev yaptıkları okulun dış mekân oyun alanının fiziksel durumu ve sahip olduğu ekipmanlar, dış mekân alanında hangi etkinliklere yer verildiği ile ilgili okul öncesi öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular tablolar halinde sırayla yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız resmi anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerin dış mekânı kış mevsiminde kullanım sıklığı ile ilgili görüşlerinin yüzde-frekans dağılımına ilişkin sonuçlar Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Bağımsız Resmi Anaokulunda Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerin Dış Mekânı Kış Mevsiminde Kullanım Sıklığı İle İlgili Görüşlerinin Yüzde- Frekans Dağılımları*

KİŞ		
	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	22	16,3
Dönemde 1-2 kez	70	51,9
Ayda 1-2 kez	28	20,7
Haftada bir gün	2	1,5
Haftada iki gün	2	1,5
Haftada üç gün	-	-
Haftada Dört gün	-	-
Her gün	2	1,5

Öğretmenlerin %16'sı kış mevsiminde dış mekân oyun alanlarının kullanımına hiç yer vermediklerini belirtirken en yüksek yüzde oranı olarak karşımıza çıkan öğretmenlerin %51'i ise bu mevsimde dönem boyunca bir ya da iki kez dış mekânları kullandıklarını belirtmişlerdir. Tabloda da görüldüğü üzere öğretmenlerin neredeyse yarısından fazlasının kış mevsiminde okul dönemi boyunca dış mekân alanların kullanımına bir ya da iki kez yer verdiğini söyleyebiliriz. Öğretmenlerin %20'si ayda bir ya da iki kez dış mekân kullanımına yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Böylece okul dönemine denk gelen ortalama 4 aylık kış mevsimi boyunca öğretmenler çocuklarla beraber dış mekân alanlarını yine ortalama olarak 4 ila 8 kez arasında kullanmaktadırlar. 135 öğretmenden 2'si kış mevsiminde haftada bir gün; 2'si ise haftada iki gün dış mekân kullanımına yer verdiğini belirtmiştir. Haftada üç gün ya da haftada dört gün seçeneğini hiçbir öğretmen işaretlememiştir. Son olarak kış mevsimi boyunca dış mekân alanlarının kullanımına sadece 2 öğretmen her gün yer verdiklerine dair bilgi vermişlerdir.

Tablo 4.2.'te bağımsız resmi anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin dış mekânı bahar mevsiminde kullanım sıklığı ile ilgili görüşlerinin yüzde-frekans dağılımına ilişkin sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 4.2. *Bağımsız Resmi Anaokulunda Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerin Dış Mekânı Bahar Mevsiminde Kullanım Sıklığı İle İlgili Görüşlerinin Yüzde Frekans Dağılımı*

BAHAR		
	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	1	0,7
Dönemde 1-2 kez	6	4,4
Ayda 1-2 kez	14	10,4
Haftada bir gün	28	20,7
Haftada iki gün	34	25,2
Haftada üç gün	29	21,5
Haftada Dört gün	10	7,4
Her gün	12	8,9

Tablo 4'2'de öğretmenlerin %25'2 'si bahar mevsimi boyunca dış mekân alanların kullanımına haftada iki gün yer verirken %20'7'si ise haftada bir gün yer vermektedir. %21,5 oranında ise haftada üç gün bu alanları kullandıklarını belirtmişlerdir. Sadece bir öğretmen bahar mevsiminde dış mekân alanlarını hiç kullanmadığını ifade etmiştir. Bunun yanında öğretmenlerden sadece 12 kişi bahar mevsimine denk gelen okul dönemi boyunca her gün bu alanları kullandıkları bilgisini vermiştir.

Aşağıdaki Tablo 4.3'te ise bağımsız resmi anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerin görev yaptıkları okulun dış mekan oyun alanının sahip olduğu ekipmanların neler olduklarına dair yüzde-frekans sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4.3. *Bağımsız Resmi Anaokulunda Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Dış Mekân Oyun Alanının Sahip Olduğu Ekipmanlarla İle İlgili Görüşlerinin Yüzde-Frekans Dağılımı*

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kayma	129	95,6
Tırmanma	77	57,0
Sallanma	127	94,1
Denge	71	52,6
Atlama	54	40,0

Tablo 4’3’te öğretmenlerin büyük çoğunluğunun görev yaptıkları anaokulunun dış mekân oyun alanında kayma ve sallanma (%95,6 ve %94,1) ekipmanlarının bulunduğunu ifade ettiklerini söyleyebiliriz. Okulların yarısına yakınında ise tırmanma ve denge (%57,0 ve %52,6) ekipmanlarının bulunduğu aynı şekilde öğretmenler tarafından bildirilmiştir. En az bulunan ekipman ise atlama ekipmanıdır ve oran yüzde 40’tır.

Bağımsız resmi anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenlerin görev yaptıkları okulun dış mekan alanının fiziksel koşulu ile ilgili görüşlerinin yüzde-frekans dağılımına ilişkin sonuçlara Tablo 4.4.’te yer verilmiştir.

Tablo 4.4. *Bağımsız Resmi Anaokulunda Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Dış Mekân Alanının Fiziksel Koşulu İle İlgili Görüşlerinin Yüzde-Frekans Dağılımı*

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ağaç	117	86,7
Toprak zemin	119	88,1
Çim zemin	103	76,3
Beton zemin	121	89,6
Bitki örtüsü	68	50,4

Tablo 4.4’te öğretmenlerin görev yaptıkları bağımsız resmi anaokullarının sahip olduğu fiziksel koşullara baktığımız zaman okulların %86,7’sinde ağaç bulunduğu öğretmenler tarafından ifade edilmektedir. Öğretmenlerin %88’1’i okullarının dış mekân

oyun alanında toprak zemin olduğunu belirtirken %89,6'sında beton zemin bulunduğunu belirtmiştir. Okulların büyük çoğunluğunda toprak zeminin olduğunu söyleyebilirken, aynı şekilde aynı okulların dış mekân alanlarında beton zeminde bulunmaktadır. Okulların yüzde 50,4'ünde bitki örtüsünün bulunmadığı öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Çalışmanın katılımcıları bağımsız resmi anaokullarında çalışan öğretmenlerden oluştuğu için okul bahçelerinin daha fazla ekipman ve daha iyi fiziksel imkanlara sahip oldukları görülmektedir.

Aşağıda verilen Tablo 4.5'te ise öğretmenlerin görev yaptıkları bağımsız resmi anaokullarının dış mekan oyun alanlarını hangi etkinlikler için kullandıkları verilmiştir.

Tablo 4.5. *Bağımsız Resmi Anaokulunda Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerin Dış Mekân Alanlarını Genellikle Hangi Etkinlikler İçin Kullandıklarıyla İlgili Görüşlerinin Yüzde-Frekans Dağılımı*

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Fen-doğa etkinliği	125	92,6
Serbest oyun	119	88,1
Öğretmen rehberliğinde oyun	121	89,6
Piknik	69	51,1
Sanat etkinliği	44	32,6
Su oyunları	24	17,8
Bitki dikimi	92	68,1
Hayvan besleme	31	23,0
Dil etkinlikleri (Hikâye okuma gibi)	57	42,2
Müzik etkinliği	40	29,6

Tablo 4.5.'te görüldüğü gibi öğretmenlerin %92,6'sı dış mekân alanlarını genellikle fen-doğa etkinliği yapmak için kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun dış mekân alanlarında en çok Öğretmenler fen-doğa etkinliğinden sonra ikinci sırada dış mekânları en çok öğretmen rehberliğinde oyun için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Dış mekân alanlarını öğretmen rehberliğinde oyun için kullandığını belirten öğretmenlerin oranı %89,6'dır. Aynı şekilde dış mekân alanlarını serbest oyun için kullananların oranı ise %88,1'dir. Bu tablo bize öğretmenlerin dış mekân alanlarını en çok

fen-doğa etkinlikleri ve oyun etkinlikleri için kullandıklarını göstermektedir. Diğer taraftan öğretmenlerin %68’1 oranında bitki dikimi için dış mekân alanları kullandıklarını belirtirken öğretmenlerin neredeyse yarısı ise bu alanlarda piknik yaptıklarını ifade etmişlerdir. Tabloyu incelediğimizde, geriye kalan etkinliklere göre genellikle hangisine yer verdiklerine dair oranlara sırayla baktığımızda; %42,2 olarak dil etkinlikleri, %32,6 olarak sanat etkinliği, 29,6 olarak müzik etkinliği, %23,0 hayvan besleme ve son olarak %17,8 olarak su oyunu etkinlikleri olduğunu görmekteyiz. Böylece öğretmenlerin en az yer verdikleri etkinliğin su oyunları etkinlikleri olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4.6.’da bağımsız anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin araştırmacı tarafından hazırlanan *Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları ve Kullanımı Öğretmen Formuna* yönelik görüşlerinin yüzde dağılımı yer almaktadır.

Tablo 4.6. *Bağımsız Anaokulunda Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerin Dış Mekân Alanlarına ve Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Yüzde-Frekans Dağılımı*

Anket Maddeleri	Yüzde (%)				
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Bazı ebeveynler yaralanacakları endişesi ile çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez.	14,8	33,3	8,9	29,6	13,3
2. Bazı ebeveynler okulun çevresinde bulunan trafik nedeniyle çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez.	38,5	42,2	5,9	8,9	3,7
3. Bazı ebeveynler hastalanacakları kaygısı ile çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez.	7,4	15,6	15,6	36,3	24,4
4. Bazı ebeveynler çocukları soğuk havada dışarı çıkarmamdan rahatsızlık duyar.	4,4	11,9	8,1	44,4	29,6
5. Bazı ebeveynler çocukların giysileri kirlenecek diye dış mekâna çocukları çıkarmamı istemez.	26,7	34,1	17,0	17,0	5,2
6. Bazı ebeveynler kaçırılmaları endişesi ile çocukları dış mekâna çıkarmamı istemez.	33,3	44,4	12,6	7,4	0,7

Tablo 4.6. (Devam) *Bağımsız Anaokulunda Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerin Dış Mekân Alanlarına ve Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Yüzde-Frekans Dağılımı*

7. Bazı ebeveynler kaybolacakları endişesi ile çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez.	34,1	48,1	8,9	7,4	0,7
8. İç mekân etkinlikleri çocukların gelişimini dış mekân etkinliklerinden daha çok destekler.	22,2	48,9	17,0	8,9	3,0
9. Dış mekân ortamlarında gerçekleştirdiğim etkinliklerde çocukların motivasyonu artar.	5,2	1,5	2,2	37,0	54,1
10. Çocuklara dış mekânda oyun oynatmak sınıf yönetimini kolaylaştırır.	2,2	23,7	27,4	30,4	16,3
11. Dış mekân oyun ortamları çocukların sadece enerjilerini attıkları bir yerdir.	24,4	57,0	6,7	7,4	4,4
12. Dış mekânlarda yapılan etkinlikler sınıf ortamında yapılan etkinlikler kadar etkilidir	2,2	5,9	3,7	43,0	45,2
13. Dış mekândaki oyun etkinlikleri çocuklara işbirliği yapma olanağı tanır.	3,0	3,7	5,9	40,7	46,7
14. Çocukları dış mekâna çıkarmak günlük akışımın düzenli bir parçasıdır.	2,2	24,4	26,7	30,4	15,6
15. Dış mekân ortamlarında oynamak, ardından gelen sınıf ortamındaki etkinliklerde çocukların motivasyonunu artırır.	3,7	3,7	7,4	41,5	42,2
16. Çocukları yağmurlu havalardan sonra dışarı çıkarırım.	11,1	33,3	21,5	27,4	5,9
17. Çocukları karla oynayabilmeleri için dışarıya çıkarırım.	8,1	11,9	10,4	50,4	18,5
18. Dış mekândaki araç gereç yetersizliği çocukları bahçeye çıkarmama engel değildir.	7,4	7,4	5,2	52,6	25,9
19. Çocukları dış mekâna çıkarmak ailelerin görevidir.	45,2	31,9	1,5	11,1	10,4
20. Çocukların gelişimi açısından sık sık dış mekânda oynamaları önemlidir.	3,7	4,4	3,7	38,5	49,6
21. Çocukların dış mekânlara çıkması benim için bir dinlenme fırsatıdır.	46,7	37,0	5,2	5,2	5,9
22. Çocukları dış mekâna (ya da okul bahçesine) sadece yardımcı öğretmen ya da stajyer öğrenci olduğu günlerde çıkarmayı tercih ediyorum.	32,6	40,7	4,4	17,0	5,2
23. Çocuklar okul bahçesinde oyun oynarken, okulun çevresindeki trafik beni endişelendirir.	32,6	41,5	8,1	15,6	2,2
24. Soğuk havalarda çocuklar üşüyüp hasta olabilecekleri için dışarı çıkarmaktan kaçınırım.	12,6	21,5	19,3	37,0	9,6

Tablo 4.6. (Devam) *Bağımsız Anaokulunda Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerin Dış Mekân Alanlarına ve Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Yüzde-Frekans Dağılımı*

25. Çocukları okul bahçesine çıkardığımda birileri tarafından kaçırılmalarından korkarım.	34,8	40,7	8,1	11,9	2,2
26. Hava çok sıcak iken çocukları dışarı çıkarmaktan kaçınırım.	15,6	33,3	14,1	32,6	4,4
27. Çocukları okul bahçesine çıkardığımda kaybolmalarından korkarım.	30,4	40,7	8,9	18,5	1,5
28. Yardımcım olmadığında çocukları dış mekâna çıkarmaktan kaçınırım.	25,2	38,5	8,9	23,7	3,7
29. Çocukları okul bahçesine çıkardığımda yaralanacakları için endişelenirim.	12,6	24,4	14,8	41,5	5,9
30. Dış mekânda çocukları kontrol etmek zordur.	7,4	21,5	12,6	43,7	13,3
31. Oyun alanındaki ekipmanlar (dengeleri sağlanmış ve yükseklik ayarlamaları yapılmış, çocuğun veya giysi parçasının sıkışmayacağı) olacak şekilde düzenlenmiştir.	3,0	7,4	17,0	53,3	17,8
32. Okulumuzun dış mekânı personelin çocukları gözlemleyebileceği şekilde ayarlanmıştır.	3,0	17,0	19,3	45,9	14,1
33. Okulumuzun bahçesi çocukların özgürce oyun oynayabilecekleri bir alana sahiptir.	2,2	11,1	11,1	48,1	25,9
34. Çocukları okul bahçesine çıkarırken okul müdüründen izin almam gerekir.	26,7	40,7	7,4	17,8	5,2
35. Okulumuzun bahçesinin güvenli olmaması çocukları dış mekâna çıkarmamı zorlaştırır.	40,0	33,3	6,7	12,6	5,9
36. Çocukları öz bakım becerilerinin yetersiz kalması (ayakkabıları giyememe, montunu giyememe vb.) dış mekâna çıkarmamı zorlaştırır.	25,2	38,5	6,7	25,2	3,7

Tablo 4.6’da ‘Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları ve Kullanımı Öğretmen Formu’ ile toplanan anket maddesi verilerinde toplam 31 adet kayıp veri bulunmaktadır. Verilerin düzenlenmesinden sonra kayıp verilerin tespiti yapılmış ve rastgele dağılıp dağılmadığı analiz edilmiştir. Sig değeri ,05’ten büyük olduğu için kayıp veriler rastsal olarak dağılmıştır dolayısıyla kayıp verilerin yerine veri ataması yapılmıştır.

Öğretmen görüşlerine göre anket maddelerinden öncelikle ebeveynlerle ilgili olan maddeleri incelediğimizde, öğretmenlerin anketin ilk maddesi olan ebeveynlerin çocukların okul bahçesinde yaralanacakları endişesinden dolayı çıkarılmalarını istemedikleri görüşüne

öğretmenlerin % 33'3'ü katılmadığını ifade ederken bu maddeye % 29'6 oranla öğretmenler katıldıklarını belirtmiştir. Madde 2'de yer alan okulun çevresinde bulunan trafik nedeniyle ebeveynlerin çocuklarını okul bahçesine çıkarılmasını istemediklerine ise öğretmenlerin % 42'2'si katılmadığını belirtirken % 38'5 oranında kesinlikle katılmadığını ifade etmiştir. Bu maddeye öğretmenlerin çok büyük çoğunluğunun katılmadığını söyleyebiliriz. Çalışmaya katılan öğretmenlerin okullarının bağımsız okullar olması ve trafik bulunmayan bölgelerde yer almaları nedeniyle trafiğin çocukların okul bahçesine çıkarılmasına engel olmadığı söylenebilir. Madde 3'te yer alan bazı ebeveynlerin hastalanacakları kaygısı ile çocuklarının dış mekân alanlarına çıkarılmasını istemedikleri görüşüne ise öğretmenlerin %36'3 oranında katılırken %24'4 oranında ise kesinlikle katıldığını ifade etmiştir. Bu sonuca göre ebeveynlerin çocuklarının hasta olabileceği kaygısından dolayı dış mekânlara çıkarılmasını yüksek oranda istemediklerini söyleyebiliriz. Ebeveynlerin hastalık konusunda fazla korumacı tutumlarının öğretmenlerin bu konuya daha hassas yaklaşımlarına neden olabileceğini söyleyebiliriz.

Anketin 4. Maddesinde ise ebeveynlerin çocuklarının soğuk havalarda dış mekân alanlarına çıkarılmasından rahatsızlık duydukları görüşüne % 44'4 oranında katılırken % 29'6 oranında ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu maddenin sonucuna göre ebeveynlerin büyük çoğunluğunun çocukların soğuk havalarda dışarı çıkarılmasını istemedikleri sonucuna varabiliriz. Madde 5'i incelediğimizde ise ebeveynlerin çocukların giysileri kirlenecek diye dış mekânlara çıkarılmasını istemedikleri görüşüne yüksek oranda katılmadıklarını görmekteyiz. Bu görüşe öğretmenlerin %34'1 oranında katılmadığını belirtirken %26'7 oranında kesinlikle katılmıyorum ifadesini kullanmıştır. Bunun nedeni anaokulu bahçelerinde çocukların kirlenmesine neden olabilecek kum havuzu, su havuzu gibi alanlarının bulunmaması olabilir. Ayrıca yağmur yağarken ya da yağmurdan sonra çocukların dış mekân alanlara çıkarılmaması da onların kirlenmesine engel olmuş olabilir diyebiliriz. Madde 6'da yer alan ebeveynlerin çocukları kaçırılması endişesi ile dış mekân alanlarına çıkarılmasını istemedikleri ve Madde 7'de yer alan kaybolacakları endişesi ile dış mekâna çıkarılmasını istemediklerine ebeveynler yüksek oranda katılmamışlardır. Her iki maddeye de kesinlikle katıldığını belirten sadece 1 öğretmen bulunmaktadır. Bağımsız anaokullarının genel olarak bir bahçe içerisinde ve mahalle dediğimiz yapı içerisinde bulunması ebeveynlerin ve öğretmenlerin bu konuda endişelenmemesinin nedeni olabilir.

Anket formunun öğretmenlerin kendi algısı ile ilgili maddelerini incelersek, madde 8, madde 9, madde 11, madde 12, madde 13’de yer alan ve dış mekân alanların önemine vurgu yapan görüşler hakkında öğretmenler yüksek oranda olumlu görüş bildirmişlerdir. Madde 10’da yer alan dış mekânda oyun oynatmanın sınıf yönetimini kolaylaştırdığı görüşüne ise öğretmenlerin %23’7 oranında katılmazken, %27’4 oranında kararsız olduğunu belirtmiş, %30’4 oranında ise katıldığını ve %16’3 oranında kesinlikle katıldığını ifade etmiştir. Madde 14’de ‘Çocukları dış mekâna çıkarmak günlük akışımın bir parçasıdır’ ifadesi yer almaktadır. Bu maddenin yüzde dağılımına baktığımızda bu ifadeye %24’4 oranında katılmıyorum derken %30’4 oranında katılıyorum ve % 15’6 oranında ise kesinlikle katılıyorum ifadesini kullanmıştır. Burada dikkat çekici nokta ise %26 oranında öğretmenin ise kararsız kalmasıdır. Buradaki dikkat çekici nokta öğretmenler yukarıda bahsettiğimiz gibi dış mekân uygulamalarının önemi ile ilgili maddelerde (Madde 8, Madde 9, Madde 11, Madde 12, Madde 13) olumlu görüş bildirdikleri halde günlük akışın düzenli bir parçası olduğuna %24’4 oranında katılmadığını belirtirken % 26’7 oranda öğretmenin ise kararsız kalmasıdır. Madde 15’te dış mekân ortamlarında oyunun ardından sınıf ortamında yapılan etkinliklerde çocukların motivasyonunun arttığı görüşüne öğretmenlerin %41’5’i katıldığını belirtirken %42’2’si ise kesinlikle katıldığını ifade etmiştir. Tablodan da görüldüğü üzere öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bu görüşe katılmaktadırlar. Çocukların dış mekânlarda enerjilerini atmaları onların etkinliklerde daha iyi odaklanmalarına neden olduğu söylenebilir. Bu noktada dış mekân oyun alanları çocukların gelişimlerini tüm yönleriyle desteklerken, çocukların iç mekân etkinliklerine odaklanmasını sağlamak gibi bir katkı daha sağlaması dış mekânların kullanımının önemini arttırmaktadır.

Madde 16’da yer alan ‘Çocukları yağmurlu havalardan sonra dışarı çıkarırım’ ifadesine öğretmenlerin %11’1 oranında kesinlikle katılmıyorum %33’3 oranında katılmıyorum, %21,5 kararsızım ve %27’4 oranda katılıyorum ve %5’9 oranda kesinlikle katılıyorum ifadesini kullanmışlardır. Bu sonuçlar bize öğretmenlerin ortalama olarak sadece %32’sinin yağmurdan sonra çocukları dış mekâna çıkardıklarını göstermektedir. Oysa dış mekânın iç mekâna göre en büyük avantajlarından biri değişkenliğidir. Çocukların yağmur sonrası doğadaki değişiklikleri gözlemleyebilmeleri için yağmurdan sonra dışarıya çıkarılmaları önemlidir. Öğretmenlerin bu dış mekânın eğitsel avantajını kullanmadıkları görülmektedir. Bunun nedeni öğretmenlerin bu konuda farkındalığının olmaması ya da

çocukların üstlerinin çamurlanarak kirlenebileceği kaygısı olabilir. Fakat bir sonraki madde olan ‘Çocukları karla oynayabilmeleri için dışarıya çıkarırım’ (madde17) görüşüne öğretmenlerin %50’4 oranında katılıyorum derken %18’5’i ise kesinlikle katılıyorum demiştir. Burada dikkat çekici olan yağmurlu havalardan sonra dışarı çıkmak ile ilgili öğretmenlerin görüş ayrılıkları daha fazla iken karlı havalarda bu görüş ayrılığı daha azdır. Dahası öğretmenler karlı havalarda yüksek bir oranla çocukları dışarı çıkardıklarını ifade etmişlerdir. Madde 3’te ‘Bazı ebeveynler hastalanacakları kaygısı ile çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez’ maddesine öğretmenlerin büyük çoğunluğu katıldıklarını ifade etmişlerdi. Öğretmenler, ebeveyn baskısından dolayı çocukları dış mekâna çıkarmadıklarını ifade ettikleri (Madde 3) halde karın yağdığı günlerde dışarıya çıktıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni karın yağdığı ilk günün daha eğlenceli geçmesinden kaynaklı olarak, ebeveynlerin ve öğretmenlerin dış mekânın değişen hava koşullarını, eğitim amaçlı kullanmaktan çok eğlence amaçlı kullandıkları için olabilir.

Öğretmenler Madde 18’de yer alan ve dış mekândaki araç gereç yetersizliğinin çocukları bahçeye çıkarmaya engel olmadığı görüşüne dair % 52’6 oranında katılıyorum ve %25,9 oranında kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu sonuca göre dış mekânlarda araç gereç yetersizliğinin öğretmenlerin çoğunluğu için çocukları dış mekânlara çıkarmasına engel olmadığını söyleyebiliriz. Ancak öğretmenlerin ortalama olarak % 14’ü ise araç gereç yetersizliğinin dış mekân kullanımında engel teşkil ettiğini belirtmiştir. Bu da çocukların dışarıya çıkmasına engel olacağı için küçük olmasına rağmen önemli bir rakamdır. Böylece bazı okulların dış mekân alanlarının geliştirilmeye ihtiyacının olduğu görülmektedir. ‘Çocukları dış mekâna çıkarmak ailenin görevidir’ (madde19) ifadesine öğretmenlerin %45’2 oranında kesinlikle katılmıyorum derken %31’9 oranında ise katılmıyorum demiştir. %11’1 oranında ise katılıyorum derken %10’4’ü kesinlikle ailenin görevi olduğunu ifade etmiştir. Bu maddenin sonuçlarına baktığımızda öğretmenlerin geneli çocukları dış mekâna çıkarmanın sadece ailenin görevi olmadığını düşünürken %10’4 ve %11’1 oranında ise bu görüşe katıldığını ifade etmiştir ve bu önemli bir sonuçtur. ‘Çocukları dış mekâna (ya da okul bahçesine) sadece yardımcı öğretmen ya da stajyer öğrenci olduğu günlerde çıkarmayı tercih ediyorum’ (madde22) ifadesine öğretmenlerin %32’6’sı kesinlikle katılmıyorum % 40’7 oranında ise katılmıyorum ifadesini kullanmıştır. Bu görüşe %17,0 ise katıldığını %5’2 oranında kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Madde 23’te yer alan ‘Çocuklar

okul bahçesinde oyun oynarken, okulun çevresindeki trafik beni endişelendir' ifadesine öğretmenlerin %32'6'sı kesinlikle katılmıyorum ifadesinde bulunurken %41'5'i ise katılmıyorum ifadesini kullanmıştır. Bu sonuca göre okul çevresinde bulunan trafiğin öğretmenleri endişelendirmediği yargısına varabiliriz. Çalışmaya katılan okulların yoğun trafik bölgesinde bulunmaması ve bahçe duvarlarının bulunması bu sonuca neden olmuş olabilir. Ve bu sonuç Madde 2'de yer alan ifade ile paralel bir sonuç göstermektedir. Madde 2'de 'Bazı ebeveynler okulun çevresinde bulunan trafik nedeniyle çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez' görüşüne öğretmenler katılmadıklarını ifade etmişlerdi. Ve benzer şekilde okul çevresinde bulunan trafik öğretmenlerin kendisini de endişelendirmemektedir. Ailelerin ve öğretmenlerin bu konuda görüşleri paralellik göstermektedir. Bağımsız anaokullarının genel olarak bir bahçe içerisinde yer almaları ve kendilerine ait alanlarının bulunması bu sonucu bu endişenin ortadan kaybolmuş olabileceğini söyleyebiliriz.

Madde 24'te yer alan 'Soğuk havalarda çocuklar üşüyüp hasta olabilecekleri için dışarı çıkarmaktan kaçınırım' ifadesine öğretmenlerin %12'6'sı kesinlikle katılmıyorum, %21'5'i katılmıyorum, %19'3'ü kararsızım, %37'0 oranında katılıyorum ve yüzde 9'6 oranında kesinlikle katılıyorum ifadelerini kullanmıştır. Bu maddenin sonuçlarını incelediğimizde karşımıza ilginç bir tablo çıkmaktadır. Öğretmenler bu görüş etrafında katılmıyorum, kararsızım ve katılıyorum şeklinde toplanmışlardır. Madde 3'te yer alan ' Bazı ebeveynler hastalanacakları kaygısı ile çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez' maddesi ile Madde 4'te yer alan ' Bazı ebeveynler çocukları soğuk havada dışarı çıkarmamdan rahatsızlık duyar' görüşlerinin ikisine de öğretmenler yüksek oranda katıldıklarını ifade etmişlerdi. Öğretmenin kendi algısı olan madde 24'te ise hem katılmayanların hem katılanların hem de kararsızların oranının yüksek olması öğretmenlerin bu konuda kafa karışıklığı yaşadıklarını düşündürebilir. Bunun nedeni Madde 3'te ve Madde 4'te elde ettiğimiz sonuçlarla da paralellik gösterince bu çerçevede ebeveynlerin öğretmenler üzerinde bir etkisinin olduğu söz konusu olabilir. Öğretmenlerin dış mekân uygulamalarının önemine dair maddelere önem verdikleri halde uygulamalarında yer vermemelerinin nedenlerinden biri olduğu da söylenebilir. Tabloyu incelediğimizde Madde 25'te yer alan çocukların okul bahçesinden birileri tarafından kaçırılma endişesi, Madde 27'de yer alan okul bahçesinde oyun oynarken kaybolmaları korkusunu öğretmenlerin de ebeveynler gibi taşımadıklarını görmekteyiz. Madde 28'de yer alan 'Yardımcım olmadığında çocukları dış

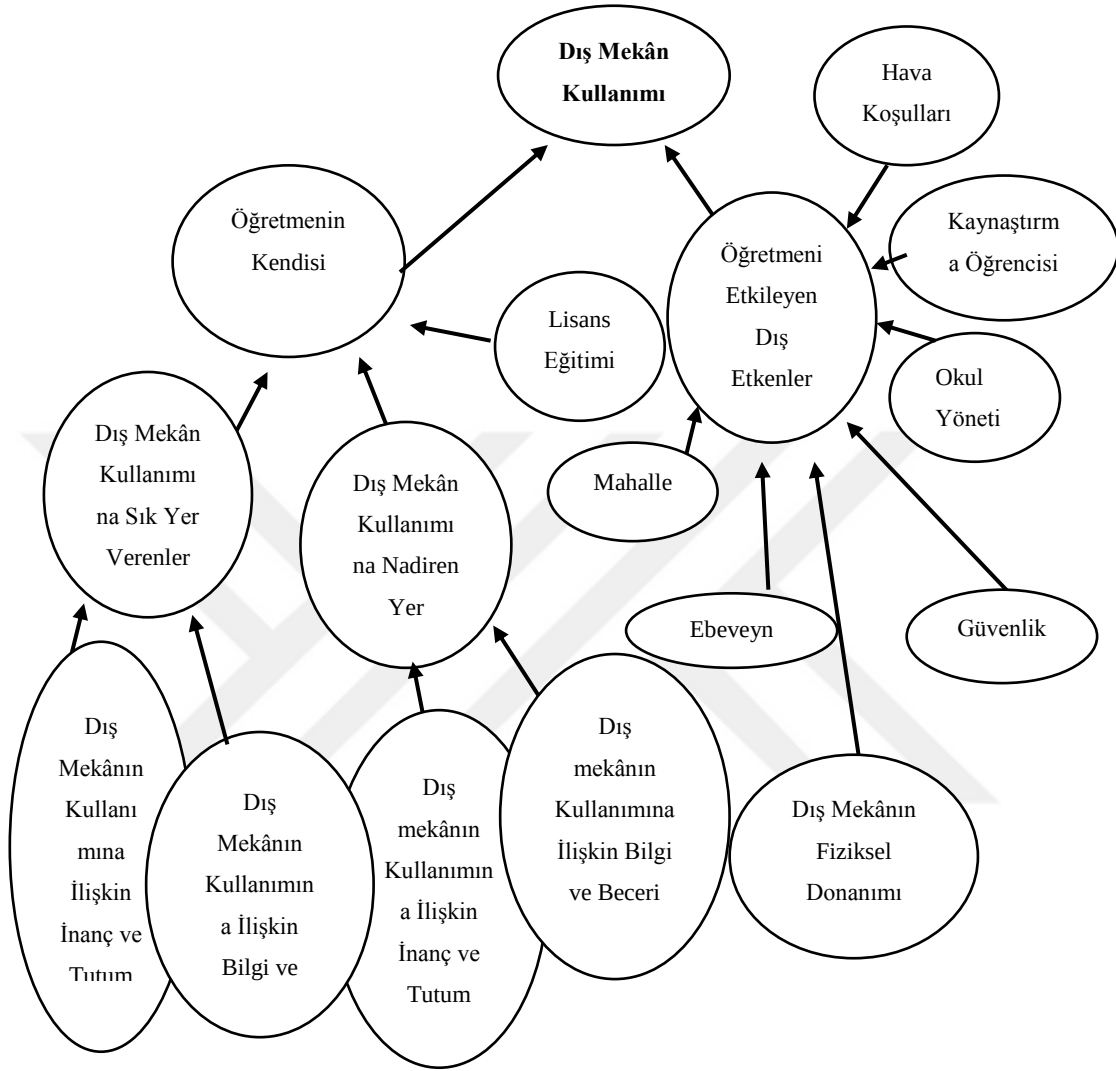
mekâna çıkarmaktan kaçınırım' görüşünü incelediğimiz zaman öğretmenlerin bu görüşe % 25'2 oranında olarak kesinlikle katılmadıklarını, %38 oranında katılmadıklarını ve %23'7 oranında ise katıldıklarını belirttiklerini görmekteyiz. Genel olarak öğretmenlerin bu görüşe katılmadıklarını ifade etsek bile % 23'7 gibi bir oranda yardımcı kimse olmadığında çocukları dış mekâna çıkarmaktan kaçındıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin güvenlik açısından yaşadıkları kaygılar başka bir yardımcı personel olduğunda azalabilmektedir. Madde 29'u incelediğimizde öğretmenlerin çocukları okul bahçesine çıkardıkları zaman yaralanacakları endişesini taşıdıklarını göstermektedir. Bu maddede yer alan görüşe öğretmenlerin %41'5'i katıldığını ifade ederken %5'9'u kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Fakat yine de bu görüşe katılmayan %24'4 oranında ve kesinlikle katılmayan %12'6 oranında öğretmen de mevcuttur. Kararsızların oranı ise %14'8'dir. Anketin ilk maddesinde yer alan 'Bazı ebeveynler yaralanacakları endişesi ile çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez' (madde1) görüşüne neredeyse yarısı katılırken yarısı da katılmadıklarını ifade etmişlerdi. Öğretmenlerin yaşadığı çocukların yaralanacakları kaygısı, ailelerin bu konudaki yaşadıkları kaygısı ve verdikleri tepkiler ile ilişkili olabilir. Anket formunun bağımsız anaokullarının sahip oldukları koşulları ile ilgili maddelerini incelersek, 'Oyun alanındaki ekipmanlar dengeleri sağlanmış ve yükseklik ayarlamaları yapılmış, çocuğun veya giysi parçasının sıkışmayacağı şekilde düzenlenmiştir' görüşüne öğretmenlerin %53'3 oranında katılıyorum, % 17'8 oranında kesin kesinlikle katılıyorum ve %17,0 oranında ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Madde 32 ve Madde 33'te okulun koşulları ile ilgili yargılara genel olarak katıldıklarını belirtirken bu görüşler hakkında kararsız kalan öğretmenlerimizde mevcuttur. Madde 34'ü incelediğimizde ise öğretmenler genel olarak dış mekân alanlarını kullanmak için okul müdüründen izin almaları gerektiğini düşünmediklerini belirtmişlerdir. Okul yönetimlerinin öğretmenleri dış mekân kullanımını konusunda desteklemesinden kaynaklı öğretmenlerin böyle düşündüğünü söyleyebiliriz. Fakat yine de % 17'8 oranında öğretmen izin alması gerektiğine katılırken %5'2 oranında öğretmen kesinlikle izin alması gerektiğini belirtmiştir. Madde 35'in sonuçlarını incelediğimiz zaman öğretmenler genel olarak okullarının güvenli olduklarını belirtmişlerdir. Ve bu madde; Madde 2, Madde 3, Madde 6, Madde 7, Madde 25 ve Madde 27 de yer alan ve güvenliği tehdit edebilecek unsurlardan olan trafik, kaçırılma, kaybolma gibi unsurların öğretmenleri tedirgin etmediği sonucuyla da paralellik göstermektedir. Burada dikkat çeken, öğretmenlerin okullarının sahip

olduğu dış mekân alanları güvenli buldukları halde Madde 29’da yer alan çocukları okul bahçesine çıkardıklarında yaralanacakları endişesine yüksek oranda katılmalarıdır. Bunun muhtemel nedeni ebeveynlerin öğretmenler üzerinde oluşturdukları psikolojik baskıdan kaynaklanıyor olabilir. Anket formunun son kısmı olan ve çocuklarla ilgili maddeleri incelediğimizde, Madde 36’da ‘Çocukların öz bakım becerilerinin yetersiz kalması (ayakkabısını giyememe, montunu giyememe gibi) dış mekâna çıkarmamı zorlaştırır’ görüşünün sonuçlarını incelediğimizde öğretmenlerin genel olarak bu görüşe katılmadıklarını görmekteyiz. Karşımıza çıkan bu sonuçta öğretmenlerin %25’2 oranında bu görüşe kesinlikle katılmadığını belirtirken % 38’5 oranında öğretmen ise katılmadığını belirtmiştir. Sonuç, genel olarak öğretmenlerin çocukların ayakkabılarını giyememe, montunu giyememe gibi öz bakım becerilerinin dış mekâna çıkarmayı zorlaştırmadığını gösterse de ortalama olarak %29 oranında öğretmen ise bu durumun dış mekân alanların kullanımını zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Özellikle küçük yaş grupları için öz bakım becerilerinin dış mekâna çıkışı zorlaştırabileceği düşünülebilir. Bu da sınıflarda yardımcı öğretmen bulunmasının önemini göstermektedir.

4.2. II. Aşama Bulguları: Dış Mekân Alanlarına Ve Uygulamalarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları İle Elde Edilen Nitel Bulgular

Araştırmanın ikinci aşamasında ise araştırmanın yürütüldüğü ilde bulunan toplam 19 bağımsız anaokulundan 18’inde uygulanan ‘Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları ve Kullanımı Öğretmen Formu’ndan elde edilen sonuçlardan yararlanılarak, maksimum çeşitlemeye gidilerek öğretmenlerden gönüllü olanlarla yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Bu bölümde görüşmelerden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Aşağıda verilen Şekil 4.1’de dış mekan oyun alanı uygulamalarını etkileyen etkenlere yönelik temalar sunulmuştur.

Şekil 4. 1. *Dış Mekân Kullanımını Etkileyen Etkenlere Yönelik Temalar*

Yukarıda Şekil 4.1’de bağımsız anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenlerin dış mekan kullanımını etkileyen etkenlere yönelik temalar verilmiştir. Şekil 4.1’i incelediğimizde dış mekan kullanımına yönelik öğretmenin kendisinden kaynaklanan temada, dış mekan kullanımına sık yer verenler ve dış mekan kullanımına sık yer vermeyenler bulunmaktadır. Dış mekan kullanımına sık yer verenler teması: dış mekan kullanımına ilişkin olumlu inanç ve tutum, dış mekan kullanımına ilişkin yeterli bilgi ve beceri alt temalarından oluşmaktadır. Diğer taraftan dış mekan kullanımına az yer veren teması ise: dış mekan kullanımına ilişkin olumsuz inanç ve tutum, bu alanların kullanımına

ilişkin yetersiz bilgi ve beceri alt temalarından oluşmaktadır. Öğretmenlerin dış mekan kullanımını etkileyen dış etkenler ise; hava koşulları, dış mekan alanların güvenliği, dış mekan alanların sahip olduğu fiziksel donanım, ebeveyn, okul yönetimi, mahalle ve kaynaştırma öğrencisidir.

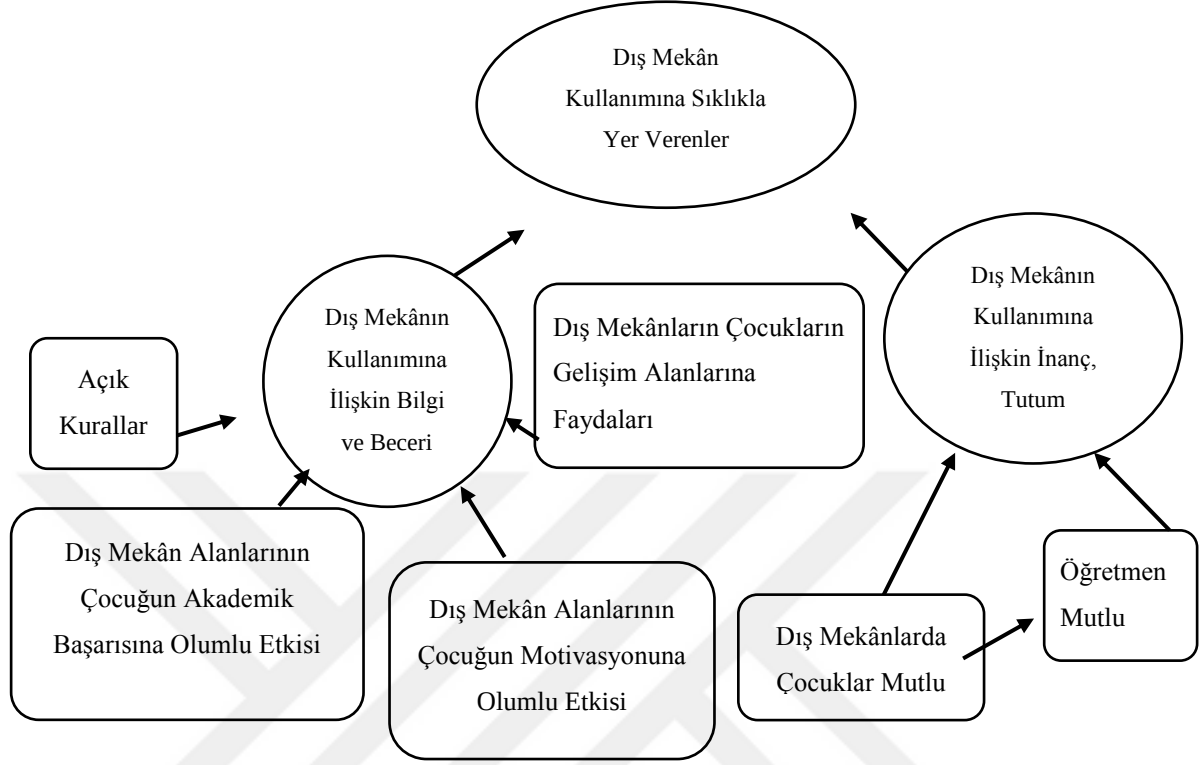
Şekil 4.1’de de görüldüğü gibi bulgular iki ana alt tema altında toplanmıştır: öğretmenin kendisinden kaynaklanan etkenler ve dış etkenler. İlk bölümde öğretmenlerin dış mekan kullanımına yönelik uygulamalarını etkileyen öğretmene yönelik etkenlere yer verilecektir. İkinci bölümde ise öğretmenlerin dış mekan kullanımlarını etkileyen öğretmenin dışındaki etkenlere yer verilecektir.

4.2.1. Dış Mekân Kullanımını Etkileyen Öğretmenin Kendisi İle İlgili Etkenler

Bu bölümde dış mekan kullanımını etkileyen öğretmenle ilgili etkenlerden öncelikle dış mekan kullanımına sıklıkla yer veren öğretmenlere yönelik alt temalar ve daha sonra nadiren yer veren öğretmenlere yönelik alt temalar açıklanmaktadır.

4.2.1.1. *Dış mekânı sıklıkla kullanan öğretmenlerin kendileri ile ilgili etkenler*

Aşağıda Şekil 4.2’de dış mekan kullanımına sıklıkla yer veren öğretmenlerin dış mekan kullanımına ilişkin yeterli bilgi ve beceri, olumlu inanç ve tutumuna ilişkin kodlar sunulmaktadır.

Şekil 4.2. *Dış Mekan Kullanımına Sıklıkla Yer Veren Öğretmenlerin Dış Mekan Kullanımına İlişkin Bilgi, Beceri ve İnanç, Tutumuna İlişkin Oluşan Kodlar*

4.2.1.1.1 Bilgi ve beceri

Dış mekan kullanımına sıklıkla yer veren öğretmenlerin dış mekan kullanımına ilişkin yeterli bilgi altında dış mekân alanlarının çocuğun akademik başarısına sağladığı olumlu katkılara, benzer şekilde motivasyon ve dikkatlerini toplamalarına sağladığı yararlarla ve etkinlikler arasında öğretmene sağladığı kolaylığa yoğunlaştıkları görülmüştür.

Dış mekân kullanımına anket formunda sıkça yer verdiklerini belirten öğretmenlerden Zeynep öğretmen ve Elif öğretmenin düşüncelerine sırasıyla baktığımızda; dış mekânda oyun oynadıktan sonra çocuklarda olumlu farklılıklar gözlediğini belirten Zeynep öğretmenin bu konudaki düşünceleri aşağıdaki şekildedir:

Zeynep Öğretmen: Özellikle ben yemek sonrası hemen çıktığım zaman mesela dikkatimi çekiyor; çocuklar daha güzel sınıfa gelince etkinliklere verimli katılıyorlar. Çünkü orada bayağı bir enerjilerini atıyorlar. Hoş; hareketli çocuk her durumda yine aynı ama en azından yani sınıfın büyük bir kısmı sınıfa geldiğinde etkinliklere daha güzel verimli katıldığını gözlemledim.

Bu düşüncelere aynı doğrultuda görüşlere sahip Elif öğretmen dış mekânda oyunun ardından motivasyonlarının, çocukların dikkat sürelerinin arttığını şu sözlerle:

Elif Öğretmen: Motivasyonları çok yüksek oluyor bir defa. Dışarıda öncelikle enerjilerini attıkları için biraz daha sakinleşmiş olarak içeriye giriyorlar ve bilişsel etkinliklerde, sözel etkinliklerde daha dikkat sürelerinin uzun olduğunu fark ediyorum ki bazen böyle pazartesi günleri özellikle çok enerjik gelirler. Eğer dışarıya çıkamıyorsa mutlaka okul içerisinde bir enerji atma etkinliği yaptıktan sonra dinlemeleri gereken etkinliklere geçmeye çalışıyorum ... Çünkü dışarıda olduğunda öncelikle mutluluk hormonu salgılıyor bence. Dolayısıyla mutlu olan çocuk öğrenmeye daha istekli oluyor.

ifade etmiştir.

Çocukların dışarıya çıkacaklarını öğrendikleri an gözlerinin parladığını, bu olumlu bakışların kendisini de olumlu etkileyerek gün içerisinde

Şermin Öğretmen: Bahçeye çıkarken çıkma kurallarımızı zaten belirliyoruz. Bu geziler için de geçerli ne bileyim müzeler içinde. Bütün dış mekân için geçerli. Belli kurallarımız var. O kurallar sınıfta da var. Sadece biraz genişletilmiş oluyor kurallarımız. Haber verme, bilgi verme konusu giriyor işte ne bileyim tanımadığımız kişilerle konuşmama konusu giriyor. Aslında sınıf yönetimini biraz daha genişletmiş oluyoruz sadece. Diğer türlü sıkıntı yaşamıyorum.

Şermin öğretmenin görüşüyle aynı doğrultuda düşüncelere sahip ise bu konudaki görüşleri şu:

Leyla Öğretmen: Yani zaten sınıf yönetimini okul başında veriyoruz çocuklara. Ya tabi ki hareketli çocuklar oluyor ama onlar kuralları öğreniyorlar zaten, yönergeyi alıyorlar ve yapıyorlar. şekildedir.

Dış mekân kullanımına sıkça yer veren öğretmenlerin görüşlerinden de gördüğümüz gibi, dış mekân oyun alanlarının çocukların gelişimlerini tüm yönleriyle desteklemesinin yanı sıra çocukların iç mekân etkinliklerine daha iyi odaklanmasını sağlayarak etkinliklerin daha verimli geçmesini sağlaması dış mekân kullanımının önemini arttırmaktadır. Doğal dış mekân alanlarında özgür hareket ederek gün ışığından faydalanan, oynayan çocukların; bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimlerinin olumlu şekilde etkilenmesinin yanı sıra birinci elden deneyim fırsatı sağlayarak öğrenme ve akademik başarılarının da olumlu yönde etkilenmektedir.

4.2.1.1.2. *İnanç ve tutum*

Dış mekan kullanımına sıklıkla yer veren öğretmenlerin dış mekan kullanımına ilişkin olumlu inanç ve tutuma baktığımızda bu öğretmenlerin dış mekan alanların çocuğun bütüncül gelişimi, akademik becerilerin öğretimi ve motivasyonlarına olumlu etkisinin farkında olan, çocukların dış mekana olan doğal ilgi ve isteklerini, çocukların mutluluklarını gözlemleyen öğretmenler oldukları görülmektedir.

Dış mekân kullanımına sıkça yer verdiğini anket formunda belirten Elif öğretmen, dış mekân kullanımına dair görüşlerinde dış mekânın iç mekânda yapılan etkinlikler için kullanımının etkinliğin verimini artırdığını aşağıdaki sözlerle ifade etmiştir:

Elif Öğretmen: Çocuklar açısından düşünüldüğünde çok verimli bir ortam (dış mekân) olduğunu düşünüyorum. Dışarıda yapılan etkinliklerde enerjilerinin daha yüksek olduğunu, dikkatlerinin daha uzun süreli olduğunu fark ettim. Bazen etrafı incelemeye daldıklarında elbette dikkatler dağılıyor ama dışarıda daha enerjik ve daha mutlu olduklarını gözlemledim o yüzden etkinliklerimin verimliliğini yükselttiğini düşünüyorum.

Dış mekân kullanımına kış mevsiminde ve bahar mevsiminde her gün yer verdiğini anket formuna işaretleyen ve dış mekân kullanımı ile ilgili görüşünde ise çocuklara dış mekanın rahatlama, boşalma ve temiz hava alma imkanı sunarak diğer etkinliklerde daha iyi düşünme ve yaratmalarına yardımcı olduğuna inandığını aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

Sermin Öğretmen: Dış mekân olarak, bahçe olarak çocukların çok iyi rahat ettiklerini düşünüyorum. Hava aldıklarını, oksijenle her şeyi düşünebileceklerini, yaratacaklarına inanıyorum. Hava alarak, dans ederek, eğlenerek; ne bileyim bir kum oyunları ile oynayarak deşarj olduğunu ve gerçekten dinlenerek ders yaptığını düşünüyorum.

Dış mekân kullanımına sıklıkla yer verdiğini belirten ve dış mekân alanların kullanımının çocuklara yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunduğunu belirten Leyla öğretmenin ise düşünceleri aşağıdaki gibidir:

Leyla Öğretmen: Yani bence dış mekânın kullanımı çok önemli çocuklar için. Biz her zaman yaparak yaşayarak öğrenme diyoruz. Hani kuş diyoruz ama bazı çocuklar gerçekten kuşu çok uzaktan görüyorlar. Hani biz böyle okulumuzda müsait olduğu için hani fırsat oldukça, mümkün oldukça her gün çıkmaya çalışıyoruz.

Zeynep Öğretmen de Leyla Öğretmen gibi yaparak yaşayarak deneyim edinmenin önemine vurgu yapmaktadır:

Zeynep Öğretmen: Yani okul öncesi öğretmeni olarak dış mekânı kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Bizim çocuklarımızın zaten enerjisi yüksek oluyor. Ders anlamında; fazla ders yapmadığımız için biz daha çok eğitim üzerine varız öğretmekten çok. Bu yüzden dış ortamda, bahçede birçok etkinliğin daha verimli olduğunu düşünüyorum. Mesela hava şartları; hoş daha çok iyi değil ama hava şartları düzeldiği zaman

dışarıda bir resim yapmak, dışarıda birlikte bir grup oyunu oynamak çocukların çok daha ilgisini çekiyor. Veya etrafta toprağı incelemek; toprağın içinde neler var, onları canlıları beraber incelemek; bizim gözlem kutularımız var büyüteçle mesela onların içine atıyoruz bulduğumuz bir böceğı ya da bir solucanı beraber inceliyoruz. Bu çocukların çok hoşuna gidiyor. Biz araştırmacı çocuğuz diyoruz mesela. Bu şekilde çok hoşlarına gidiyor. Hani kendileri görerek, yaşayarak öğreniyorlar orada bizzat kendileri buluyor her şeyi.

Dış mekânın çocuğın gelişim alanlarına sağladıklarıyla ilgili Mehtap öğretmenin düşünceleri şu şekildedir:

Mehtap Öğretmen: Yani öncelikle motor gelişimine büyük bir katkısı var. Çocuklar koşuyorlar. Fiziksel olarak yani temiz hava ile karşılaşıyorlar. Sosyal olarak birbirleriyle dış mekânda paylaşmayı, sınıf içindeki kurallar dışında dışarıda oynamayı öğreniyorlar. Rahatlama açısından da baktığınız zaman hani çocukların yine sosyal olarak rahatlama büyük bir alanda kendini rahatlatma, enerjisini atabilme gibi bir özelliğı var.

Dış mekân alanların çocukların bütün gelişim alanlarına hizmet ettiğini düşünen ve anket formunda da dış mekân kullanımına sıkça yer verdiğini belirten Elif öğretmen ise düşüncelerini şu şekildedir:

Elif Öğretmen: Bence tüm gelişim alanlarına hizmet eden bir etkinlik... Dışarıda daha çok etkileşim içerisinde oluyorlar. Birazcık daha o kapalı ortamda ki o dar çerçeveden çıkıp biraz daha özgür bir ortama çıkmak onları ruhsal olarak ta rahatlatıyor. Dolayısıyla sosyal alanda daha çok etkileşim içerisinde oluyorlar. Dil gelişiminde de etkileşim sırasında elbette destekleniyor. Bunun dışında bedensel olarak bir defa kesinlikle destekleniyorlar. Çünkü bahçede yapacağımız o kadar çok etkinlik var ki. O kadar çok şeyi yapabiliyoruz ki dışarıda rahatlıkla. Burada yapacağımız sınırlı etkinlikleri dışarıda rahat bir şekilde yapıyoruz. Dolayısıyla da bilişsel basamaklara da dil basamaklarına da bütün gelişim alanlarına da hizmet ettiğini düşünüyorum.

Dış mekân kullanımına anket formunda da sık yer verdiğini belirten Zeynep öğretmenin düşünceleri şu şekildedir:

Zeynep Öğretmen: Yani hava şartları düzeldiğı takdirde mesela böyle giderse havalar, güneşli giderse muhakkak haftada iki ya da üç gün çıkıyoruz. Kışında ne yaptık? Haftada bir ya da iki defa çıktık. Onda da kar görelim diye. Evet, kar yağdığında da çıktık. Yağmurdan sonra topraktaki solucanlara falan baktık. Nasıl değişiklikler olduğuna baktık. Onun dışında bir de çevreyi temizlemek için çıktık çok soğukta bir kere. Çünkü bahçemiz çok kötü olmuş dedik. Hadi dedik, biz minik Temacılar olarak dedik çevre dostu öğrenciler olarak hadi bakalım; bahçemizi toplayalım, temizleyelim dedik. Kendi sınıfımızın arka bahçesini temizledik.

Zeynep öğretmenin dış mekânı sık kullanması yukarıda dış mekân alanlarının kullanımı hakkındaki olumlu görüşleri ile de paralellik göstermektedir.

Dış mekân uygulamalarına sıkça yer verdiklerini belirten öğretmenler dış mekân alanların çocukların gelişimsel alanlarına sağladığı katkıların farkındadırlar. Yukarıda

öğretmenlerinde ifade ettikleri gibi çocuklar özgür ortamlarda oyun oynarken sosyal-duygusal olarak en üst noktalara çıkarlar çünkü bu alanlarda doğal yollarla arkadaşlık ilişkisi kurarak sosyal oyuna geçme fırsatını yakalarlar. Anket formunda dış mekân kullanımına sıkça yer verdiğini belirten Elif Öğretmen dış mekân kullanımını etkileyen durumları açıklarken bütün şartları zorlamaya çalıştığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

Elif Öğretmen: Gerçi bu sene çok vahim bir tepki ile karşılaştım. Bir öğrencimin annesi karın zehirli olduğunu söylemiş. İlk yağın karda işte havadaki partiküllerle aşağıya indiği için vs. vs. işte bunu çocuğa bu şekilde anlatınca hani çocukta dehşet uyandıracak bir açıklama yapmışlar. Evet, yani ben çocukları aldım bahçeye çıktım; çocukları zehirleyen öğretmen durumuna düştüm. Yani bu tür şeylerle mücadele etmek zorunda olduğumuzdan çok fazla açıkçası çıkamıyoruz. Ama bütün şartları da zorlamaya çalışıyorum.

Dış mekân kullanımına anket formunda en sık yer belirlenen Şermin öğretmenin ise dış mekân kullanımına kış mevsiminde de yer verdiğini şu sözleriyle açıklamıştır:

Şermin Öğretmen: Kış boyunca çıkardık. Nasıl çıkardık işte yağmur yağarken çıkardık; gözlem için. Kar yağarken kartopu oyunu için çıkardık. İşte kar gözlemlemek için çıkardık. Kış hayvanlarını tanıtırken mesela bahçede hadi çikalım bir sincap mı görebiliriz falan şeklinde; kışın uğur böceği uçar mı, kelebekler var mı şeklinde sadece gözlem adı altında on beşer dakikalık zaman geçirdik dışarıda.

Çocukların dış mekâna çıkarmanın kendisini de dolaylı etkileyerek mutlu ettiğini Elif öğretmen şu sözlerle aktarmıştır.

Elif Öğretmen: Çok pozitif, çok mutlu oluyorlar. Dışarıya çıkacağımızın haberini aldıkları zaman zaten direkt oley diye bağırmaya başlıyorlar. Onları çok mutlu ediyor tabi dışarıya çıkmak, dış ortama çıkmak. Beni de çok güzel etkiliyor yani pozitif etkiliyor dışarıya çıkmak sınıf dışında bir ortamda eğitim vermekte çok güzel.

Zeynep öğretmende Elif öğretmen gibi çocuklar mutluyken kendisinde nasıl mutlu olduğunu şu sözlere yer vererek anlatmıştır:

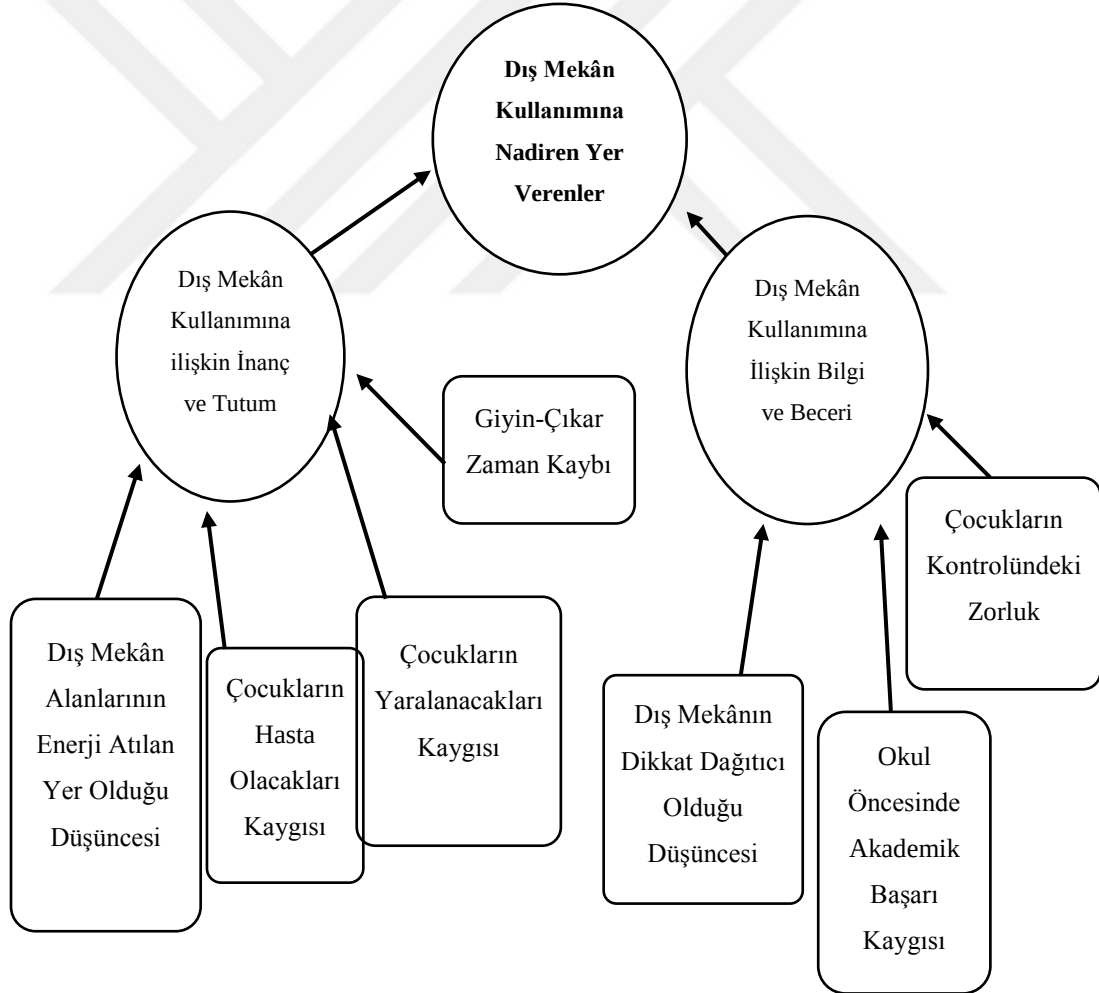
Zeynep Öğretmen: Dışarıda yaptığım etkinlikten sonra çocuklar çok daha mutlu dönüyorlar. Elbette sınıf ortamına da çok mutlu dönüyorlardı, kendilerini iyi hissediyorlardı. Okula gelme heyecanı, isteği daima üst seviyelerde çok şükür çocukların ama hani bahçede yapılan etkinliklerden sonra bu daha da üst seviyelere çıkıyor. Ertesi gün bahçeye yine çıkacak mıyız heyecanıyla geliyorlar buraya. O beni çok mutlu ediyor.

Öğretmenler dış mekân alanların en çok çocukların sosyal-duygusal alanlarına katkı sağladığını düşünmektedirler. Çocukların dış mekân alanlarında kendilerini daha özgür hissederek daha iyi ifade ettiklerini bilmekteyiz. Çocukların dış mekân alanlarında arkadaşlık ilişkileri ve oyunları daha doğal yollarla gelişir. Öğretmenlerin de görüşlerini dikkate aldığımızda dış mekân alanların çocukların bütün gelişim alanlarına sağladığı yararlarla

birlikte onların enerjilerini atarak iç mekân etkinliklerini daha verimli geçirdiklerini ve bunun bilişsel alana sağladığı katkıları da göz önünde bulundurduğumuzda dış mekân alan uygulamalarının önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Dış mekân oyun alanlarında sadece çocuklar değil öğretmenlerde çok mutlu olarak çok güzel bir gün geçirmektedirler.

4.2.2.1 Dış mekânı nadiren kullanan öğretmenlerin kendileri ile ilgili etkenler

Aşağıda Şekil 4.3.'te Dış mekan kullanımına az yer veren öğretmenlerin dış mekan kullanımına ilişkin yetersiz bilgi beceri ve olumsuz inanç ve tutumuna ilişkin kodlar sunulmaktadır.

Şekil4.3. Dış Mekan Kullanımına Az Yer Veren Öğretmenlerin Dış Mekan Kullanımına İlişkin Bilgi Beceri ve İnanç, Tutumuna İlişkin Oluşan Kodlar

Şekil 4.3'te dış mekan kullanımına az ya da yetersiz şekilde yer veren öğretmenlerin bu alanların kullanımına dair bilgi, beceri, inanç ve tutumlarına ilişkin kodlara baktığımızda; öğretmenlerin dış mekan alanları çocukların sadece enerjilerini attıkları bir yer olarak gördükleri ya da bu alanlarda çocukların hemen hasta olacaklarını düşündükleri görülmektedir. Dış mekanları çok az kullanan öğretmenlerin gerek yetersiz bilgilerinden dolayı gerekse olumsuz inanç ya da tutumlarından dolayı bu alanların sağladığı katkıları ihmal ettikleri ya da zaten bunun hiç farkında olmadıkları görülmektedir. Aşağıda sırasıyla yetersiz bilgi ve beceri; olumsuz inanç ve tutuma dair öğretmen görüşleri yer almaktadır.

4.2.2.1.1. Bilgi ve beceri

Öğretmenlerin çoğu zaman dış mekân uygulamalarına yer vermemelerinin nedenlerinin altında sahip oldukları yetersiz bilgi olabilmektedir. Dış mekânların çocukların doğrudan sağlığına ve gelişim alanlarına sağladığı yararların farkında olmayan öğretmenler bu alanları kolaylıkla ihmal edebilmektedirler. Aşağıda düşüncelerine yer verilen Ayşe öğretmen okul öncesi dönemde eğitim öğretim ağırlıklı olduklarını söyleyerek dış mekân alanların kullanımına bu yüzden yer veremediğini şu sözlerle açıklamaktadır:

Ayşe Öğretmen: Şimdi biz eğitim öğretim ağırlıklıyız. Çocukların çoğu dört buçuk beş yaşa girdi bu çocuklar. Seneye birinci sınıfa giden öğrenciler var. Daha çok eğitim ağırlıklı işlediğimiz için dersler işliyoruz. Çocukları birinci sınıfa ön hazırlık yaptığımız için çok fazla dışarıya çıkamıyoruz. Hani etkinliklerimiz fazla olduğu zaman çıkamıyoruz.

Ayşe öğretmen dış mekân kullanımının çocukların gelişimine sunduğu katkıları ilköğretime hazırlık kaygısı dolayısıyla ihmal etmekte ve akademik becerilerin öğretimine odaklanmaktadır.

Dış mekân kullanımına oldukça az yer verdiğini anket formunda belirten Ayşe öğretmenin dış mekân alanların çocukların gelişimine etkisi hakkındaki görüşleri sorulduğu zaman dış mekânda çocukların eğlendiklerine odaklanarak çocuğun gelişimine sağladığı yararlar konusunda neredeyse hiçbir şey söyleyememiştir.

Ayşe Öğretmen: Okulumuzun bahçesi çok güzel. Bütün çocuklarında faydalanabileceği etkinlikler var. Görmüşsünüzdür. Parkımız var, evimiz var, tırmanma aletleri falan var; okulumuzun bahçesi gerçekten güzel, kullanışlı. Yani çocuklar da seviyor dışarıyı havalar güzel oldukça çıkıyoruz dışarı' şeklindedir.

Dış mekânın gelişime etkisi hakkındaki görüşleri sorulduğunda Ayşe öğretmen gibi İlkay öğretmen de dış mekân alanların gelişime sunduğu katkılar hakkında hiçbir bilgi vermemektedir. İlkay öğretmenin düşünceleri aşağıdaki şekildedir:

İlkay Öğretmen: Yani biz şimdiye kadar hani bizim dönemimiz küçüklüğümüz hep dışarıda geçti açıkçası. Hani şimdi ki kadar çok uyarıcı yoktu. Aile baskısı daha farklıydı. Şimdi ki çocuklar kadar biz çok konuşamıyorduk ya da bir şeyleri yapamıyorduk belki ama televizyonun karşısında ya da internetin karşısına takılıp kalmıyorduk. Hep dışarıda geçiriyorduk ben o açıdan kendimizi şanslı görüyorum. O dışarının bize çok faydası oldu yani.

Ayşe ve İlkay Öğretmenin ısrarla bu soruya cevap vermekten kaçınarak soru ile ilişkisiz cevap vermeleri bu öğretmenlerin dış mekânın çocukların gelişimini destekleyebileceğine yönelik bilgi eksiklikleri olduğunu göstermektedir.

Anket formunda dış mekân kullanımına oldukça az yer veren İlkay öğretmen dış mekânda çocukların kontrolünü sağlamakta zorlandığını şu sözlerle belirtmiştir:

İlkay Öğretmen: Başlarda daha zor oluyor. Giderek tabi o kadar zorluğu kalmıyor ama işte çoğu etken ses olsun, gürültü ya da işte dışarıda görebilecekleri onların dikkatini dağıtacak şeyler yüzünden zorlanıyoruz sınıf yönetiminde. Ama alıştırsak; hani sürekli çıkarsak, düzenli çıkarsak daha güzel, daha kolay olur.

Burada İlkay öğretmenin sözlerinde dikkat çeken dış mekânda çocukları kontrol etmekte zorlanmasına rağmen dış mekânın kullanımının artırılması ile bu zorluğun aşılabileceğine inanıyor. Ancak ifadesinden de gördüğümüz gibi onun için dış mekânın kullanımını olumsuz etkileyen tek etken bu olmadığı için dış mekânı sınırlı olarak kullanmaktadır.

Dış mekânı az kullanan öğretmenler genel olarak dış mekânda sınıf yönetiminin zor olduğunu, çocukların dikkatlerinin çok dağıldığını ifade ederken, dış mekânı sık kullanan öğretmenler arasında bu konuda farklı düşünen öğretmenler de mevcuttur. Anket formunda dış mekân kullanımına sıkça yer verdiğini belirten Şermin ve Leyla Öğretmenin dış mekânda sınıf yönetimiyle ilgili düşüncelerini hatırlayacak olursak çocukların dış mekânda uymaları gereken kuralları verdikleri için bir sorun yaşamadıklarını belirttikleri görülmektedir.

Çocukları dış mekâna daha sık çıkaran öğretmenler sınıf yönetiminde zorlanmazken az çıkaran öğretmenler zorlanmaktadır. Dış mekâna daha sık çıkan çocuklar daha alışkın oldukları için dış mekândaki uyarıcılar onların dikkatini daha az dağıtıyor olabilir. İlkay öğretmenin de belirttiği gibi dış mekâna daha az çıkan ve bu ortamlara daha az alışkın olan

çocukların ise dikkat dağınıklığı daha fazla olduğundan ayrıca dış mekân ortamlarında öğretmenlerinin kurallarından daha az haberdar olduklarından bu durum haliyle öğretmenin sınıf yönetimini zorlaştırmaktadır. Bu durum ayrıca sık çıkaran öğretmenlerin çocuklara kuralları öğretilmelerine yönelik vurguları ile açıklanabilir. Dış mekâna yönelik açık kurallar belirlenmesi ve çocuklara öğretilmesi dış mekânda çocukların güvenliğini artırırken kontrolünü de kolaylaştıracaktır.

Dış mekânı sık kullanan öğretmenler dış mekânda oyunun daha sonra yapılan etkinliklere olumlu yansıdığını belirtirken nadiren çıkaran öğretmenlerin dış mekânın daha sonraki etkinliklere olumsuz yansımaları olduğunu düşünen öğretmenlerde bulunmaktadır. Anket formunda dış mekân kullanımına çok az yer verdiğini belirten Sezen öğretmen ise dış mekânda oyun oynattıktan sonra çocukların dikkatlerinin dağıldığını ifade ederek etkinliklere olumsuz yansıdığını şu sözlerle belirtmiştir.

Sezen Öğretmen: Dikkatleri dağılmış oluyor. O dikkati tekrar toplamak için zaman geçiyor tabi. O yüzden hani ben ya günün sonunda olabilir yani ben oturarak masada yaptıracağım etkinlikleri tamamlamış olurum ondan sonra ki zamanda çıkarırım ben.

Yukarıda çocukların dışarıda dikkatlerinin dağıldığını söyleyerek bu alanların çocukları olumsuz etkilediğini söyleyen Sezen öğretmen dış alanların önemine dair yetersiz bilgiye sahip olduğu görülmektedir. Dışarıda çocukların ilgilerini çeken onları çok daha fazla eğlendiren uyarıcıların olduğunu ve dış mekânın eğitsel boyutunu gözden kaçırmaktadır. Oyun yerine etkinliklerin daha önemli olduğunu ve etkinliklerden zaman kalırsa ancak o zaman dış mekânı kullanabileceklerini belirtmektedir.

4.2.2.1.2. İnanç ve tutum

Dış mekân alanların kullanımına dair en yaygın ve güçlü inanç çocukların dışarıya çıktıkları an hasta olacaklarıdır. Dış mekânlarda çocuklar üşüterek hasta olmaya daha yatkın olabilirler fakat bu iç mekânların çocukları hastalıklardan koruduğu anlamına da gelmemektedir. Margeret McMillan'ın Londra'da dezavantajlı çocuklar için açtığı ilk açık hava kreşinde, salgın hastalıkların yaygın olduğu o dönemde, bu açık hava kreşinde eğitim alan çocukların iyi beslenme ve temiz havada yapılan egzersizler sonucunda salgın hastalıklara karşı dirençlerinin arttığı ve büyük oranda iyileşme sağladıkları gözlemlenmiştir (Tantekin Erden, 2016). Özellikle kış aylarında ülkemizde okulöncesi eğitim kurumlarına

giden çocukların çok sık hastalandıkları görülmektedir. Bu da kapalı bir alan olan iç mekânın mikropların ortamda kalmasını sağlayarak çocuklar arasında hızlıca yayılmasına neden olmasından kaynaklanmaktadır.

Dış mekân kullanımına anket formunda az yer verdiğini belirten Ayşe öğretmen:

Ayşe Öğretmen: Moralleri yerinde oluyor, güzel oluyor. Yorulmuş oluyorlar. Enerjilerini de dışarıda atmış oluyorlar. Hani biraz rahatlamış olarak içeri giriyoruz. ifadesini kullanmıştır.

Benzer görüşte bulunan ve dış mekân kullanımına az yer veren İlkay öğretmenin düşünceleri ise;

İlkay Öğretmen: Yani enerjilerini tam atıyorlar diyemem. Genelde hani oynasınlar, enerjilerini attıralım, oturalım oluyor ya. Bence bu çocukların enerjisi hiç bitmiyor, daha da enerji topluyorlar yani. Ama onu oynamış olmak onlara mutluluk verdiği için bir sonra ki etkinliğe daha mutlu bir şekilde devam ediyor. Bu da çocuğun etkinliği yapışını, seçtiği boya rengine kadar, boyama şekline kadar ya da kesmesine kadar sıradaki etkinlik neyse hepsini daha olumlu etkiliyor diye düşünüyorum. Çünkü çocuk öncesinde mutlu olmuş oluyor. Çocukları kapalı alanlara ya da sınıflara hapsedmek yerine daha mutlu olacakları ortamlarda bir şeyler öğretmek, öğretirken eğlenmeleri nede fırsat vermek her açıdan olumlu oluyor.

şeklindedir. Burada dikkat çekici olan İlkay öğretmen dış mekân oyun alanların önemine dair olumlu görüşlere sahip olduğu halde uygulamada oldukça yetersiz kalmaktadır.

Öğretmenin çocukları dış mekâna çıkarma nedenlerine baktığımızda çocukların enerjilerini atmaları olduğunu görmekteyiz. Elbette çocukların dış mekân oyun alanlarında enerjilerini atarak rahatlamaları onların sonra yapılan etkinliklere daha motive olmasını ve bunun sonucunda akademik başarılarına katkı sağlamaktadır. Fakat öğretmenlerin dış mekân alanlarını sadece çocukların enerjilerini atmaları için kullanmaları, dış mekân çevresinin çocuğun gelişim ve öğrenmesine sağladığı olumlu etkilerin ve öğretmenin rolünün ihmal edilmesine neden olmaktadır.

Dış mekân kullanımına az yer veren öğretmenlerin, dış mekânın çocukların bütün gelişim alanlarına sunduğu katkılarla ilgili bilgiye ve dış mekânın önemine dair bilince sahip olmadıklarını söyleyebiliriz. Dış mekân kullanımına daha sık yer verdiğini ifade eden öğretmenler, dış mekân kullanımının çocuğun bütüncül gelişimine ve öğrenme motivasyonuna sağladığı yararları gözlemleyerek bunun farkında olan öğretmenler iken, çocuklara daha sınırlı dış mekân oyun alanı olanakları sunan öğretmenlerin ise dış mekânın

çocukların gelişim ve öğrenmesine sağladığı yararı anlamayan ya da buna az değer veren öğretmenler oldukları söylenebilir.

4.2.2.1.3. *Lisans eğitimi*

Öğretmenlerin lisans eğitiminde dış mekânda oyunun önemine yer verilip verilmediğine dair görüşleri incelendiğinde dış mekân kullanımına anket formunda sıkça yer verdiğini belirten öğretmenlerin bu konuda eğitim aldıklarını ifade ederken anket formunda oldukça az yer veren öğretmenlerin ise bu konu ile görüşleri genellikle ‘*Hatırlayamıyorum*’ ya da ‘*Hayır, yer verilmedi*’ şeklinde olmuştur.

Anket formunda dış mekân kullanımına sık yer verdiğini belirten Şermin öğretmen şu sözlerle:

Şermin Öğretmen: Yer verildi. Oyun dersimiz vardı hocamız bize hep derdi ki; Yapabileceğiniz her şeyi bahçede de yapabilirsiniz. Bu yüzden biz oyun derslerimizi hep bahçede yapmıştık bahar şenlikleri kısmında. Yapılabilir, değinildi ama ne kadara uydum işte. Sonrası bizi etkiliyor. Gerçekten değinildi, anlatıldı. Müzikli rontların mesela bahçede çocuklara çok keyif verdiğini söylerdi. Ve ben bunları da on yıllık öğretmenlik yaşantımda ben de uyguluyorum. Hoparlörümü, bilgisayarımı alıp bahçede çocukların müzik dersini orada dans ederek, eğlenerek, bedeniyle hareket ederek uygulayabiliyorum yani ifade etmiştir.

Sermin öğretmen gibi anket formunda dış mekân kullanımına sık yer verdiğini yer verdiğini açıklayan Ümran öğretmen de lisans eğitiminde dış mekânda oyunun önemine yer verildiğini ve bunun da şimdiki uygulamalarına yansıdığını şu sözleriyle:

Ümran Öğretmen: Evet. Şimdi tabi on bir yıl olduğu için. Oyun şöyle; verildi muhtemelen. Çünkü direkt dış mekânda oyun diye başlıklı bir konumuz veya bir şeyimizi hatırlamıyorum. Yani işlenseydi hatırlardım diye düşünüyorum. Ama bütün bu kurallı oyun derslerimizi biz dışarıda öğretim üyeleriyle yaptığımız için belki bu vermeye çalıştıkları bir mesaj olabilir. Yani sınıfta da oynayabilirdik aynı şeyi ama biz dışarıda oynadık. Bayağı matematik bölümü öğrencileri bize gülerken biz çocuk gibi oynuyorduk dışarıda. Herhalde bunu aldık. Bahçede ders işlediğimiz için sürekli bu oyun derslerini biz de bahçede yapmayı seviyoruz.

ifade etmiştir.

Anket formunda dış mekân oyun alanı kullanımına oldukça az yer verdiğinin belirten Sezen öğretmen düşüncelerini şu sözlerle:

Sezen Öğretmen: O konu çok fazla geçmedi herhalde. Oyun dersimiz vardı da; okul öncesinde oyun. Öyle dış mekânla ilgili geçmedi herhalde.' belirtmiştir. Benzer şekilde İlkay öğretmeninde görüşleri şu 'Ana özel olarak önemi diye bir konumuz yoktu yani. Ya da bir şekilde değinilmedi. açıklamıştır.

Görüşmelerden elde ettiğimiz bulgular sonucunda öğretmenlerin dış mekânların önemine ilişkin bilgi ve bilince sahip olmalarının uygulamalarına etkisini görmüştük. Burada yer alan beyanlara da baktığımızda bu konuda eğitim aldığını belirten öğretmenlerin uygulama ve düşünceleri farklılık göstererek diğerlerinden ayrılmıştır. Bu noktada dış mekân oyun alanlarının çocukların bütüncül gelişimine sağladığı yararların öneminin öğretmenler tarafından bilinmesi açısından önem taşımaktadır.

Öğretmenlerin tamamı günümüzdeki çocukların dış mekânlarda oyun oynama fırsatına sahip olmadıklarını üzüntüyle açıklamaktadırlar. Özellikle kendi çocukluk yıllarıyla kıyasladıklarında bu durumun endişe verici olduğundan söz etmektedirler.

Bu konu hakkındaki düşüncelerini iki oğlunu düşünerek ifade eden Şermin öğretmenin düşünceleri şu:

Şermin Öğretmen: Ben kendim lojmanda oturuyorum. İki oğlum var. İki oğlumda okula gidiyor, okuldan geliyor eve geliyor. Yine hep kapalı alan. Hafta sonu oluyor alışveriş merkezine gidiyor. Alışveriş merkezinde sıkıldysak eğer; çocuğu kapalı bir oyun alanına götürüyorsun. Kapalı parklara götürüyoruz bu kez. Ama çocuk hiç güneş görmüyor, hiç toprağa basmıyor sadece plastik alanlarda kimyasal objelerle onlarla vakit geçiriyor. şekildedir.

Şermin öğretmenle aynı doğrultuda görüş bildiren İlkay öğretmen ise tam da bu noktada okul öncesi eğitim kurumlarının öneminden şu sözlerle:

İlkay Öğretmen: Çıkamıyorlar. İşte onun için aslında daha hani okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekâna daha çok önem verilebilir. Çünkü özellikle şehir merkezlerinde okula bile servisle gelip gidiyorlar. Hani bir yürüyemiyor, koşamıyor. Evde zaten apartmanda, alt kat komşusu kızar. Kızıyor da nitekim. Evde bile zıplayamıyor, bir şey yapamıyor. Çocuklar çok kısıtlı. O yüzden çocuklarda dikkat dağınıklığı vs. çok fazla oluyor. Yani, bunları da biraz göz önünde bulundurarak, okul öncesini bu yönde açmak çok mantıklı bence.' açıklamıştır.

Anket formunda dış mekân kullanımına çok az yer verdiğini belirten Ayşe öğretmen ise kendi çocuğu da dâhil günümüz çocuklarının dış mekân oyun alanlarında oyun oynama fırsatı bulamadıklarını şu sözlerle:

Ayşe Öğretmen: Hayır tabi ki. Kesinlikle hayır. Yapılan etkinlikler olabilir, yapılan faaliyetler olabilir, okulun yoğunluğu olabilir.’ açıklamış ve bunun üzerine araştırmacının ‘Sizce bu etkinlikler daha mı önemli; mesela bir çocuğun bu etkinliği yapması mı daha önemli onun gelişimi açısından yoksa dışarıda oyun oynaması mı?’ Kıyasladığınızda hangisi daha önemli sizce?’ sorusuna ‘Yok, etkinlikleri yapması da tabi ki daha önemli. Çünkü birinci sınıf, okula gidecekleri için. Eğitim öğretim tabi ki önemli diye düşünüyorum. Bunu her öğretmen vakti olunca zaten çıkarıyor zaten dışarıya. açıklamıştır.

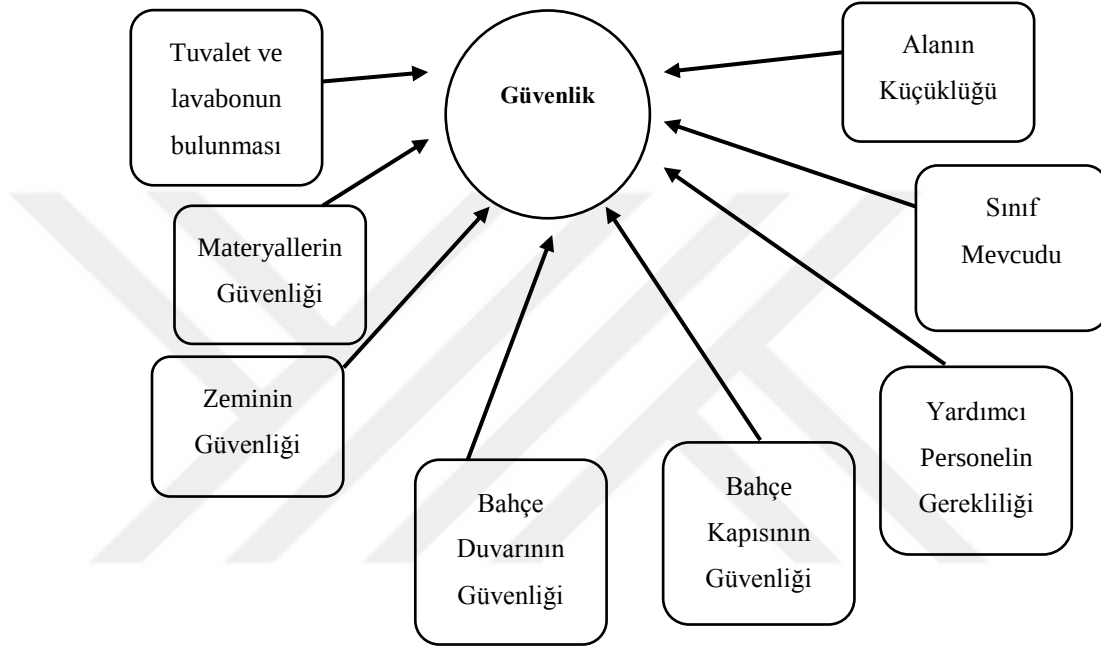
Geçmişten günümüze çocukluk yıllarımızı düşündüğümüzde dış mekân alanlarında geçirdiğimiz zamanın azaldığını birçoğumuz rahatlıkla söyleyebiliriz. Oynadığımız oyun, oyunu oynadığımız mekân, kullandığımız materyaller ve kişiler de bu değişimden oldukça etkilenmiştir. Öğretmenlerde kendi çocukluk yıllarıyla kıyaslandığında çocukların artık dış mekânlarda yeterince zaman geçirmediikleri konusunda hem fikirler. Dış mekânların çocuklara sağladığı bütüncül yararları bir kez daha düşündüğümüzde özellikle okul öncesi eğitim kurumlarının sahip olduğu dış mekânlar ve çocukların bu kurumlardayken dış mekâna çıkabilme fırsatı adına bir kez daha önem taşımaktadır.

4.2.2. Öğretmenin dış mekan kullanımlarını etkileyen öğretmenin dışındaki etkenler

Bu bölümde dış mekan kullanımlarını etkileyen öğretmenlerin dışındaki etkenlerden sırasıyla güvenlik, fiziksel donanım, ebeveyn, hava koşulu, okul yönetimi, kaynaşıma öğrencisi ve mahalle ilgili etkenlere yönelik alt temalar açıklanmaktadır.

4.2.2.1. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden güvenlik ile ilgili etkenler

Şekil 4.4.'te öğretmenleri etkileyen dış etkenlerden güvenlik alt teması altında oluşan kodlar sunulmaktadır.

Şekil 4.4. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Güvenlik Alt Teması Altında Oluşan Kodlar

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu dış mekânlarda etkinlik uygularken güvenlikle ilgili sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Güvenlikle ilgili yaşananlara baktığımızda çeşitli güvenlik kaygılarının yaşanabildiğini görmekteyiz. Okulun sahip olduğu fiziksel olanaklarla güvenlik kaygıları birbiriyle bağlantılı şekilde yaşanmaktadır. Bu konuda okulun sahip olduğu fiziksel olanaklarla ilgili olarak tuvaletlerin okulun içerisinde bulunmasının hem güvenlikle ilgili sorunlara neden olduğu hem de öğretmenleri yorduğu ile ilgili olarak Ümran Öğretmenin düşünceleri şu şekildedir:

Ümran Öğretmen: Bir tek şey sorunu o da çocuklarla alakalı değil tabi tuvaletleri geliyor bahçede işte o büyük sıkıntı bizim fiziksel durumumuzla alakalı; hani direkt buradan bir kapı arkaya açılıyor olsaydı şimdi buradan gönderemiyoruz tek başlarına çünkü şu kapıdan çıkmalarından endişe ediyoruz. Tek başına uzun bir yer gidip uzun bir yer gelecek. Bahçeden şöyle dolanıp gelip buradan kapıdan girip buradan şey yapması gerekiyor. Belki bahçeye küçük bir seyyar tuvalet olabilir mi? Ümran öğretmen ile aynı doğrultuda

görüşlere sahip Şermin öğretmenin düşünceleri ise Bahçede donanımlı bir tuvalet yok. El yıkamak için bir lavabo yok. Kıyafetlerin asılabileceği herhangi bir yerimiz yok. Hani çocuklar için bunlar problem olabiliyor çünkü okuldan çıkarken sıcak mekâna çıkıyorlar terliyorlar olabiliyor. Ya da içerisi sıcak dışarısı biraz daha serin olabiliyor. Mortlarını alıyor montları elinde kalıyor. Ya da hava çok güzel oluyor: çocuklar koşarken çok terleyebiliyor. Hani bunlar bizim için ekstra. Tabi soyunma kabini istemiyoruz haliyle fakat bunlar ne öğretmenleri yoran şeyler. Bunların ekstra hepsi güvenlik arz ediyor. Okula giriş çıkış, güvenlik, işte personel, öğretmenin diğer çocukları gözlemlemesi. Aynı zamanda hiçbir aksi durum yaşanmaması için etkinliğinin tam ve güzel olmasını istiyor. Bunlar öğretmeni daha çok yoruyor. Ama çocuklar çok mutlu. şeklindedir.

Elif Öğretmen dış mekân alanının kullanışlılığını alanın sahip olduğu zemini ile değerlendirirken diğer taraftan bahçe duvarının güvenliğine dikkati çekmektedir. Elif Öğretmenin çalıştığı okul bahçesi tamamen eğimli alandan oluşmakta ve düz bir zemini bulunmamaktadır. Elif öğretmenin bu konudaki düşünceleri aşağıdaki gibidir:

Elif Öğretmen: Açıkçası dediğim gibi zeminin bence bir ıslah çalışması gerekli düzeltilmesi; toprağın hani belli bir zeminde oluşturulması gerekir ki daha sonrasında bu bina inşa edilmeliydi bence...Daha sonrasında okul bahçe duvarlarımızın daha güvenli olması ve çocuklara daha cazip hale getirilmesini arzu ederdim açıkçası.

Ümran Öğretmen dış mekân oyun alanını kullanışlılık bakımından değerlendirirken, görev yaptığı anaokulunun dış mekân oyun alanının bir yıl önce düzenlenmesine rağmen hala güvenlik açıkları bulunduğu şu sözlerle açıklamaktadır:

Ümran Öğretmen: Güvenlik açısından ben hani çok çok üst seviyede değil ama bence iyi durumda. Geçen senelere oranla çünkü geçen sene yapıldı bu düzenlemeler bahçemizde. Geçen senelere oranla ve çevremde gördüğüm okullara oranla iyi durumda. Daha iyi durumda olabilir mi olabilir. Yani tırmanma duvarları hiç demir kullanılmayabilir. Her tarafı tahta olabilir. Çocuk tahtaya çarptığı düştüğü takdirde veya o şeyler; basamakları var o tırmanma duvarının basamaklar çocuğun ayağıyla basabileceği ama arasına sıkışamayacağı darlıkta olabilirdi. Şimdi çocuğun ayağı; orada çok tedirgin oluyoruz aslında. İnerken çıkarken oradan ters bir şekilde çocuk aralık çok şey olduğu için oraya girip bacağını kırabilir.

Ümran öğretmen dış mekân oyun alanında kullanılan materyallere dikkati çekmiştir. Materyallerin genellikle demirden ya da plastikten yapılmış olması birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Çocukların ilgi ve ihtiyaçları gözetilmeden beton zeminler üzerine kurulu plastik ya da demirden yapılmış kaydırak, salıncak gibi materyaller çocuklara sağlıksız bir ortam sağlamasının yanı sıra onların ihtiyaçlarına cevap vermemektedir.

Anket formunda dış mekân kullanımına oldukça az yer verdiğini belirten İlkay öğretmen ise yardımcı personel olduğu takdirde dış mekân kullanımına daha çok yer verebileceğini şu sözlerle dile getirmiştir:

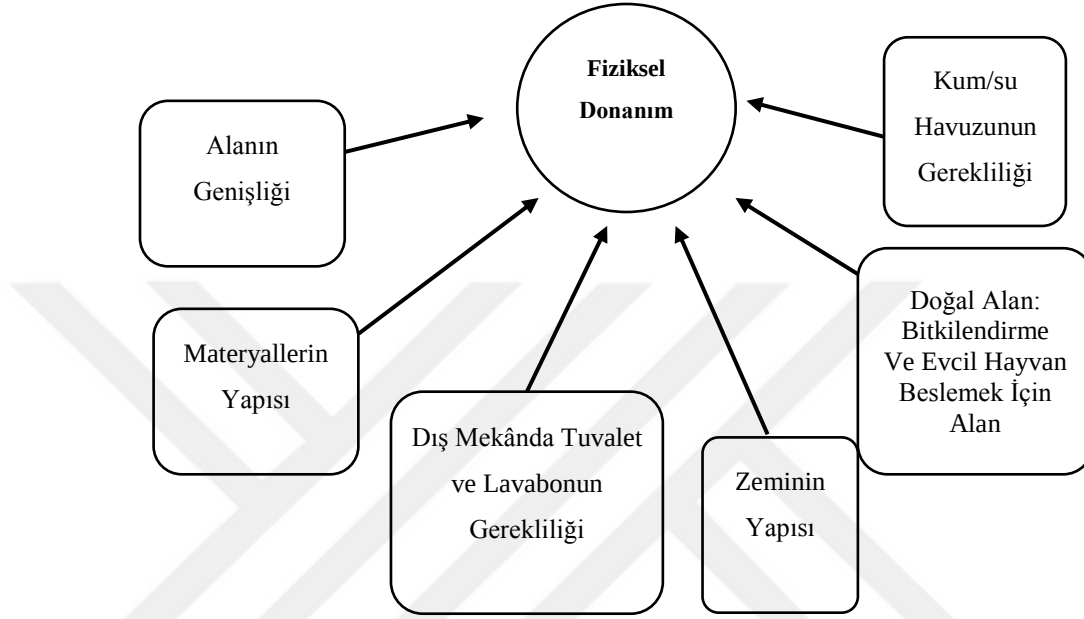
İlkay Öğretmen: Yani eğer yardımcım olsaydı hafta da en az üç gün falan çıkmaya çalışırdım mutlaka. Çünkü şimdi de bize stajyer gelmeye başladı ya stajyerlerin olduğu günler özellikle bir yarım saat ayırmaya çalışıyorum dışarıda bir etkinlik ya da etkinlik olmasa bile o gün onunla ilgili küçük bir etkinlik planlayıp; çünkü stajyerlerle dediğim gibi arkaya dolanmalarından korkuyorum. Ve bir yerlere çıkıp düşmelerinden korkuyorum benim göremediğim bir şekilde. Ama bu stajyer olduğu zaman o da bakıyor. Ben de bakıyorum. Hemen toplayabiliyoruz. Onun dışında düşünsenize bahçe çok geniş, yirmi çocuk var o tarafa giden bir çocuğa sesleniyorum duymayabilir. Arkasından gittiğimde buradakiler kalıyor. Ama bir yardımcı olsa benim yanımda olan özellikle dışarıda çok daha rahat şey yaparım yani kullanırım.

Burada dikkat çeken öğretmenler güvenlik, ebeveyn, hava koşulları gibi kaygılardan dış mekânı az kullandıklarını ifade ederken araştırmacı eğer yardımcı personeliniz olsaydı dışarıya çıkarmanızı etkiler miydi diye sorduğu zaman öğretmenlerin hepsi bir coşkuyla yardımcı personel olduğu takdirde daha sık dışarıya çıkarabileceklerini ifade etmektedirler. Bu da bize ebeveyn ve hava koşullarından daha çok güvenlik ile ilgili kaygı ve dışarıya çıkarmanın yorucu olduğuna yönelik düşüncelerinin dış mekânın kullanımını etkilediğini göstermektedir. Öğretmenlerin dış mekâna çıkmasına etkileyen hava koşulu paralelinde ebeveyn baskısı aslında yardımcı öğretmenin olduğu durumda azalarak öğretmenleri rahatlatabilmektedir. Bu da yardımcı öğretmen faktörünün aslında dış mekânların kullanımı açısından ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Diğer bir önemli nokta ise yardımcı personel olduğu takdirde öğretmenlerin dış mekân alanlarında bulunan fiziksel donanımı daha az düşündüklerini de göstermektedir. Buradan aslında dış mekân kullanımına birçok faktörün etkisi olduğu halde yardımcı personelin bulunmasının sorumluluğu paylaşmak açısından öğretmenleri rahatlattığını söyleyebiliriz.

4.2.2.2. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden fiziksel donanım ile ilgili etkenler

Şekil 4.5.'ü incelediğimizde öğretmenleri etkileyen dış etkenlerden fiziksel donanım alt teması altında oluşan kodları görmekteyiz. Fiziksel donanım alt teması altında oluşan kodlar alanın genişliği, dış mekân oyun alanında bulunan materyallerin yapısı, dış mekân oyun alanında lavabonun gerekliliği, dış mekân oyun alanının zemininin uygunluğu (toprak,

çim zemin gibi.), alanın genişliği, tuvaletin ve lavabonun gerekliliği ve kum/su havuzunun gerekliliği şeklinde oluşmuştur.

Şekil 4.5. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Fiziksel Donanım Alt Teması Altında Oluşan Kodlar

Öğretmenler görev yaptıkları okulun sahip olduğu dış mekân alanını kullanışlılık bakımından değerlendirirken en çok oyun alanının zeminine dikkat çekmişlerdir. Okulların sahip olduğu zeminlerde yeşil alan bulunsada dahi genellikle betonarme zeminlere sahiptirler. Okul bahçesinin neredeyse tamamı beton olan anaokulunun müdürü neden olarak okul bahçesine çocukları almaya gelen servis araçlarını öne sürmüştür.

Öğretmenlerin çoğu dış mekân oyun alanlarının iyileştirilmesi adına; bu alanların daha geniş olmasını, toprak, çim gibi uygun zemine sahip olması gerektiğini, materyallerin demir ve plastik yerine tahtadan yapılması gerektiğini, kum havuzunun ve evcil hayvanların bulunmasını ve son olarak dış mekân alanlarında lavaboya ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir.

Mehtap öğretmen özellikle dışarıda lavabo, su havuzu ve kum havuzunun gerekliliğine vurgu yapmıştır.

Mehtap Öğretmen: Peki, lavabonun dışarıya yapılma imkânı var mıdır pek bilmiyorum ama personelin bu anlamda bize biraz yardımcı olması gerekir. Çünkü okulla tuvalet arası biraz uzak. Bilmiyorum

dışarıya yapabilirler mi? Biz öğretmenlerin veya idarecilerin birlikte yapabileceğimiz kum havuzları çocukların etkinliklerinin arttırılması, su dokunsal materyallerin işte dokunma güdülerinin, işte anahtarlıklar çevirebilir. Oradan işte kum atabilir, oluktan kum geçebilir. Bu tarz şeyler yapılabilir. Bunları birlikte yapabiliriz. Biz şimdi biraz daha hani sınıfa yönelik o etkinlikleri taşımaya çalıştık. Ama dışarıda da bu şekilde alanlar yapılabilir. Kuma özellikle çocukların çok ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Çok güzel oynuyorlar. Suyu çok seviyorlar. Suyu ilgili bir havuz gibi bir şey oluşturulup içinden akıtmalı işte kısmalı vanalar yapılır su borularından hunilerden sular akıp oradan diğer tarafa akabilir. Duvarlara bir şeyler yapılabilir. Bu etkinlikleri tabi planlarsak yapmak isterim.

Okullarında kum havuzunun olmasını diğer öğretmenlerle de istediklerini belirten Sezen öğretmenin fiziksel imkânsızlıklardan dolayı bunu gerçekleştiremediklerini şu şekilde açıklamıştır:

Sezen Öğretmen: Yani biz çok şey düşündük hep kurullarda konuşuruz toplantılarda Eylül’de olsun Haziran’da olsun arkadaşlarla ama bazı şeyler işte yapılamıyor. Hani kum havuzu olabilir demiştik çocukların oynayabileceği demiştik. Onun haricinde şu trafoda, yandaki yerde bize ait herhalde okul aldı ama işte yapamıyoruz. Orayı hani birleştiremiyoruz. Belirli hani şartlar kurallar varmış onları aşamadığımız için yapılamıyor.

Elif öğretmen ise diğer öğretmenlerden farklı olarak kış bahçesine ve spor alanlarına vurgu yapmıştır.

Elif Öğretmen: Kış bahçesi kavramı bence okullarda düzenleme olarak düşünülebilir. Sonrasında dediğim gibi zeminin iyileştirilmesi bence kesinlikle olmalı. Oyuncakların arttırılması, çocukların kullanabileceği bu salıncaktır vs. bunların çeşitlendirilmesi bunlar kullanımımı arttırır. Sonra biz mesela ‘Beslenme Dostu’ okul projesi diye bir proje uyguluyoruz. Bunun içerisinde spor günleri organize etmemiz gerekiyor. Her spor günü yaptığımda sorguladığım bir etkinlik oluyor. Bu çocuklara birkaç hareket gösteriyorum. Spor yapıyoruz, hesapta yani çocuğa sporun ne olduğunu tanıtmaya çalışıyoruz ama çok planlı ve organizasyonlu bir etkinlik olmadığından çokta verimli geçmediğini düşünüyorum. Mesela bahçede böyle bir spor yapma alanının oluşturulması, çocuklara sporu sevdirecek ortamların oluşturulması kesinlikle bence çok daha güzel olur. Sadece oyun parkı olmuyor.

Elif öğretmen kış bahçesi gibi bir alternatifin düşünülebileceğinden, spor alanlarının olmasının sporu sevdirmek açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Elif Öğretmen diğer taraftan dış mekân alanların bitkilendirilmesine de şu sözlerle yer vermektedir:

Elif Öğretmen: Daha sonra ağaçlık alanın daha fazla olması ve ağaçların arttırılmasını isterdim. Ağaçlarla çok güzel etkinlikler yapıyoruz çünkü.

Okulların sahip olduğu dış mekân alanların büyük olması, zeminin betonarme yerine toprak ve çim olması, materyallerin plastik ya da demir yerine tahtadan yapılmış olmaları,

kum havuzunun, evcil hayvanların ve lavaboların bulunması öğretmenlerin arzu ettikleri dış mekân oyun alanına dair beklentileridir.

Dış mekân kullanımına her gün yer verdiğini söyleyen Şermin Öğretmenin dış mekân kullanımı ile ilgili söylediklerine bakarsak dış mekânın fiziksel donanımının kullanımı nasıl etkilediğini görebiliriz.

Şermin Öğretmen: Mesela serbest zamanı yapabiliyoruz orada güne başlama zamanını. Güne başlama zamanında ne oluyor; masa oyuncaklarını çıkarabiliyoruz, işte kum havuzunda kum toplarımız, kum kovalarımız, kum kamyonlarımız, oyunlarla çocukları oynatabiliyorum. Daha sonra ellerimizi yıkayıp beslenme saatini bahçeye masalarla birlikte piknik havasıyla yaptırıyorum. Sonrasında masalardan hiç kaldırmadan oraya bir boyama saati alabiliyorum. Ya da ne bileyim eğer bahçede yine bir bitki yetiştirme varsa mercceklerimizi alıyoruz. Fen deneye çeviriyorum hemen. Onları uygulatabiliyoruz. Ya da ne bileyim bir böcek buluyoruz böceği inceliyoruz. Hani hangi mevsimde çıkar, ne yapar, ne ile beslenir, nerde yaşar, kış uykusuna yatar mı yatmaz mı falan diye o alanı genişletiyoruz hani onu inceliyoruz. Taşlar bulup boyuyoruz. Yaprakları toplayıp yaprak baskısına çeviriyoruz sulu boyalarımızı alıp. Sonra günümüz bitiyor.

Şermin öğretmenin aksine anket formunda dış mekân kullanımına sıkça yer vermediğini belirten Ayşe Öğretmen ise dış mekânı daha çok kurallı oyun oynatmak amacıyla kullandığını belirtmiştir. Ayşe Öğretmenin çalıştığı anaokulu Şermin Öğretmenin anaokuluna kıyasla daha yetersiz bir donanıma sahiptir. Bahçede geniş bir alan olmasına rağmen çoğunluğu beton zeminden oluşmakta, sadece birkaç oyun parkı oyun materyali (salıncak, kaydırak vs.) bulunmaktadır. Bu durumun dış mekânın kullanımını nasıl etkilediğini Ayşe Öğretmenin aşağıdaki ifadesinden görebiliyoruz.

Ayşe Öğretmen: Çocuklar biraz parkta oynuyorlar. Ondan sonra açık alan oyunları oynuyoruz. Mesela yağ satarım oynuyoruz, çuval yarışı oynuyoruz.

Biliyoruz ki çocuklar doğal yollarla kendi kurdukları oyunlarda işbirliğine dair cesaretlenirken informal öğrenmelerle de birbirlerine aktarımda bulunurlar. Öğretmen kendi bakış açısıyla çocuğun oyununu yönlendirdiğinde bu oyunlar daha az hayal gücü ve yaratıcılık içerir ve bu açıdan dış mekân alanlarında serbest oyun önem arz etmektedir.

Elif öğretmen ise sanat etkinliği dışında kalan bütün etkinliklere yer vermeye çalıştığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

Elif Öğretmen: Burada malzemelerimiz var. Bunları dışarıya taşımak, götürmek, getirmek biraz sıkıntılı olabiliyor. Onun için sanat etkinliği dışındaki bütün etkinlikleri bahçeye taşımaya dikkat ediyorum.

Okulların sahip olduğu uygunsuz fiziksel donanım ve koşullar öğretmenlerin dış mekân alanları sanat etkinliği gibi materyal desteği gereken etkinliklerde kullanımı için elverişsizdir. Bu sorun sınıftan bahçeye açılan bir kapı ile kolayca çözülebilir.

Görev yaptığı okulun sahip olduğu fiziksel donanımı yurtdışındaki okullarla kıyaslayarak, bu konudaki beklentilerinin evcil hayvanların bulunması, bitkilendirmenin yeterli olması, gerekli materyallerin bulunması şeklinde açıklayan İlkay öğretmenin düşünceleri aşağıdaki şekliyledir:

İlkay Öğretmen: Yurt dışını falan biraz araştırdığımızda okul öncesi eğitim kurumları çok daha fazla böyle dış mekâna yönelik ya. O şekilde olursa daha güzel olacağını düşünüyorum ama tabi ülkemizde bunun için bayağı bir çalışma olması lazım. Mesela bahçe korunaklı olması lazım; bir köpek, hayvan ya da dışarıdan direkt sokağa bakması bile çok hoş olmayabiliyor. Keşke şöyle ormanın içi gibi bir yerde olsa, etrafında ağaçlar olsa. Ya, bunlarda biraz etmen şey için; dış mekânı kullanmak için. Mesela park var. Park, yani sırf parka çıkarmak için ne bileyim yani okul öncesi eğitim kurumunun bahçesinde olması gereken; tamam bir köşesinde parkta olabilir ama daha değişik materyaller olması lazım bence.

İlkay öğretmen dış mekân alanlarında etkinlik yapamadığını yine benzer şekilde okulun sahip olduğu uygunsuz koşullar olduğunu diyebiliriz. Bu uygunsuz koşulların yetersiz materyal ve bitkilendirme olduğunu görmekteyiz.

İlkay öğretmen gibi anket formunda dış mekân kullanımına çok az yer verdiğini belirten Sezen öğretmen ise dış mekân alanında etkinlik yapmadığını şu sözlerle:

Sezen Öğretmen: Valla aslında biz daha çok alanımız uygun olmadığı için oyun oynayamıyoruz. Yine kapalı alanlarımızda oyunlarımızı oynuyoruz. Oraya sadece hani ben ödöl olarak aslında çıkarıyorum. Bugün mesela şu etkinliği güzel tamamlarsanız, işte kurallara uyarsanız havada güzelse o gün dışarıya çıkacağız diyorum. O şekilde çıkıyoruz.

belirtmiştir.

Sezen öğretmen de okulunun sahip olduğu dış mekân alanının yetersiz, küçük bir alana sahip olmasından kaynaklı olarak etkinlik yapmak için kullanmadığını sadece arada sadece hava almak için çıkabildiklerine dikkat çekmiştir.

Öğretmenler dış mekân alanlarını oyun etkinliğinden sonra en çok fen-doğa etkinliği için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Oyun etkinliğinden sonra daha çok fen-doğa etkinliği yapmalarının gerekçesini ise Leyla Öğretmen şu sözlerle açıklamıştır:

Leyla Öğretmen: Yani şöyle ki; anlatıyoruz ama bazen çocukta canlanmıyor. İşte karınca diyoruz, yerin altı diyoruz, toprak diyoruz. Ama dışarı çıkıyoruz; büyüteçle çıkıyoruz genelde biz; bir bakıyorlar ki karınca gidiyor yoluna yaparak yaşayarak öğreniyor zaten. Kalıcı oluyor bilgisine.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmenlerin dış mekân alanlarında etkinlik yapmalarını okulun sahip olduğu dış mekân alanının fiziksel olanaklarının etkilediğini görmekteyiz. Oyun etkinliğinden sonra daha çok fen-doğa etkinliklerine yer vermelerinin sebebi yaparak yaşayarak öğrenmenin öneminden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Dış mekân kullanımına kış mevsiminde hiç ve bahar mevsiminde dönemde bir ya da iki kez yer verdiğini belirten Sezen öğretmenin anlatımı aşağıdaki:

Sezen Öğretmen: Yani bizim okulumuzun bahçesi yetersiz. Kışın kullanamıyoruz zaten açık alan olduğu için. Ve tüm çocuklara yetmiyor. Sekiz şubemiz var. Yüz altmış küsur öğrencimiz var. Yani yetmiyor. Onun haricinde kapalı alanımız; oyun parkı diyoruz biz oraya. Orayı kullanıyoruz daha çok. şekildedir.

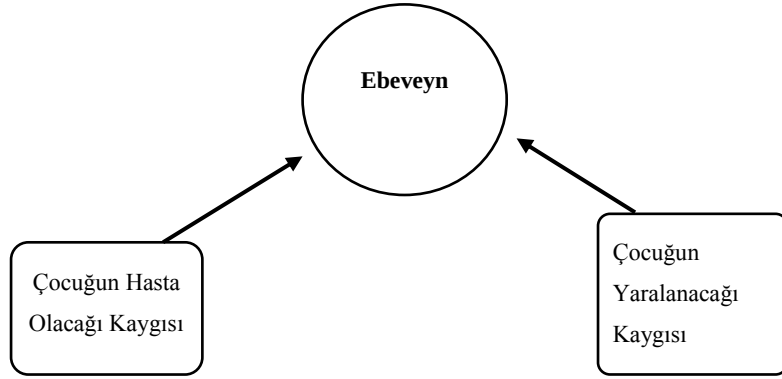
Dış mekân kullanımına sıklıkla yer verdiğini belirten Şermin öğretmenin ise görev yaptığı anaokulunun dış mekân alanını kullanışlılık bakımından değerlendirirken şu sözlere yer vermiştir:

Şermin Öğretmen: Bahçede bitki alanımız var. İşte bitki yetiştiriciliği, bahçe ekimi-dikimi o tür şeyler. Orayı kullanabiliyoruz. Kum alanımız var kum havuzu. Çocuklar gayet güzel eğlenebiliyor orada zaman geçirebiliyor güzel. İşte atlama, sıralama ne bileyim tarambolin şeklinde şeylerimiz var aletlerimiz, materyallerimiz var. Onlar da keyif veriyor çocuk için güzel yani.

Dış mekân oyun alanında bitki, kum havuzu ve çeşitli materyallerin bulunması çocukların keyif içerisinde oynayıp eğlenmesini sağlarken öğretmeninde bundan keyif almasını aldığını görmekteyiz. Dış mekân alanların sahip olduğu fiziksel donanımın öğretmenlerin bu alanları kullanımı oldukça etkilediği görülmektedir.

4.2.2.3. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden ebeveyn ile ilgili etkenler

Şekil 4.6.'yı incelediğimizde öğretmenleri etkileyen dış etkenlerden ebeveyn alt teması altında oluşan kodları görmekteyiz. Görüşme yapılan tüm öğretmenler ebeveyn baskısını hissettiklerini söylemişlerdir ancak daha sık dış mekânı kullanan öğretmenler bu baskıya rağmen çocukları dışarıya çıkardıklarını ifade etmektedirler. Nadiren çıkaran öğretmenler ise velilerle uğraşmak istemedikleri için çıkarmadıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynler bazen doğrudan bazense dolaylı şekilde öğretmenler üzerinde çocukların dış mekânlara çıkarılmasıyla ilgili baskı oluşturabilmektedirler.

Şekil 4.6. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Ebeveyn Alt Teması Altında Oluşan Kodlar

Dış mekân kullanımına anket formunda sık yer verdiğini ifade eden ve dış mekân kullanımında hava koşullarının ve velilerin baskısının dış mekâna çıkma sıklığını etkilediğini düşünen Zeynep öğretmenin bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

Zeynep Öğretmen: ‘Yani öncelikle hava şartları çok etkiliyor. Çok soğukta çıkmıyoruz niye; velilerden bu seferde şey geliyor: işte çok soğukta dışarıya çıkmışsınız, işte çocuk hasta oldu bilmem ne. Veli etmen bence, en büyük etmen. Hava şartları yani havanın durumu da etkiliyor tabi ki. Bunun dışında bizim bahçemiz elverişli. Hani olumsuz bir etkisi yok bize, çıkmamıza. Çok güzel oyun parkımızda var; çocuklara tehlikeli olmayan. Kamelyamız var oturup sohbet edebileceğimiz. Mesela Türkçe-dil etkinliği yapabiliriz orada oturup. Çocuklarla sohbet edebiliriz. Bunun dışında yani o yönden olumsuz bir etken yok bize. Bizi hava şartları ile veli olumsuz yönde etkiliyor.

Zeynep öğretmen kışın çıkmadıklarını soğuk havalara bağlarken diğer taraftan ebeveynlerin de bunu istemediklerini de ifade etmektedir. Anket formun da ebeveyn baskısını yaşadığını belirlediğimiz Ümran öğretmenin hava koşullarından ve bunun paralelinde aslında ebeveyn baskısından nasıl etkilendiğini şu sözleriyle açıklamıştır:

Ümran Öğretmen: Birinci dönem nasıl eylül ayında havalar biraz soğuyana kadar çıktık ondan sonra neden dersiniz orada aslında bizim çıkmayalım çocuklar üşütür gibi bir durumumuz yoktu aslında ama ailelere bunu anlatmak hani. Yani aslında bizim çocuğu çıkar; aslında işte cesaret edipte çok soğuk havada çıkartamadık çocukları yani korkumuzdan değil; o enerjiyi kendimde görmedim. Bu durumları velilere anlatabilecek enerjiyi kendimde görmediğim için çıkartmadım arkadaşlarım da çıkarmadı. Yani kar yağdığında çıkmıştık. Kartopu oynamak için. Onda da kartopu oynadık kısa bir süre kaldık yarım saat falan kaldık. Sonra girdik. Akabinde işte niye çıkarttınız gibi ki zaten olmuyor velilerimiz o kadar şey değil. Hani iletişim tarzları falan biliyorlar ama hocam ıslanmış galiba kartopu falan oynamışsınız o yüzden üç gündür gönderemedik hani üşütmüş falan galiba gibi böyle biraz sitemkâr şeyler olduğu için çıkartmadık.

Dış mekân kullanımına anket formunda çok az yer verdiğini ifade eden Sezen öğretmen ebeveynlerin çocukların kış mevsiminde çıkarılmasını istemediklerini ve kendisinin de aynı görüşü paylaştığını aşağıdaki cümlelerle ifade etmektedir:

Sezen Öğretmen: Dediğim gibi böyle mevsimlerin geçiş dönemlerinde ya da havanın soğuk olduğu dönemlerde çıkmasını istemiyorlar (ebeveynler) haklı olarak. Yani ben olsam ben de istemem. Benim de küçük bir çocuğum var. Yani hastalıkların bulaşma durumları var birbirlerine toplu alandalar. Dediğim gibi güzel bir alan olsa ona göre yapılmış bir alan olsa tabi ki biz de çıkarmak isteriz de. Ama yok buna uygun bir bahçemiz bizim.

Dış mekân kullanımını ebeveynlerin nasıl etkilediğini Şermin Öğretmen şu sözlerle:

Şermin Öğretmen: Mesela kışın çocukları bahçeye çıkaracağız diye yazı yazıyoruz. Velilerin hemen telefonları başlıyor ya da yazıları. Yarın bahçede kartopu oynayacağız, ya da kardan adam yapacağız ya da kış mevsimi için konuşuyorum herhangi bir aktivite için balon uçuracağız gibi diyelim ki dilek balonu uçuracağız falan gibi. Bunları başta yapmak istediğimizi söylüyoruz. Velilerden gelen tepkiler; yeni ilaç kullanıyoruz, işte çok hasta oluyor, benim çocuğum çıkmasa olur mu ya da kışta kıyamette öğretmenim ne işiniz var bahçede şeklinde oluyor. Telefonlarımız susmuyor o durumda. Öylede olunca biz hani diyoruz ki ama artık hani uğraşmayalım veliyle çıkarmamayı tercih ediyoruz.

açıklamıştır.

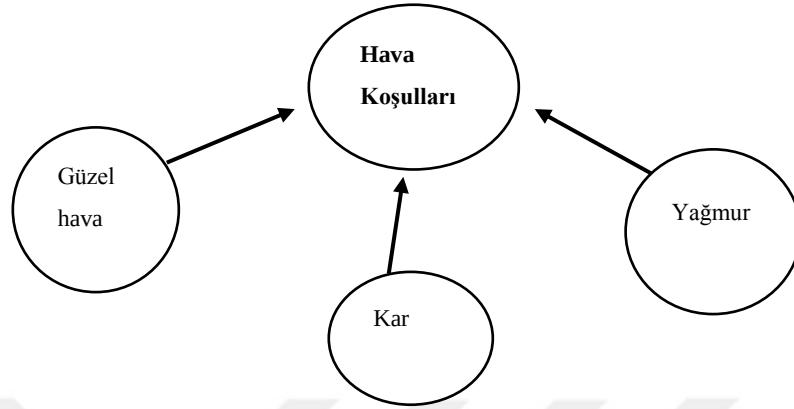
İlkay öğretmen dış mekân alanlarında çocukların yaralanacağı kaygısını fazlasıyla yaşadığını belirtirken diğer taraftan aslında ebeveynlerin kendisine yaşattığı psikolojik baskıyı aşağıdaki sözlerle:

İlkay Öğretmen: Elbette onların uyguladığı psikolojik baskı etkiliyor ama ben de hani sağ salim aldığım bir çocuğu sağ salim teslim etmek istiyorum. Çıktığımız zaman da mutlaka yönergelerimi o şekilde veriyorum. Okul öncesi eğitim kurumlarını yalnız ve unutulmuş olması. Yardımcının ekstra bir yük olarak görülmesi ve gereksiz bir ayrıntı görünmesi bizim için gerçekten çok zorlayıcı.

ifade etmiştir. Diğer taraftan okul öncesi eğitim kurumlarında yardımcı personelin olmasının önemine de vurguda bulunmuştur.

4.2.2.4. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden hava koşulu ile ilgili etkenler

Şekil 4.7'yi incelediğimizde öğretmenleri etkileyen dış etkenlerden hava koşulları alt teması altında oluşan kodları görmekteyiz.

Şekil 4.7. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Hava Koşulları Alt Teması Altında Oluşan Kodlar

Öğretmenlerin hepsi güzel havalarda ve çoğunluğu kar yağdığı gün çocukları dış mekâna çıkardıklarını söylemelerine rağmen sadece bir öğretmen hafif yağmurda ve sonrasında gözlem amaçlı çocukları bahçeye çıkardığını söylemiştir. Öğretmenlerin ‘*hava güzelse, iyi havalarda, güzel havada*’ kavramlarını aynı kavramlar olarak güneşli ve hava sıcaklığının ortalama değerde olduğu günleri olarak algıladıkları görülmüştür.

Öncelikle hava koşulları alt temasında öğretmenlerin dikkat çekici bir şekilde karın yağdığı gün dış mekâna çıktıkları görülmektedir. Kış mevsiminde çıkarma sıklığıyla ilgili olarak Ayşe öğretmen:

Ayşe Öğretmen: Kışın kar yumuşak yağdığında çıkardım ben. Çıkarırım. ifadesini kullanmıştır.

Ayşe öğretmen yumuşak kelimesini kullanarak karın yağdığı ilk gün havanın daha ılıman geçiyor olmasını kastetmiş ve bu günlerde dış mekân kullanımına yer verdiğini belirtmiştir. Ayrıca karın yağdığı günlerin daha eğlenceli olması öğretmenlerin dış mekân kullanımını etkilemektedir. Sezen öğretmen de hava koşullarının çıkma sıklığını nasıl etkilediğini şu sözlerle açıklamıştır:

Sezen Öğretmen: Dediğim gibi kışın çıkamıyoruz bahçeye. Yani soğuk oluyor. Zaten velilerde çıkılmasını istemiyor çocuklarının. Dediğim gibi biz kapalı olan alanı kullanıyoruz daha çok. Bahçe değil de oyun parkını kullanıyoruz.

Öğretmenlerin dış mekânı kullanımını en çok etkileyen unsurlar hava koşulları ve ebeveynlerdir. Ebeveynlerin öğretmenler üzerinde oluşturduğu psikolojik baskı

öğretmenlerin çocukları daha çok iyi havalarda dış mekânlara çıkarmasına neden olmaktadır. Ebeveynlerin öğretmenler üzerinde en çok oluşturduğu baskının hava koşulları ile ilgili olanlar olduğunu söyleyebiliriz.

4.2.2.5. Öğretmenlerin daha önce çalışılan okulların (ilköğretim okulları) şu anda çalıştıkları (anaokulu) ile dış mekân açısından karşılaştırılması

Görüşmelerde öğretmenlere daha önce çalıştıkları okulların dış mekânları nasıl değerlendirdikleri sorusu yöneltilmiş ve öğretmenlerin büyük çoğunluğu daha önce ilköğretim bünyesindeki anasınıflarında çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Daha önceleri hep ilköğretimde çalıştığını ve ilk kez bir anaokulunda görev yaptığını ifade eden Şermin öğretmen ilköğretime bağlı anasınıfının dış mekânı ile şimdi çalıştığı anaokulunun dış mekânını şu sözleriyle:

Şermin Öğretmen: İlköğretimlerde çalıştım hep. İlk kez bir anaokulunda çalışıyorum o ilköğretimlerde benim gördüğüm tek şey betonarme yol, otopark arabalar için; anasınıflarında ayrılan teneffüs saatlerinin dışındaki o ekstra yirmi dakikalık zaman var. Yani ilköğretim boyutundaki okulların bahçelerinden bahsediyorum. Ekstra hiç diğer öyle aman şu da olsun aman böyle olsun diye bir anasınıfının okulunda hiç çalışmadım. En donanımlı ve güzel çalıştığım bahçeli ilk kez burası. ifade etmiştir.

Şermin öğretmenin görüşüyle aynı doğrultuda düşüncelere sahip Leyla öğretmenin düşünceleri ise şu:

Leyla Öğretmen: Yani nasıl diyeyim. İlköğretimde de çalıştım. Orada okul öncesine dönük pek bir bahçede çocuklara hitap eden pek bir şey yoktu. Düz bir beton vardı yani. Yani bahçeden geçtim çocukların lavaboları bile yoktu. şekilde olmuştur.

İlköğretim bünyesinde bulunan anasınıflarına kıyasla anaokullarının daha iyi şartlara sahip olduğu görüşü öğretmenler arasında hâkimdir. Anaokullarının en azından kendisine ait bir bahçesinin olması dış mekân uygulamalarının ilköğretime göre çok daha yapıldığını ortaya koymaktadır.

Dış mekânı sıklıkla kullanan 2 öğretmen görüşmelerde dış mekânın kullanımına yönelik öncelikle var olan genel anlayışın değişmesi gerektiğine vurgu yaparak yurtdışında yapılan uygulamalarla ülkemizdeki uygulamaları karşılaştırmışlardır. Genel anlayışla kastedilen dış mekânın her gün kullanılmaması, soğuk havalarda kullanılmaması, soğuk

havada çocukların hasta olacağı kaygısıdır. Ümran öğretmenin bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

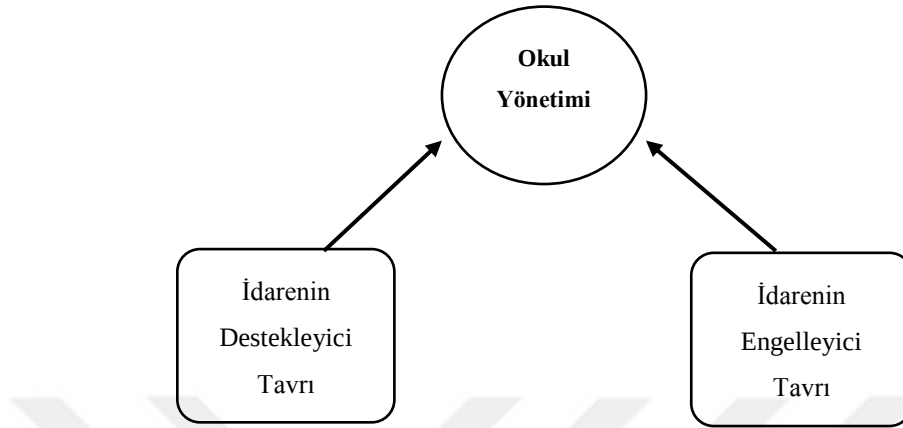
Ümran Öğretmen: Okulun genel anlayışının, genel ülke olarak anlayışın değişmesi değiştirdi. Şuan çünkü benim önümde kışın çıkmama kimse karşı çıkmıyor şuan. Hani teorik olarak baktığımızda kimse bana itiraz etmiyor açıkçası. Çıkabilir miyim? Çıkabilirim. Ama ben çıkmıyorum. Şöyle; mesela hani bazı düzenlemeler böyle ben Macaristan'a gitmiştim COMENIUS projesiyle. Orada şeyler vardı; başka ülkelere anaokulları da vardı mesela. İsveç'ti galiba çok soğuk bir ülke. Dışarıda yaptıkları her zaman soğuk olduğu için onları paylaşmışlardı mesela çok etkilenmiştim. Buzdan sanat etkinliklerini buzdan yapıyorlardı mesela ve orada duruyor erimiyor hiçbir zaman. Onu renklendiriyorlar falan. Ondan sonra şeyleri vardı böyle özel bir kostümleri vardı. Tabi yabancı dil falan konuştukları için tam olarak şey yapamıyorum. Özel kostümleri vardı onlar hep okulda duruyormuş. Çocuklar her gün bahçeye çıkıyorlarmış. Kışın okul programının bir parçasıymış yani. Ne olursa olsun bahçeye çıkılacakmış orada. Mesela öyle bir kural gelseydi arttırdı. Çünkü biz kuralları öyle bir milletiz. Hani bize dayatmaları gerekiyor. Böyle olacak denmesi gerekiyor. Böyle onları giyip çıkıyorlarmış. Sonra çocuklarda iyice alışmışlar artık nasıl bir kostüm o bilmiyorum; içerisi su geçiriyor mu, nasıl normal mont mu bilmiyorum böyle şey tulum gibi bir kıyafetti gördüğüm. Ona yönelik eğitimler olabilir. Dışarıda kışın öğretmenler ne yapabilir hani biz çıkar öğretmenler olarak çıkarttık ama kar yağarsa kartopu oynuyoruz çocuklarla kışın. Atıyoruz birbirimize kardan adam yapıyoruz. Başka dışarıda kışın nasıl etkinlikler yapabiliriz? Ona yönelikte belki benim kendimi geliştirirsem bir şeyler öğrenebilirsem çıkabilirim heveslenip. Biri bana eğitim verirse bu konuda kendimi de geliştirebilirim. Yani şey olması lazım düzenin değişmesi lazım artması için.

Var olan anlayışa dair görüş bildiren Mehtap Öğretmenin ise düşünceleri şu şekildedir:

Mehtap Öğretmen: Aslında söylenecek çok fazla şey var. Çünkü biz Türkiye'de bizim kışın dışarıya çıkmama gibi bir sıkıntımız var. Yani üşüyoruz, çocuklar üşütüyor diye. Aslında yurt dışında falan kışında bahçeye çıkılabiliyor.

4.2.2.6. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden okul yönetimi ile ilgili etkenler

Şekil 4.8'i incelediğimizde öğretmenleri etkileyen dış etkenlerden okul yönetimi alt teması altında oluşan kodları görmekteyiz.

Şekil 4.8. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Okul Yönetimi Alt Teması Altında Oluşan Kodlar

Okul yönetimlerinin öğretmenlerin dış mekânları kullanımına yönelik tutumları destekleyici ve engelleyici şekilde ikiye ayrılmaktadır. Dış mekân kullanımına anket formun da sık yer vermediğini belirten İlkay öğretmen şimdiki okula yeni geldiğini fakat şimdiye kadar görev yaptığı diğer okulda ise okul yönetiminin çocukları dış mekâna çıkarmasında önündeki en büyük engel olduğunu şu sözlerle:

İlkay Öğretmen: Geldiğim yerde de imkânlar çok şeydi. Bir de idare falan çok sıcak yaklaşmıyordu. Mesela çıkacağımız zaman önümüze geçip soruyordu; planınızda var mı, bunu planlamış mıydınız aynen böyle önümüze geçip soruyordu yani. Müdürümüz sağ olsun çok kontrolçüydü. ifade etmiştir.

Okul yönetiminin baskıcı tutumu İlkay öğretmenin dış mekân alanlarını çok az kullanmasına neden olmuştur. İlkay öğretmen her ne kadar okul yönetiminin dış mekân kullanımında engel teşkil ettiğini belirtse de anket formundan çıkan sonuçlara göre okul yönetimleri çoğunlukla dış mekân kullanımına dair olumlu ve destekleyici bir tutum içerisinde.

Dış mekân kullanımına sıkça yer verdiğini anket formunda belirten ve okul yönetiminin dış mekân kullanımını desteklediklerini belirten Şermin öğretmenin okul yönetimini dış mekân uygulaması hakkındaki düşünceleri aşağıdaki gibidir:

Şermin Öğretmen: Okul yönetimimiz bu konuda destekleyici bizi. Hani sadece bilgi veriyoruz. Öğretmenim biz yarın bahçeye çıkacağız. Bahçede bir etkinlik yapacağız diye. Gayet ılımlı, olumlu hani teşvik edici.

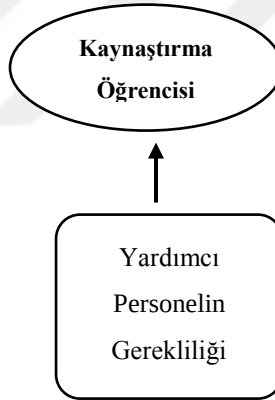
Dış mekân kullanımına çok az yer verdiğini anket formunda belirlediğimiz İlkay öğretmen yukarıda önceki görev yaptığı okuldaki okul yönetiminin engeliyle karşılaştığını belirtmişti. Şimdi görev yaptığı okul yönetimini dış mekân kullanımına dair uygulamaları hakkındaki görüşü ise Şermin öğretmeninki ile benzerlik göstermektedir ve şu şekildedir:

İlkay Öğretmen: Okul idaresi burada çok güzel. Burada kesinlikle hiçbir şey söylemiyorlar. Hani tamamen öğretmenin kontrolüne bırakılmış ve olması gereken de o bence.

Anket formunda da çıkan benzer sonuçla okul yönetimlerinin dış mekân uygulamaları konusunda öğretmenleri destekleyerek olumlu bir tavır sergilediğini görmekteyiz.

4.2.2.7. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden kaynaştırma öğrencisi ile ilgili etkenler

Şekil 4.9'u incelediğimizde öğretmenleri etkileyen dış etkenlerden kaynaştırma öğrencisi alt teması altında oluşan kodu görmekteyiz.

Şekil 4.9. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Kaynaştırma Öğrencisi Alt Teması Altında Oluşan Kod

Görüşme yapılan öğretmenlerden Elif Öğretmen sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi olmasının dış mekân kullanımında yardımcı personel gerekliliğini vurgulayan tek öğretmendir. Anket formunda dış mekân kullanımına sıkça yer verdiğini belirten Elif öğretmenin dış mekân kullanımında yardımcı personele ihtiyaç duyduğunu şu sözleriyle:

Elif Öğretmen: Yardımcı öğretmenin olmaması bizi çok çok fazla şekilde sınırlıyor. Özellikle eğer sınıfta engelli bir birey varsa ki sınıfta engelli bir öğrenci var. Engelli bireylerin olması da çok etkiliyor. Sınıfta şuan otistik bir öğrencim var. Bahçe etkinliklerinden o da çok keyif alıyor. Çok seviyor.

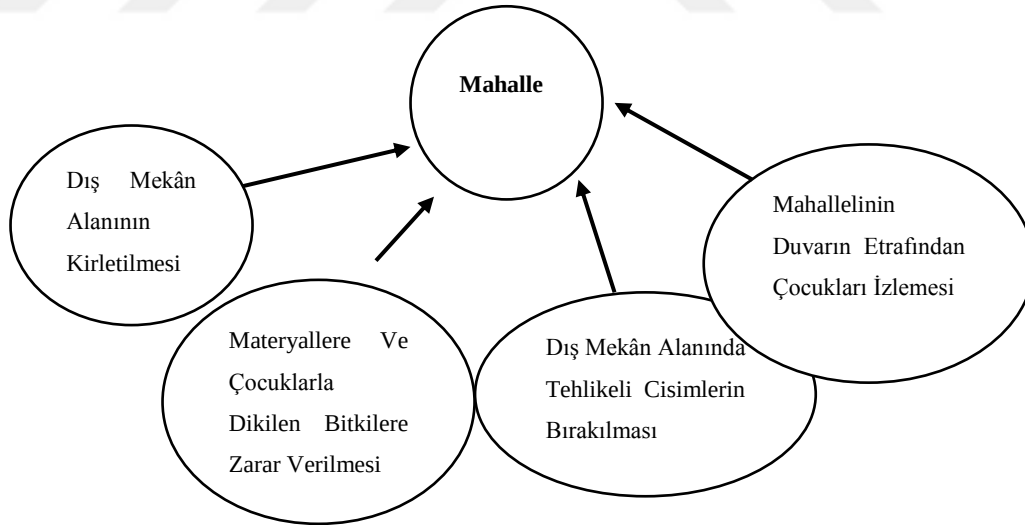
belirtirken diğer taraftan birçok şeyin kendisini nasıl etkilemediğini, söylemleri ve uygulaması arasındaki tutarlılığını ise aşağıdaki sözleriyle açıklamıştır:

Elif Öğretmen: Açıkçası ben şey bir öğretmenim. Engel tanımayan, sınır tanımayan; yani o çocuk burada diye uyguladığım etkinlikleri sınırlamayan bir öğretmenim. Ki asıl amaç kaynaştırmaysa; bütün etkinliklerde bizimle bir bütün olmayı, bizimle birlikte hareket edebilmeyi öğrenmesi gerekiyor. Ki çok uyumlu bir çocuk bu anlamda. Dolayısıyla hani başka türlü bir engeli de olsa bir şekilde çabalar tek başıma o mertliği de gösterip yapardım yani onu ki yapıyorum şuanda da. Diğer sınıfın öğretmeni; hocam velilerin geldiği günlerde bahçede sen destek al falan dedi bana. O yüzden bunlar çok şart değil ifadesini kurdum.

Okul öncesi eğitim kurumlarında yardımcı personelin kaynaştırma öğrencisi olan durumlar düşünüldüğünde ne kadar önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Yardımcı personeli bulunan öğretmen kendini ve çocukları daha güvende hissedecektir.

4.2.2.8. Öğretmeni etkileyen dış etkenlerden mahalle ile ilgili etkenler

Şekil 4.10.'u incelediğimizde öğretmenleri etkileyen dış etkenlerden mahalle alt teması altında oluşan kodları görmekteyiz.

Şekil 4.10. Öğretmenleri Etkileyen Dış Etkenlerden Mahalle Alt Teması Altında Oluşan Kodlar

Anaokullarının sahip oldukları bahçe ve materyaller, mahalledeki yaşça daha büyük çocukların hatta yetişkinlerin ilgisini çekmektedir. Yetişkinler ya da yaşça daha büyük çocuklar dış mekân oyun alanına okul sonrası ya da hafta sonları kullanmaktalar. Bu kullanımlar ile ilgili öğretmenlerin görüşlerini incelediğimizde; kişilerin bu alanları

kullanırken kirlettikleri, materyallere zarar verdikleri bazen cam kırığı gibi tehlikeli olabilecek cisimleri bıraktıkları görülmektedir. Diğer taraftan mahalle içerisinde bulunan anaokullarında öğretmen ve çocuklar gerek etkinlik yapmak için gerekse oyun oynamak için çıktıklarında mahalleli okulun duvarının etrafına dizilerek onları izlemektedir. Bu durum hem öğretmenin hem de çocukların dikkatini dağıtmakta bu yüzden çoğu zaman dış mekân uygulamaları yarıda kalmaktadır.

İlkay öğretmen ise mahalle faktöründen de kaynaklı sıkıntılar yaşayabildiklerini şu sözlerle ifade etmektedir:

İlkay Öğretmen: Eğer direkt yola bakıyorsa yoldan laf atanlar olabiliyor çocuklara. Hani el sallıyorlar falan, dikkatleri dağılıyor. Büyüklerde yapabiliyor. Özellikle küçük yerdeyse tanıyanlar geçiyor, isimleriyle bile sesleniyorlar o biraz sıkıntı olabiliyor. Durup izlemeleri sıkıntı olabiliyor.

Bunun yanında öğretmenler mahalle ile ilgili yaşadıkları bir diğer sıkıntının ise okullarına mahallede yaşayan diğer çocukların ya da yetişkinlerin okulda eğitimin olmadığı saatlerde gelerek dış mekân oyun alanını kirlettiklerinden, zarar verebildiklerinden söz etmektedirler. Ümran öğretmen bu konuda yaşadıkları sorunları şu şekilde:

Ümran Öğretmen: Teller yükseltilmeden önce geçen yaz yani Eylül ayında falan yükseltildi bunlar. Geçtiğimiz yaz ben okula birkaç işim için geri gittiğimde bayağı şişeler kırılmış. Hatta şişelerden geçen baya çok kötü oluyordu bahçe, sigara izmaritleri. Oluyordu, yaşadık bunları.

ifade ederken benzer problemleri yaşadıklarını ifade eden Şermin öğretmenin görüşleri ise:

Şermin Öğretmen: Cam kırıkları olabiliyor hani akşamdan kalmış çöpler şeyler kalabiliyor. Oyuncaklarımız alınıp götürülebiliyor. Bu çevreyle alakalı. Yani mahalle ile alakalı. şekildedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, bu sonuçların alan yazında yer alan ilgili çalışmalar ile tartışılması ve uygulamaya, alana ve ileride yapılacak araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırmada giriş bölümünde de vurgulandığı gibi; günümüzde kent sayılarının artmasıyla birlikte kentlerde yaşayan nüfusunda artmasının hayatlarımızda dolaylı ya da doğrudan birçok etkisi söz konusudur. Kentleşmenin beraberinde getirdiği sosyal sorunlardan bazılarına baktığımızda fiziki plansızlık, çevrenin tahribi ve yerleşim düzensizliği gibi sorunlar olduğunu görüyoruz. Yaşanan bu sorunlar her birimizin hayatını bir şekilde etkilerken her geçen gün etkisini daha çok hissettirmeye de devam ediyor ve bundan yaşlılar, yetişkinler, çocuklar kısacası herkes etkileniyor. Bir zamanlar mahalle aralarında, sokaklarda, bahçelerde özgürce koşan, bağırarak arkadaşlarıyla dilediğince oyun oynayan çocukları görmek artık bir hayli zor. Bunun nedenlerine bakıldığında yukarıda da söz ettiğimiz gibi kentleşmenin yarattığı sosyal sorunlarından fiziki plansızlıklar, toplumda yaşanan güvenlik unsuru ve bunun da ebeveynlerde yarattığı kaygı ve endişeler olmasıdır.

Çocukların artık iç mekânlara hapsolarak dış mekân alanlara yeterince çıkamaması onların en tabii haklarından biri olan oyun oynama hakkının gasp edilmesine neden olmaktadır. Çocukların oyun oynama haklarının kısıtlanması onların var olan gelişme hakkının da kısıtlanması demektir ve bu Çocuk Hakları Sözleşmesi gereği insan haklarına aykırıdır. Günümüz çocuklarının artık zamanlarının büyük çoğunluğunu ev ya da okul kurumları gibi iç mekânlarda geçirdikleri göz önünde bulundurulduğunda eğitim mekânlarının sahip olduğu dış mekân koşullarının ve öğretmen uygulamalarının desteklenmesi çocuk haklarının gereklerine uygun bir açılım sağlayacaktır. Okul öncesi eğitimde okullaşma oranının artması ve çocukların günün önemli bir bölümünü bu kurumlarda geçirmesi okullarda dış mekân alanlarına yer verilmesini önemli kılmaktadır. Bu bağlamda öğretmen görüşlerine dayalı olarak okulöncesi eğitim kurumlarında yer alan dış mekân oyun alanlarının kullanımı, kullanımı etkileyen etmenler ve kullanımın artmasını sağlayabilecek önerileri incelenmesi hedeflenmiştir.

Belirlenen amaç doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen toplam 18 bağımsız anaokulundan ‘Okul Öncesi Dönem Dış Mekân Oyun Alanları ve Kullanımı Öğretmen

Formu’ kullanılarak dış mekân kullanımına ve uygulamalarına dair, öğretmenlerin var olan duruma ilişkin görüşleri ve uygulamaya yansması ortaya konmuştur. Elde edilen nicel veriler ve yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen nitel veriler birlikte yorumlanarak alan yazında yer alan ilgili çalışmalar ile tartışılacaktır.

5.1. Tartışma

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar alan yazında yer alan ilgili çalışmalar ile tartışılmıştır.

Öğretmenlerin çoğunluğu dış mekân alanların çocuğun bütüncül gelişimine sağladığı önemin farkında olsalar dahi uygulamada yetersiz kalmışlardır. Yapılan çalışmada hava şartları, ebeveynlerin psikolojik baskıları ve yardımcı personelin bulunmayışı öğretmenlerin bu alanları etkin bir şekilde kullanmasına engelleyen etkenlerden en önemlileri olarak öne çıkmakta ve bu sonuç diğer araştırmalarla da benzer sonuçlar göstermektedir. Öğretmenlerin inanç, tutum, algılamaları ve çocukla etkileşim kurma biçimleri dış mekân oyun ortamının işlevini etkilemektedir. Diğer taraftan öğretmenler dış mekân uygulamaları ile ilgili olumlu görüşe sahip olsalar bile yaşadıkları kaygılardan dolayı uygulamada yetersiz kalmaktadırlar (Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012, s.58; Renick, 2009, s.20; McClintic ve Petty, 2015, s.38).

Öğretmenlerin hava şartlarını gerekçe göstererek kış mevsiminde dış mekân kullanımına çok az yer verdikleri bu alanları daha çok Nisan, Mayıs aylarında kullandıkları bunun ise bazı kaygılardan kaynaklandığı görülmüş ve yapılan diğer çalışmayla da benzerlik göstermiştir. Bu kaygıların başında çocukların dışarıda üşüyüp hasta olabilecekleri gelmektedir (Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012, s.55). Oysaki kışların sert geçtiği Danimarka, İsveç, Norveç gibi Kuzey Avrupa ülkelerinde dış mekân oyun alanlarının kullanımı bizdekinden farklı olarak kış aylarında da oldukça yaygındır. Burada anaokullarındaki çocuklar, her havada (yaz, kış) 3-5 saat boyunca dış mekânlarda oyun oynarlar. Onlar çocukların hasta olacağı kaygısını bir gerekçe olarak öne sürmek yerine *‘Kötü hava yoktur, uygun olmayan kıyafet vardır’* sözünü hatırlayarak bunun için gerekli tedbirleri almaktadırlar. Çocukların hasta olacağı kaygısı; dış mekân oyun alanlarının çocuğun duyuşsal, bilişsel, bedensel, sosyal-duygusal ve özbakım gelişimlerini tamamlamalarına yardımcı olmasının yanı sıra çocuğun akranlarıyla işbirliği içerisinde neden sonuç ilişkisi

kurarak doğayı tanımasına, doğaya karşı saygı, sevgi duyarak bilinçlenmesine ayrıca öğrenme ve akademik başarısına sağladığı katkıların ihmal edilmesine neden olmaktadır (Palmberg ve Kuru, 2000, s.35; Wells, 2000, s.790; O'Brien, 2009, s.49; Donnelly ve Lambourne, 2011, s.37; Ploughman, 2008, s.223; Heschong, Wright ve Okura, 2002, s.110; Haluza-Delay, 2001, s.47; Blair, 2009, s.18; Heschong, Elzeyadi ve Knecht ,2002, s.80 ; Matsuoka'nın, 2010, s.280 ; Han, 2009, s. ; Dymont, 2005, s.31). Diğer taraftan çocuğun dışarıda hasta olacağı kaygısı; dış mekan alanların çocukların direkt sağlığına olan olumlu katkıların ihmaline neden olmakla birlikte onların iç mekanlarda yaşadıkları obezite, görme bozukluğu, kalp rahatsızlıkları ve D vitamininin eksikliğine bağlı bazı sağlık sorunlarına da katkı sağlamaktadır (Fjortoft 2004, s.33; O'Brien, 2009, s.51; Bowler ve ark, 2010, s.5; Taylor ve Kuo, 2009, s.405; Lderbogen ve ark., 2011; Gopinath, 2011, s.1235; Savaşan, Sarı, Aydoğan ve Erdal, 2015, s.16).

Ebeveynler dış mekân alanların kullanımıyla ilgili olarak en çok hava şartlarını daha da doğrusu kış mevsimindeki koşulları ve dolayısıyla çocukların hasta olacağı kaygısını taşımaktadırlar. Bu durum öğretmenler üzerinde olumsuz bir psikolojik baskı yaratmaktadır. Ebeveynler, öğretmenleri dış mekân uygulamasının olduğu günün akşamı aramakta ya da ertesi gün soluğu okulda almaktadırlar. Öğretmenler bu konuda oldukça strese girmekte ve çoğu zaman ebeveynlerle karşı karşıya gelmemek için dış mekânların kullanımına hiç teşebbüs etmemektedirler. Oysaki dış mekân alanların çocuğun bütüncül gelişimine ve sağlığına sağladığı katkılar göz önünde bulundurulduğunda ebeveynlerin bu konudaki tutumunun ne kadar yersiz olduğu görülmektedir. Diğer ülkelerle kıyas yapılacak olursa örneğin; Yalçın (2015) tarafından yapılan kültürler arası Türk ebeveynler ve Fin ebeveynlerin karşılaştırıldığı çalışmada, Fin ebeveynlerin soğuk havalara dair herhangi bir kaygı yaşamazken Türk ebeveynlerin ise soğuk havalara dair kaygı yaşadıkları görülmüştür. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde yurtdışında ki uygulamaları görme şansına sahip öğretmenlerin ülkemizde var olan dış mekân alanların kullanıma yönelik anlayışın değişmesi gerektiği konusuna vurgu yapmışlardır.

Öğretmenlerden elde edilen genel görüşe göre, okulun çevresinde bulunan trafik hem öğretmenleri hem de ebeveynleri çoğunluğunu fazla tedirgin etmemektedir. Aynı şekilde çocukların birileri tarafından kaçırılması ya da okul bahçesinden kaybolması öğretmen ve ebeveynleri genel olarak çok kaygılandırmıyor gibi gözükmemektedir. Bunun sebebi bağımsız

anaokullarının bir bahçe içerisinde duvarlarla çevrili olması ve yoğun trafik olan bölgelerde yer almamaları olabilir. Kalburan (2014)'ın yaptığı çalışmada okul dışı dış mekân alanlarında çocukların oyun oynamasını trafik, kaybolma, kaçırılma gibi endişelerin etkilediği görülmüştür. Kalburan (2014)'ün yaptığı bu çalışmada çocukların dış mekânda oynamalarına ilişkin ebeveynlerin kaygılarının incelendiği araştırmada trafik (%30,5), kötü niyetli yabancılar (14,18), kaçırılma (12,03), fiziksel yaralanma (10,74), kaybolma (8,6) gibi kaygıları ebeveynlerin taşıdıkları görülmektedir. Ebeveynlerin dış mekân alanlarından beklentileri ise çocuk parklarının yapılması, trafik önlemlerinin artması, yeşil alanların ve materyallerin arttırılması ve bu alanların yapımında farklı yaş grupları göz önünde bulundurulması olarak bulunmuştur (Kalburan, 2014). Başka bir çalışmada ebeveynlerden elde edilen bulgulara göre oyun alanlarını sayı (%72) tasarım (%86) ve oyun elemanları (%73) bakımından yetersiz ve çocukların güvenliği açısından ise güvensiz buldukları (%64) ortaya çıkmıştır (Şişman ve Özyavuz, 2010, s.21). Bu araştırmanın sonucu mahallelerde bulunan dış mekân oyun alanlarının çalışıldığı araştırmaların sonucuna kıyasla, ebeveynlerin okullardaki dış mekân oyun alanlarını daha güvenli bulduğu sonucu ortaya çıkmaktadır (Gül, 2012, s.262; Cengiz ve Doğtaş, 2015, s.57). Ebeveynlerin okul bünyesinde bulunan dış mekân oyun alanlarının güvenliğine yönelik kaygılarının az olması okullarda dış mekânda oyunun önemini artırmaktadır. Bu da çocukların okullarda daha güvenli olarak dış mekân oyunlarını oynayabileceğini ve bu yöndeki eksikliğin en azından okullarda bir miktar telafi edilebileceğini göstermektedir. Çocukların özellikle park ve bahçelerde oynayabileceği akran bulma problemi de göz önünde bulundurulursa okullar akranları ile birlikte oynama fırsatı sağlamak açısından da oldukça önemlidir. Ayrıca yapılan bu çalışmanın bulguları Eskişehir İlinde Milli Eğitime bağlı bağımsız resmi anaokullarının ve çocuk parklarının trafikten uzak ve güvenli alanlarda yer almaları açısından önem arz etmektedir.

Okulöncesi eğitim kurumlarında dış mekân ortamların etkin kullanılmadığı; yeşil alanların yetersiz olduğu, bazı anaokullarında dış mekân alanların yeterli genişlikte olmadıkları, genellikle betonarme zeminlerin daha geniş yer aldığı, oyun materyallerinin doğal malzemeler yerine plastik ya da demir malzemelerden yapılmış olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar peyzaj mimarlığı alanında yapılan ve okul öncesi eğitim kurumlarındaki dış mekân oyun alanlarını inceleyen birçok çalışma ile de benzerlikler göstermektedir (Yılmaz, 2016, s.425; Çelik, 2012, s.83; Taştepe, Başbay ve Yazıcı, 2016, s.88; Kalburan, 2014, s.110;

Gül, 2012, s.263). Sert zemin olması zorunlu olmayan alanlarda kullanılan yumuşak zemin (çim, toprak gibi) çocuğun oyun oynarken keyif almasını sağlarken, düşmelerde ortaya çıkabilecek yaralanmalara karşı da daha güvenlidir. Yapılan bir araştırmada Jansson (2010) yeşil alanlara yakın ya da yeşil alana sahip çocuk oyun alanlarının çocukların daha çok ilgisini çektiği ortaya çıkmıştır (Jansson, 2010, akt.Arslan Muhacir ve Yavuz Özalp, 2016, s.223). Bu alanlar çocuklara daha güvenli ve ilginç ortamlar sağlarken aynı zaman da fen ve doğa gözlemleri açısından da önemli fırsatlar sunmaktadırlar. Okul bünyesinde bulunan dış mekân alanlarının planlanması sürecinde temel alınması amacıyla belirlenen kriterler bulgular ve literatürdeki verilere dayandırılarak açıklandığında; yaş grubu, büyüklük, sınıflardan kolay erişebilirlik, tuvalet ve lavaboya erişebilirlik, konum, engelli erişimi, araç yoluna uzaklığı, güvenlik, kuşatma elemanı, sert zemin yeşil alan oranı, topoğrafya ve rüzgâr iken tasarıma ilişkin kriterlerin ise; zemin, donatı, bitkisel materyal, oyun elemanlarının malzemesi, oyun elemanlarının çeşidi şeklindedir. Aynı zaman da okul mahalle içerisinde ise okul yakınında mahalledeki çocukların ve yetişkinlerin ihtiyacını karşılayacak yeşil alan ve oyun alanlarının bulunması okul bahçesinin bu amaçla kullanılmaması açısından önemlidir. Araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre dış mekân oyun alanları tasarlanırken bu kriterlerin pek çoğunun ihmal edildiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Dış mekân oyun alanlarının çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının gözetilmeden, beton zeminler üzerine yerleştirilmiş plastik ya da demirden yapılmış salıncak, kaydırak gibi materyallerden ibaret olan, ahşaptan yapılmış daha doğal ve sağlıklı materyallerin bulunmadığı ve sadece kaba motor becerilerin gelişimine olanak tanıyan, çocuklarda merak uyandırmayan ve çocuğun doğayla etkin iletişimine izin vermeyen yapay alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysaki yapılan çalışmalar bize çocukların çevrelerinde bulunan doğal materyallerin taş, toprak, kum, yaprak, su, ağaç vb. onların dikkatini kolayca çektiğini göstermektedir (Özgüner ve Şahin, 2009, s. 141). Bu noktada oyun alanlarının doğal bir ortam olması ve doğal materyaller içermesinin çocukların ilgi, ihtiyaç yaratıcılık ve öğrenmesi üzerine olumlu etkisinin ve yukarıda da belirttiğimiz gibi dış mekân oyun alanları planlanırken göz önünde bulundurulması gereken kriterlerin bir kez daha ihmal edildiği yapılan diğer çalışmaların benzer sonuçlarıyla da görülmektedir (Yılmaz ve Bulut, 2002, s.350; Şişman ve Özyavuz, 2010, s.17; Çelik, 2012, s.86; Kalburan, 2014, s.112; Taştepe, Başbay ve Yazıcı, 2016, s.86).

Diğer taraftan okulların dış mekân alanlarında uygun bir lavabonun bulunması ve bu lavabonun yapılan sanat, fen-doğa gibi etkinlikler için kullanılmasının gerektiği görülmektedir. Ayrıca çocukların dış mekân oyun alanı olan okul bahçesine çıktıklarında tuvalet ihtiyaçlarını karşılayamayarak, böyle bir durumda okulun içinde bulunan tuvaleti kullanmak zorunda kalmaktadırlar. Bu durum beraberinde bir takım güvenlik sorununu da getirmektedir. Bir çocuğun tuvalet için içeriye girmek istemesi diğer çocuklarda da böyle bir istek uyandırabilmekte, içeriye giren çocukları göremediği için öğretmenler dışarıda stres yaşamakta ve çoğu zaman bu durumla karşılaştığında dış mekân uygulaması yarıda bırakılarak hep beraber sınıf ortamına geri dönülmektedir. Benzer şekilde lavabonun bulunmaması da etkinliğin yarıda kesilmesine neden olabilmektedir. Aynı zamanda okulöncesi eğitim kurumlarının tek katlı olması ve tüm sınıflardan dış mekana açılan bir kapının olması kullanım kolaylığı açısından dış mekanın kullanımını artıracak önemli bir kriter olarak görülmektedir. Bu erişim kolaylığı öğretmenlerin çocukları ve etkinlik için gerekli materyalleri kolayca dışarıya çıkarabilmesini sağlayacaktır. Amerika’da bulunan anaokulları genellikle tek katlı olarak inşa edilmekte, her sınıfın anaokulunun dış mekânına açılan bir kapısı bulunarak tuvalet ve lavabolar ile bağlantılıdır.

Dış mekân alanı olan okul bahçelerinin toprak zeminden çok betonarme ile döşeli olması ve aynı zamanda alanlarının küçük olması çocukların koşarken birbirine çarpmasına ve yaralanmasına neden olabilmektedir. Dış mekân oyun alanının yeterli büyüklükte olmaması aynı zamanda sınıfların bu alanı aynı anda kullanmasına engel teşkil etmektedir. Öğretmenlerin çocukları dışarıya en çok çıkardıkları aylar olan nisan, mayıs aylarında bile çocuklar bu nedenle dışarı çıkamamışlar, çıktıklarında bu yeterli büyüklüğe sahip olmayan alanlarda sıkışarak rahatça oyun oynayamamışlardır.

Bu çalışmada ve benzer birçok çalışmada da saptandığı üzere motivasyonun, öğrencilerin yaratıcılıkları, öğrenme stilleri ve akademik başarıları üzerinde önemli ve etkili bir faktör olduğu kabul edildiğinde (Kuyper, Van Der Werf & Lubbers, 2000, s. 183) çocukların dış mekân oyun alanlarında yapılan etkinliklerde öğrenme için ilgi ve motivasyonlarının daha yüksek olduğu, hatta dış mekanda yapılan etkinliklerden sonra sınıf ortamına döndüğünde çocukların yapılan diğer etkinliklerin daha verimli geçtiği sonucu diğer birçok araştırma sonucuyla da benzerlik göstermektedir (Blair, 2009, s.17; Hescong, Elzeyadi ve Knecht ,2002, s.10 ; Matsuoka’nın, 2010, s.275 ; Han, 2009, s.660; Dymont,

2005, s.30). Yapılan araştırmalarda dış mekânlarda az zaman geçiren çocukların dikkat eksikliği bozukluğu, depresyon gibi sorunlarla karşılaşma risklerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Taylor, Kuo ve Sullivan, 2001, s.71; Lovasi vd. 2008, s.648; Taylor ve Kuo, 2009, s.405). Dikkat eksikliği bulunan çocuklar dikkatini bir şeye veremez, dikkatini toplayamaz ve bu durum çocuğun yaptığı şeyden keyif almamasına, yapılan şeyden sıkılmasına neden olur. Dış mekân oyunlarının motivasyonu artırma etkisi bu çalışmada bulunan dış mekân sonrası iç mekânda dış yönetiminin kolaylaşması bulgusunu açıklayan etkenlerden biri olabilir. Fakat burada önemli olan nokta öğretmenlerin dış mekân alanların kullanımını çocuğun sadece enerjisini attığı bir yer olarak görmemeleri gerektiğidir. Bu araştırmada ve yapılan diğer araştırmalarda öğretmenlerin dış mekân oyun alanını çocuğun sadece enerjisini attığı bir yer olarak görmeleri, bu alanların çocuğun bütüncül gelişim alanlarına ve doğrudan sağlığına sağladığı yararların ve diğer taraftan öğretmenin dış mekân oyun alanındaki rolünün ihmal edilmesine neden olmaktadır (Jones, 1989, akt. Chakravarthi, 2009, s. 48; Davies, 1997,s.11; Chakravarthi, Hatfield and Hstenes ,2009, akt., Chakravarthi, 2009). Yukarıda da belirttiğimiz ve diğer araştırmalarla da benzer bir sonuç olan öğretmenlerin inanç, tutum, algılamaları ve çocukla etkileşim kurma biçimleri dış mekân oyun ortamının işlevini etkilemektedir. Öğretmen güvenlik kaygısı yaşayarak çocuğun oyununu baskın bir şekilde kendi bakış açısıyla yönlendirdiğinde çocukların oyunlarının çok daha az hayal gücü içerdiği görülmüştür (Creaser, 1985; Hutt ve ark., 1989; Jones, 1989, akt. Davies, 1997, s.12).

Çocukların güvende olmaları elbette ki önemlidir fakat öğretmenin dış mekân oyun alanında tek görevi olarak çocukların güvenliğini sağlamak olarak algılaması onun dış mekân oyun ortamlarına ilişkin bilgi ve becerilerini daha az kullanmasına, kullanırken zorlanmasına yol açabilir ve bu da dış mekânların yararlarının bir kez daha ihmal edilmesine neden olabilir. Ebeveynlerin yaralanmalarla ilgili öğretmenlere uyguladıkları baskılar öğretmenlerin çocukları gözlemleyerek onların ilgi ve ihtiyaçlarını keşfetmesinin, ocuklarınsa doğayı tanınmasının, keşfetmenin tadına varmasının önünde bir engeldir. Bu araştırmanın sonucuyla benzerlik gösteren Amerika’da okul öncesi ğretmenlerinin dış mekân oyun alanları ile ilgili inanç ve uygulamalarına dayanan bir araştırmada, öğretmenlerin nihai görevinin çocuğu güvende tutmak ve rehberlik etmek olduğu görülmüştür. Öğretmenler dış mekân alanların sağladığı yararlarla ilgili bir miktar bilgi sahibi olsalar dahi uygulamaya bunu yansıtmakta

yetersiz kalmışlardır (McClintic, ve Petty, 2015, s.38). Ebeveynlerin korumacı tutumları, öğretmenlerin ebeveynlere karşı sorumluluk duymaları onların dış mekân oyun uygulamalarına karşı daha temkinli olduklarına dair çalışmalar da benzer sonuçlar içermektedir (Little ve ark., 2011; Little ve ark., 2012). Yapılan bir araştırmada iç mekânda alan sıkıntısı, eşya fazlalığından dolayı meydana gelen tehlikeler ve bulunan alana göre çocuk sayısının fazla olması çocukların sağlıklı riskler almalarını engellediği, dış mekânda daha özgür bırakılan çocuklar iç mekâna göre daha sağlıklı riskler alabildikleri belirtilmiştir (Güler ve Demir, 2016, s. 113).

Öğretmen görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre çocuklar dışarı çıktıklarını öğrendikleri anda bile inanılmaz mutlu olmaktadırlar. Görülen o ki ebeveynleri ve öğretmenleri oldukça endişelendiren hava koşullarını çocukların pek umursadıkları yok aslında. Onlar hangi hava koşulunda olursa olsun dışarıda özgürler, öğrenmeye, keşfetmeye motiveler, oyun oynamaya hazırlar ve her şeyden önemlisi sağlıklı ve mutlular. Bu araştırmanın sonucu da diğer yapılan araştırmaların sonucuyla benzer bir şekilde gösteriyor ki çocuklar en çok dış mekanda bulunmaktan zevk almaktadırlar (Erdoğan vd., 2003; Airbus, 2009).

5.2. Sonuçlar

Araştırmanın anket formu bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlar şunlardır:

- Öğretmenlerin dış mekân oyun alanlarına ve uygulamalarına yönelik görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde, dış mekân oyun alanlarının önemine inandıkları ve buna değer verdikleri görülmüştür. Fakat öğretmenler her ne kadar dış mekân oyun alanlarının önemine inansa da, dış mekân oyun alanının kullanımı noktasında yetersiz kalmışlardır.
- Dış mekân uygulamaları konusunda MEB'e bağlı resmi bağımsız anaokullarının okul yönetimleri çoğunlukla olumlu ve destekleyici bir tutum içerisinde. Ancak bazı okul yöneticilerinin engelleyici tutumları olabilmektedir. Dış mekâna yönelik engelleyici tutumlar okul öncesi eğitim programında dış mekânda oyuna yönelik yapılacak düzenlemeler ile kolayca değiştirilebilir.

- Öğretmenlerin genel olarak görüşlerine göre dış mekân kullanımında ebeveynler çocukları hasta olacak ve yaralanacak diye endişe yaşamaktadırlar ve bunu öğretmenlere yansıtarak öğretmenlerin bu konuda stres yaşamalarına neden olmaktadır.
- Öğretmenler dış mekân alanlarını kullanırken en çok çocukların hasta olabileceği ya da yaralanacağı kaygısını yaşamaktadırlar. Genel olarak öğretmenlerin dış mekân alanlarını kullanmasında hava koşullarının etkisinin oldukça fazla olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler dış mekân alanlarını kış mevsiminde neredeyse hiç kullanmazken bu alanları daha çok nisan, mayıs aylarında kullandıkları tespit edilmiştir. Bu uygulamalarının hem kendi görüşleri ve hem de ebeveynlerin baskıları ile ilişkili olduğu söylenebilir.
- Öğretmenlerin genel olarak görüşleri değerlendirildiğinde, ebeveynlerin çocuklarının dış mekân oyun alanından kaçırılması ya da kaybolması endişesini taşımadıkları çıkan sonuçlardır.
- Öğretmenler çocukları karın yağdığı gün dış mekân alanına çıkarmaktadırlar.
- Öğretmenler çocukları yağmur yağarken dışarı daha az çıkarmaktadırlar.
- Okulun çevresinde bulunan trafik dış mekân uygulamaları sırasında öğretmenleri tedirgin etmemektedir.
- Öğretmenlerin genel olarak görüşlerine göre okulun çevresinde bulunan trafik ebeveynleri endişelendirmemektedir.
- Öğretmenlerin genel olarak görüşlerine göre, yardımcı personel olmaması dış mekân kullanımını kısıtlamaktadır.
- Öğretmenlerin genel görüşüne göre, okullarının sahip olduğu dış mekân oyun alanı çocukların özgürce oyun oynayabileceği bir alana sahip değildir.
- Öğretmenlerin genel olarak görüşlerine göre, dış mekân alanların kullanımı sırasındaki süreyi kendileri için bir dinlenme fırsatı olarak düşünmemektedirler.
- Öğretmenlerin genel olarak görüşlerine göre, dış mekân oyun alanlarındaki araç-gereç yetersizliği çocukları bu alanlara çıkarmaları konusunda engel değildir.

- Öğretmenlerin genel olarak görüşlerine göre, dış mekân ortamlarında oyun oynamak ardından gelen sınıf ortamındaki etkinliklerde çocukların motivasyonunu arttırmaktadır.
- Öğretmenlerin genel olarak görüşlerine göre, dış mekân oyun ortamlarında çocuklar işbirliğine daha yakındırlar.
- Öğretmenlerin genel olarak görüşlerine göre, okulların dış mekân oyun alanlarında bulunan materyaller güvenlidir.
- Öğretmenlerin genel olarak görüşlerine göre, öğretmenler çocukları dış mekân alanlarında kontrol etmekte zorlanmaktadır.

Araştırmanın yarı yapılandırılmış görüşme bulgularına dayalı olarak elde edilen nitel sonuçlar şunlardır:

- Araştırmanın öğretmen görüşlerinden elde edilen nitel bulgularını incelediğimizde öncelikle öğretmen algısı çerçevesinde bakıldığında; öğretmenlerin inanç, tutum, algılamaları dış mekân oyun ortamının işlevini etkilemektedir.
- Öğretmenlerin inanç, tutum ve algılamaları dış mekân oyun alanının kullanım sıklığını etkilemektedir.
- Dış mekân kullanımı hakkında bilgi sahibi öğretmenlerin dış mekân kullanımına daha sık yer verdikleri görülmüştür. Dış mekân kullanımı hakkında yetersiz bilgiye sahip öğretmenler dış mekân kullanımına ya çok az ya da hiç yer vermemektedirler.
- Dış mekân kullanımı hakkında olumlu tutuma ve yeterli bilgiye sahip öğretmenlerin hava koşulu, ebeveyn baskısı, yetersiz materyal ya da güvenlik gibi gerekçelerini diğerlerine göre daha az öne sürdükleri görülmektedir.
- Ebeveyn baskısını yaşayan öğretmenler dış mekân alanların çocuğun bütüncül gelişimine sağladığı önemin farkında olsalar dahi uygulamada yetersiz kalmışlardır.
- Öğretmenlerin dış mekân alanlarını etkili bir biçimde kullanmada hava koşullarının büyük ölçüde etkisi söz konusudur.
- Öğretmenler dış mekân alanlarının kullanımına en çok bahar aylarında (nisan ve mayıs) yer vermişlerdir.
- Kaynaştırma öğrencisi olan öğretmen dış mekân alanları kullanmada güçlükler yaşamaktadır. Yardımcı personel ihtiyacı vurgulanmıştır.

- Güvenlik ile ilgili kaygı yaşayan öğretmenlerin yardımcı personel olduğu takdirde bu kaygıları ortadan kalkmıştır.
- Anaokullarının dış mekân oyun alanında lavaboların bulunmaması öğretmenlerin sanat etkinliği yapmasını zorlaştırmaktadır.
- Anaokullarının dış mekân oyun alanında tuvalet bulunmaması öğretmenlerin bu alanları kullanmasını zorlaştırmaktadır. Tuvaleti kullanmak isteyen çocuk okulun içine girmek zorundadır. İçeriye giren çocuğu kontrol edemeyen öğrenmek güvenlik endişesi yaşamaktadır ve çoğu zaman etkinlikler yarıda kalarak tamamlanamamaktadır.
- Lisans eğitiminde dış mekâna oyununun önemine yer verilen öğretmenlerin dış mekân kullanımına daha çok yer verdikleri ve bu alanlara karşı daha olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür.
- Dış mekân alanların kullanımı sonrası yapılan etkinliklerde çocukların motivasyonun arttığı görülmüştür.
- Öğretmenler kendi çocukluk yıllarıyla şimdiyi kıyasladıklarında şimdiki çocukların dış mekân alanlarda çok az zaman geçirdikleri görüşündedirler.
- Çocuklar en çok dışarıda oyun oynamak istemektedirler, dışarıya çıkacaklarını öğrendikleri andan itibaren inanılmaz mutlu olmaktadır. Çocukların mutluluğu öğretmenlere yansımakta ve öğretmenlerde çocuklarla birlikte mutlu olmaktadır.
- İlköğretim bünyesinde bulunan anasınıflarının dış mekân oyun alanlarının durumu anaokullarına kıyasla daha yetersizdir.
- Anaokullarının dış mekân oyun alanlarının zemini daha çok betonarme yapıyla döşenmiştir.
- Öğretmenlerin genel olarak görüşlerine göre, dış mekân oyun alanlarındaki araç-gereç yetersizliği çocukları bu alanlara çıkarmaları konusunda engel değilmiş gibi gözükse de uygulamada durum farklı olmakta ve materyal yetersizliği dış mekân kullanımını kısıtlamaktadır.

5.3. Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda dış mekân oyun alanlarının etkin kullanımına yönelik öğretmen yetiştiren kurumlara, eğitimcilere, eğitim politikacılarına, öğretmenlere, araştırmacılara ve ailelere aşağıdaki öneriler verilebilir.

Öğretmen yetiştiren kurumlara öneriler:

- Okul öncesi öğretmen adaylarının dış mekân oyun alanların çocuk sağlığı ve gelişimi açısından önemine yönelik teorik derslere eğitim programlarında yer verilmesi ve çeşitlendirilmesi sağlanabilir.
- Okul öncesi öğretmen adaylarının dış mekân oyun alanlarına yönelik uygulamalı derslere eğitim programlarında yer verilmesi ve çeşitlendirilmesi sağlanabilir.
- Dış mekânda oyunu konu alan panel, çalıştay ve hizmetiçi eğitimlere yer verilerek uygulamalı atölye çalışmaları öğretmen adayları, öğretmenler ve ebeveynler için planlanabilir.
- Ebeveyn eğitimi programlarında dış mekân oyun alanı uygulamalarının çocuk sağlığı ve gelişimi açısından önemi mutlaka ele alınmalıdır.

Öğretmenlere Öneriler:

- Dış mekânda çocukların kontrolünü kolaylaştırmak amacıyla dış mekâna yönelik açık kurallar oluşturulması önerilebilir.
- Öğretmenler farklı ülkelerden uygulamalar göstererek ebeveynleri soğuk havalarda da dış mekânın kullanılabileceğine yönelik bilgilendirme yapabilirler.
- Aile eğitimi ve katılımı çalışmaları çerçevesinde aileleri dış mekânın önemi konusunda bilgilendirerek çocuklarını dış mekânda ve doğada daha çok bulundurmalarına teşvik edilebilirler.

Araştırmacılara Öneriler:

- Ülke çapında farklı illerde öğretmenlerin bu konuda gereksinim ve bakış açılarını belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Ülkemizde dört mevsim belirgin olarak yaşanır. Hatta aynı anda dört mevsim bile yaşanmaktadır. Ülkenin bir tarafında kış yaşanırken diğer tarafında insanlar baharı yaşayabilmektedir. Ülkemizde farklı iklim koşullarının dış mekân uygulamalarını etkileyip etkilemediğine dair sonuçların

ortaya konması adına farklı iklim koşuluna sahip illerde dış mekân uygulamalarına yönelik çalışmaların yapılması oldukça önemlidir.

- Öğretmenlere yönelik kuramsal ve uygulamalı çalışmalar yapılarak, hizmetiçi eğitim programları hazırlanabilir ya da atölye çalışmalarına yer verilebilir.
- Dış mekân alanların çocukların sağlığı üzerine doğrudan etkisi ile ilgili araştırmalar yapılabilir.
- Dış mekân alanların çocukların tüm gelişim alanlarına etkilerini inceleyecek araştırmalar yapılabilir.
- Dış mekân alanların kullanımına yönelik gözlem yapan araştırmalar yapılabilir.
- Bu araştırmada sadece öğretmenlerle çalışılmıştır. Ebeveynleri ve çocukları da dâhil ederek farklı veri kaynaklarına ulaşılabilen araştırmalar yapılabilir.
- Bu araştırmada sadece bağımsız anaokulları ile çalışılmıştır. İlköğretim bünyesindeki anasınıfları da dâhil edilerek daha kapsamlı araştırmalar yapılabilir.

Eğitim Politikacılarına Öneriler:

- Yeni yapılacak okulöncesi eğitim kurumlarının çalışmada belirtilen kriterler (okul binasının tek katlı olması, sınıflardan dış mekâna açılan kapı, tuvalete kolay erişim, güvenlik vb.) doğal alanlar kullanılarak planlanması önerilebilir.
- Okul öncesi eğitim programında dış mekân oyun alanlarında oyuna yapılan vurgu artırılarak günlük akış içerisinde dış mekânda oyuna öğrenme merkezlerinde oyun zamanından ayrı olarak yer verilebilir.
- Okulöncesi sınıflarında çalışmak üzere yardımcı öğretmen kadrosunun tahsis edilmesi önerilebilir. Bu durum eğitimin iç mekânda olduğu gibi dış mekânda niteliğini de artıracaktır.

Belediyelerin Park Ve Bahçeler Müdürlüklerine Öneriler:

- Dış mekân oyun alanları üzerine uzman peyzaj mimarları ve eğitimciler bir araya gelerek işbirliği içerisinde bu alanların yeniden düzenlenmesi için çalışmalar yürütebilirler.
- Oyun alanları yapılırken, zemin kaplamaları, bitkilendirme, kullanılan oyun araç gereçlerinin güvenilirliğine dikkat edilmeli ve oyun alanı, planlama ve tasarım ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmelidir.

- Anaokullarının yakın çevresine halkın kullanımına yönelik park ve oyun alanlarının yapılması önerilebilir. Bu durum okulların bahçelerinin çevre sakinleri tarafından park olarak kullanımını engelleyecektir.

KAYNAKÇA

- Aasen, W., Grindheim, L.T., and Waters, J. (2009). The outdoor environment as a site for childrens's participation meaning-making and democratic learning: examples from Norwegian kindergardens. *Education*, 37(1), 5-13.
- Akkılıç Kansu, N. (5 Mayıs 2009). Çocukların doğaya doğanında çocuklara ihtiyacı var! 24 Eylül 2016. [http://www.ntv.com.tr/turkiye/cocuklarin-dogaya-doganin-da-cocuklarihtiyacivar E4fW6zrx0iX8sYfE8vKZg](http://www.ntv.com.tr/turkiye/cocuklarin-dogaya-doganin-da-cocuklarihtiyacivar-E4fW6zrx0iX8sYfE8vKZg) internet adresinden elde edildi.
- Akyüz, E. (2010). Çocuk Hukuku. *Çocukların hakları ve korunması*.(1.Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Alat, Z., Akgümüş, Ö., ve Cevalı, D. (2012). Okul öncesi eğitiminde açık hava etkinliklerine öğretmen tutum ve uygulamaları. *Mersin Üniversitesi Fakültesi Dergisi*, 8(3), 47-67.
- Artar, M., Onur, B., ve Çelen, N. (2004). Çocuk oyunlarında üç kuşakta görülen değişimler: Kırsal kesimde bir araştırma. Türkiye'de çocuk oyunları. *Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları*, (12), 124-130.
- Aslan, F. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekân tasarımı çocukların beklentilerinin belirlenmesi*. Yayımlanmış doktora tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Balmford, A., Clegg, L., Coulson, T., Taylor, J. (2002). Why conservationists should heed Pokémon. *Science*, 295(5564), 2367-2367.
- Bentley, D. F. (2012). Fire makers, barnyards and prickly forests: A preschool stroll around the block. *Childhood Education*, 88(3), 147-154.
- Blair, D.(2009). The child in the garden: An evaulative review of the benefits of school gardening. *The Journal of Environmental Education*, 40(2), 15-38.
- BM Çocuk haklar sözleşmesi kitabı (2011). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Borge, A. I., Nordhagen, R., Lie, K. K. (2003). Children in the environment: forest day-care centers: modern day care with historical antecedents. *The History of the Family*, 8(4), 605-618.
- Bowler, D. E., Buyung-Ali, L. M., Knight, T. M., Pullin, A. S. (2010). A systematic review of evidence for the added benefits to health of exposure to natural environments. *BMC public health*, 10(1), 1-10.
- Bringolf-Isler, B., Grize, L., Mäder, U., Ruch, N., Sennhauser, F. H., Braun Fahrländer, C. (2010). Built environment, parents' perception, and children's vigorous outdoor play. *Preventive Medicine*, 50(5), 251-256.
- Bunting, C.J. (2006). *Interdisciplinary teaching through outdoor education*. Human Kinetics.
- Casey, T. (2007). *Environments for outdoor play: A practical guide to making spaces for children*. London: Paul Chapman Publishing.
- Çelik, A. (2012). Okulöncesi eğitim kurumlarında açık alan kullanımı: Kocaeli Örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(1), 79-88.

- Cengiz, T., ve Doğtaş, S. (2015). İlköğretim çağındaki çocukların açık yeşil alan kullanım alışkanlıklarının belirlenmesi: Çanakkale örneği. *Journal of Tekirdağ Agricultural Faculty*, 12 (2), 57-67.
- Chakravarthi, S. (2009). *Preschool teachers' beliefs and practices of outdoor play and outdoor environments*. University of North Carolina at Greensboro.
- Clements, R. (2004). An investigation of the status of outdoor play. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 5(1), 68-80.
- Coplan, R. J., Rubin, K. H., and Findlay, L. C. (2006). Social and nonsocial play. *Play from birth to twelve: Contexts, perspectives, and meanings*, 2, 75-86.
- Cordell, H.K., Betz, J.G, and Green, G.T. (2009). National kids survey part I: how much time do kids spend outdoors? *Internet Research Information Series*, 1-6.
- Cresswell, J. W. (2012). *Educational research: planning, conducting, and evaluating, quantitative and qualitative research* (4. Baskı) Boston, Pearson.
- Creswell, J.W., and Clark, P.L (2014). Karma yöntem araştırmaları. Tasarım ve yürütölmesi (2.Baskı). (Y. Dede ve S. Beşir Demir, çev.). Basım yeri: Ankara
- Çukur, D., ve Özgüner, H. (2008). Kentsel alanda çocuklara doğa bilinci kazandırmada oyun mekânı tasarımının rolü. *Turkish Journal of Forestry| Türkiye Ormancılık Dergisi*, 2,177- 187.
- David, B. (2015). The Shift from outdoor to indoor play in the French Caribbean Island of Guadeloupe: Implications for childhood development. *Review of Human Factor Studies*, 21(1). 73-81.
- Davies, M. (1997). The Teacher's Role in Outdoor Play: Preschool Teachers' Beliefs and Practices. *Journal of Australian Research in Early Childhood Education*, 1, 10-20.
- Demiral, Ö. (20 Nisan 2016). OMO'nun çocuk ve oyun global araştırması Türkiye verileri açıklandı. CNN Türk. 30 Mayıs 2016. [http://www.cnnturk.com/yasam/omo-global-cocuk- ve-oyun-arastirmasi](http://www.cnnturk.com/yasam/omo-global-cocuk-ve-oyun-arastirmasi).
- Deretarla Gül, E. (2012). Ailelerin çocuk bahçelerine ve çocuk bahçelerindeki materyallere bakış açılarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 261-274.
- Doğan, İ. (2001). *Vatandaşlık demokrasi ve insan hakları*. (6. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Donnelly, J.E., and Lambourne, K. (2011). Classroom- based physical activity, cognition and academic achievement. *Preventive Medicine*, 5(2), 36-42.
- Drake, J. (2009). *Planning for children's play and learning* (1. Baskı). Newyork : Routledge Taylor & Francis Group.
- Duman, G., ve Koçak, N. (2013). Çocuk oyun alanlarının biçimsel özellikleri açısından değeriendirilmesi (Konya ili örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1).

- Dyment, J.E. (2005). Green school grounds as sits for outdoor learning: Barriers and opportunities. *International Research in Geographical & Environmental Education*, 14(1), 28-45.
- Erdoğan, S., Haktanır, G., Köksal Akyol, A., Çakır İlhan, A. (2003). ‘Oyun oynamak istediğim yer’ altı yaşındaki çocukların resimleri üzerine bir inceleme Türkiye örneği. *OMEP Bildiri Kitabı*.
- Ewert, A., Place, G., and Sibthorp, J. (2005). Early-life outdoor experinces and an individual’s environmental attitudes. *Leisure Sciences*, 27(3), 225-239.
- Fass, P. Children’s rights history. 15 Ağustos 2016, <http://www.humanium.org/en/childrens-rights-history/> internet adresinden elde edildi.
- Fjørtoft, I. (2004). Landscape as playscape: The effects of natural environments on childrens’s play and motor development. *Children Youth and Environments*, 14 (2), 21-44.
- French, A. N., Ashby, R. S., Morgan, I. G., Rose, K. A. (2013). Time outdoors and the prevention of myopia. *Experimental Eye Research*, 114, 58-68.
- Garrick, R. (2004). *Playing outdoors in the early years* (1.baskı). London: Continuum International Publishing Group.
- Gopinath, B., Baur, L.A., Wang, J.J., Hardy, L.L., Teber, E., Kifley, A., Mitchell, P. (2011). Influence of physical activity and screen time on the retinal microvasculature in young children. *Arteriosclerosis, Thrombosis, and Vascular Biology*, 31(5), 1233-1239.
- Gülay, H., ve Ekici, G. (2010). MEB okul öncesi eğitim programının çevre eğitimi açısından analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7(1), 74-84.
- Güler, B. İ., ve Demir, E. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin riskli oyunlara yönelik görüş ve algıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(2), 97-116.
- Güleş, F.(2013). *Okul öncesi eğitimde fiziksel çevreye ilişkin kalite standartlarının belirlenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Haluza-Delay, R. (2001). Nothing here to care about: Participant constructions of nature following a 12-day wilderness program. *The Journal of Environmental Education*, 32(4), 43- 48.
- Han, K. T. (2009). Influence of limitedly visible leafy indoor plants on the psychology, behavior, and health of students at a junior high school in Taiwan. *Environment and Behavior*. 41(5), 658-692.
- Heschong, L. (1999). Daylighting in Schools: An Investigation into the relationship between daylighting and human performance. Detailed report. *Heschong Mahone Group*, 1-140.
- Heschong, L., Elzeyadi, I., and Knecht, C. (2002). Re-Analysis Report: Daylighting in Schools, Additional Analysis. *New Buildings Institute, White Salmon, WA*, 2, 1-101.

- Heschong, L., Wright, R. L., and Okura, S. (2002). Daylighting impacts on human performance in school. *Journal of the Illuminating Engineering Society*, 31(2), 101-114.
- Hofferth, S. L. (2009). Changes in American children's time—1997 to 2003. *Electronic international journal of time use research*, 6(1), 26.playday
- Huh, S. Y., and Gordon, C. M. (2008). Vitamin D deficiency in children and adolescents: epidemiology, impact and treatment. *Reviews in Endocrine and Metabolic Disorders*, 9(2), 161-170.
- Ihmeideh, F. M. and Al-Qaryouti, I. A. (2015). Exploring kindergarten teachers' views and roles regarding children's outdoor play environments in Oman. *Early Years*, 36(1), 81-96.
- Isenberg, J. P., and Jalongo, M. R. (2001). *Creative expression and play in the early childhood curriculum*. Simon & Schuster Books for Young Readers.
- Kalburan, N. C. (2014). Denizli ilinde bulunan resmi ve özel anaokulu bahçelerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 99-113.
- Kalburan, N. C. (2014). Okul öncesi dönem çocuklarının dış mekânda oyun fırsatları ve ebeveyn görüşleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (32). 113-135.
- Kalkan, E. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarında kalitenin fiziksel koşullar açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Kals, E., Schumacher, D., and Montada, L. (1999). Emotional affinity toward nature as a motivational basis to protect nature. *Environment and behavior*, 31(2), 178-202.
- Kanıpak, Ö. (15 Aralık, 2014). KatilParklar. 5 Mayıs 2016, <http://www.omerkanipak.com/2014/12/15/katil-parklar/> internet adresinden alındı.
- Karsten, L. (2005). It all used to be better? Different generations on continuity and change in urban children's daily use of space. *Children's Geographies*, 3(3), 275-290.
- Kernan, M., and Devine, D. (2010). Being confined within? Constructions of the good childhood and outdoor play in early childhood education and care settings in Ireland. *Children & Society*, 24(5), 371-385.
- Kimbrow, R. T., Brooks-Gunn, J., and McLanahan, S. (2011). Young children in urban areas: links among neighborhood characteristics, weight status, outdoor play, and television watching. *Social Science & Medicine*, 72(5), 668-676.
- Koçan, N. (2012). Çocuk oyun alanlarının yeterliliği üzerine bir araştırma: Uşak kenti Kemalöz mahallesi örneği. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 28(4), 315-321.
- Korpela, K., Kytt, M., and Hartig, T. (2002). Restorative experience, self-regulation, and children's place preferences. *Journal of Environmental Psychology*, 22(4), 387-398.

- Kubanç, Y. (2014). Okulöncesi eğitim kurumlarının fiziki durumunun incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 7(31), 675-690.
- Küçükali, A. (2015). Çocukların oyun oynama hakkı ve değişen oyun kültürü. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 1-14.
- Kuşluoğlu, D. D. (2013). *İstanbul Kadıköy ilçesindeki çocuk oyun alanlarının nitel ve nicel açıdan değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi
- Kuyper, H., Van Der Werf, M. P. C., and Lubbers, M. J. (2000). Motivation, meta-cognition and self-regulation as predictors of long term educational attainment. *Educational Research and Evaluation*, 6(3), 181-201.
- Lederbogen, F., Kirsch, P., Haddad, L., Streit, F., Tost, H., Schuch, P., Meyer-Lindenberg, A. (2011). City living and urban upbringing affect neural social stress processing in humans. *Nature*, 474 (7352), 498-501.
- Li, K., Pan, Y., Hu, B., Burchinal, M., De Marco, A., Fan, X., Qin, J. (2016). Early childhood education quality and child outcomes in China: Evidence from Zhejiang Province. *Early Childhood Research Quarterly*, 36, 427-438.
- Little, H., Sandseter, E. B. H., and Wyver, S. (2012). Early childhood teachers' beliefs about children's risky play in Australia and Norway. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 13(4), 300-316.
- Little, H., Wyver, S., and Gibson, F. (2011). The influence of play context and adult attitudes on young children's physical risk-taking during outdoor play. *European Early Childhood Education Research Journal*, 19(1), 113-131.
- Lovasi, G. S., Quinn, J. W., Neckerman, K. M., Perzanowski, M. S., Rundle, A. (2008). Children living in areas with more street trees have lower prevalence of asthma. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 62(7), 647-649.
- Matsuoka, R. H. (2010). Student performance and high school landscaper: Examining the links, *Landscape and Urban Planning*, 97(4), 273-282.
- McClintic, S., & Petty, K. (2015). Exploring early childhood teachers' beliefs and practices about preschool outdoor play: A qualitative study. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 36(1), 24-43.
- Memik, N. H. (2004). *An evaluation of the changing approaches to children's play spaces*. Doktoral dissertation. Ankara: Middle East Technical University.
- Miles, M. & Huberman, M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis* (second ed.). California: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB). (2016). *Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*. 11 Kasım 2016 http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ilkve-okuloncyon_0/yonetmelik.pdf internet adresinden elde edildi.

- Muhacir, E. S. A., ve Özalp, A. Y. (2016). Planlama ve tasarım süreçleri bağlamında çocuk oyun alanlarına ilişkin temel kalite kriterlerinin belirlenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 17(2), 220-230.
- Ngo, C. S., Pan, C. W., Finkelstein, E. A., Lee, C. F., Wong, I. B., Ong, J., Saw, S. M. (2014). A cluster randomised controlled trial evaluating an incentive-based outdoor physical activity programme to increase outdoor time and prevent myopia in children. *Ophthalmic and Physiological Optics*, 34(3), 362-368.
- O'Brien, L. (2009). Learning outdoors: the Forest School approach. *Education*, 37(1), 45-60.
- Ören, M. (2015). *Çocuk gelişiminde oyun ve oyunun desteklenmesi*. Çocuk gelişimi alan çalışmaları.(içinde). Eskişehir: AÖF Yayınları.
- Özdemir, A., ve Yılmaz, O. (2008). Assessment of outdoor school environment and physical activity in Ankara's primary schools. *Journal of Environmental Psychology*, 28(3), 287-300.
- Özgüner, H. ve Şahin, C. (2009). Isparta kent merkezindeki çocuk oyun alanlarının mevcut durumu ve çocukların bu alanlara karşı davranış biçimleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 1, 129-143.
- Palmberg, I.E. and Kuru, J. (2000). Outdoor activities as a basis for environmental responsibility. *The Journal of Environmental Education*, 31(4), 32-36.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods*. (3. Baskı). Newbury Park, CA: Sage.
- Perry, J. (2001). *Outdoor play: Teaching strategies with young children* (80). Teachers College Press.
- Phenice, L.A., and Griffore, R. J. (2003) Young children and natural world. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 4(2), 167-171.
- Ploughman, M. (2008). Exercise is brain food: effects of physical activity on cognitive function. *Developmental Neuropsychology*, 11(3), 236-240.
- Renick, S. (2009). *Exploring early childhood teachers' beliefs and practices about preschool outdoor play: a case study* (Doctoral dissertation).
- Rivkin, M. (1997). The schoolyard habitat movement: What it is and why children need it. *Early Childhood Education Journal*, 25(1), 61-66.
- Russ, S. A., Larson, K., Franke, T. M., & Halfon, N. (2009). Associations between media use and health in US children. *Academic pediatrics*, 9(5), 300-306.
- Sääkslahti, A., Numminen, P., Varstala, V., Helenius, H., Tammi, J., Viikari, J., & Välimäki, I. (2004). Physical activity as a preventive measure for coronary heart disease risk factors in early childhood. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 14(3), 143-149.

- Savaşhan, Ç., Erdal, M., Sarı, O., ve Aydoğan, Ü. (2015). İlkokul çağındaki çocuklarda obezite görülme sıklığı ve risk faktörleri. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 19(1), 14-21.
- Sezgin Asena, B. (2016). Miyop gözlere gün ışığı faydalı. 25 Ocak 2016. <http://www.milliyet.com.tr/miyop-gozlere-gun-isigi-faydali-zmir-yerelhaber1366862/> internet adresinden elde edildi.
- Şişman, E. E., ve Özyavuz, M. (2010). Çocuk oyun alanlarının dağılımı ve kullanım yeterliliği: Tekirdağ örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 13-22.
- Sivri, H.(1993). *Fiziksel ve mekânsal çevrenin çocuk davranışına ve gelişimine etkileri çocuk için oluşturulacak çevrelerde tasarım verilerin saptanması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Skår, M., & Krogh, E. (2009). Changes in children's nature-based experiences near home: from spontaneous play to adult controlled, planned and organised activities. *Children's Geographies*, 7(3), 339-354.
- Solak, N. (2007). *Adana il merkezinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında kalitenin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Sorkun, G. (1996). *İstanbul Anadolu yakası örnek çocuk oyun alanlarının peyzaj mimarlığı açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Staempfli, M. B. (2009). Reintroducing adventure into children's outdoor play environments. *Environment and Behavior*, 41(2), 268-280.
- Sunar, D., ve Okman Fişek, G. (2005). Contemporary Turkish families. *Families in Global Perspective*, 169-183.
- Talay, İ., Aslan, F., ve Belyakalı, N. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında doğa dostu ve çocuk katılımı temelli dış mekân tasarımı yaklaşımları bir proje önerisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(1), 317-322.
- Tantekin-Erden, F. (2016). *Dış mekân oyunları*. Çocuk ve Oyun.(içinde). s.35-40. Eskişehir: AÖF yayınları
- Taştepe, T., Başbay, A. M., ve Yazıcı, Z. (2016). Kent Merkezlerindeki ekolojik çocuk oyun alanlarının mekânsal açıdan incelenmesi: Ankara-Antalya örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 13(2). 85-96.
- Taylor, A. F., Kuo, F. E., and Sullivan, W. C. (2001). Coping with ADD The surprising connection to green play settings. *Environment and Behavior*, 33(1), 54-77.
- Taylor, A.F., and Kuo, F.E. (2009). Children with attention deficits concentrate better after walk in the park. *Journal of Attention Disorders*, 12 (5), 402-409.
- Thompson, C. W., Aspinall, P., and Montarzino, A. (2007). The childhood factor: adult visits to green places and the significance of childhood experience. *Environment and Behavior*, 40 (1), 1-33.

- Tremblay, M. S., Shields, M., Laviolette, M., Craig, C. L., Janssen, I., Gorber, S. C. (2010). Fitness of Canadian children and youth: results from the 2007-2009 Canadian health measures survey. *Health Reports*, 21 (1), 7.
- Tuğrul, B., Ertürk, G., Özen Altınkaynak, Ş. ve Güneş, G. (2014). Oyunun üç kuşaktaki değişimi. *The Journal of Academic Social Science*, 27, 1-16.
- Turgut, H. ve Yılmaz, S. (2010). Ekolojik temelli çocuk oyun alanlarının oluşturulması. *III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, IV, 1618-1630.
- Ünal, M. (2009). Çocuk gelişiminde oyun alanlarının yeri ve önemi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 95-109.
- Unicef (2014). *Sayılarla dünya çocuklarının durumu 2014: her çocuk önemlidir*. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardı Fonu.
- Unicef. (2012). *The state of the world's children 2012: children in an urban world*. eSocialSciences.
- Uskun, E., Öztürk, M., Kişioğlu, A. N., ve Kırbıyık, S. (2005). İlköğretim Öğrencilerinde Obezite Gelişimini Etkileyen. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 12(2), 19-25.
- Uzun, N., Varnacı, U. F., ve Keleş Ö., 2010. Öğretmen adaylarının çevre bilinci, çevresel tutum, düşünce ve davranışlarının doğa eğitimi projesine bağlı değişimi ve kalıcılığının değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi Electronic Journal of Social Sciences*, 9(32), 384-401.
- Van Hoorn, J., Nourot, P.M., Scales, B., and Alward, K.R. (2011). *Play at the center of the curriculum*. (5). Boston: Pearson Education.
- Wells, N. M., and Evans, G. W. (2003). Nearby nature a buffer of life stress among rural children. *Environment and Behavior*, 35(3), 311-330.
- Wells, N.M. (2000). At home with nature effects of 'greenness' on the children's cognitive functioning. *Environment and Behavior*, 32(6), 775-795.
- Wells, N.M., and Lekies, K.S. (2006). Nature and the life course: Pathways from childhood nature experiences to adult environmentalism. *Children Youth and Environments*, 16(1), 1-24.
- White, R. (2004). Young children's relationship with nature: It's important to children's development and earth's future. *White Hutchinson Leisure & Learning Group*. 1-9.
- Wilson, R.A. (1996). Starting early: environmental education during the early childhood years. *ERIC Digest*, 1-6.
- Wray-Lake, L., Flanagan, C. A., and Osgood, D. W. (2010). Examining trends in adolescent environmental attitudes, beliefs, and behaviors across three decades. *Environment and Behavior*, 42(1), 61-85.
- Wu, P. C., Tsai, C. L., Hu, C. H., ve Yang, Y. H. (2010). Effects of outdoor activities on myopia among rural school children in Taiwan. *Ophthalmic Epidemiology*, 17(5), 338-342.

- Yalçın, F. (2015). A crosscultural study on outdoor play: Parent and teacher perspectives. Doktora Tezi. Ankara: Middle East Technical University.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2016). Okul öncesi eğitiminde dış mekânlar ve dış mekân aktiviteleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 423-437.
- Yılmaz, S., ve Bulut, Z. (2002). Kentsel mekânlarda çocuk oyun alanları planlama ve tasarım ilkeleri. *Journal of the Faculty of Agriculture*, 33(3), 345-351.

EK-1 GÖNÜLLÜ ÖĞRETMEN KATILIM FORMU (ANKET)

.././.....

Sayın Öğretmen,

Öncelikle yapacağımız çalışmaya gösterdiğiniz ilgi ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederiz. Bu araştırmada anaokullarında bulunan dış mekân alanlarının kullanımı incelenecektir. Bu form, araştırmanın amacını ve bir katılımcı olarak haklarınızı tanımlamayı amaçlamaktadır. İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.

İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.

Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Bu sözleşmeyi okuyup, bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığınız ve araştırma kapsamında bizim size verdiğimiz güvenceye ilişkin olarak bu formu imzalamanızı rica ediyoruz. Bu sözleşmeyi okuyarak imzaladığınız için teşekkür ederim.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki soru ve görüşlerinizi (mail/tel) yöneltebilirsiniz.

Araş.Gör. Meltem Yıldırım

Adres: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü

İş Tel: 3350580- (dahili 3444)

Cep Tel: 5442124101

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.
(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-2 GÖNÜLLÜ ÖĞRETMEN KATILIM FORMU (GÖRÜŞME)

.././.....

Sayın Öğretmen,

Öncelikle yapacağımız çalışmaya gösterdiğiniz ilgi ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederiz. Bu çalışmada anaokullarında bulunan dış mekân alanlarının kullanımı incelenecektir. Bu form, araştırmanın amacını ve bir katılımcı olarak haklarınızı tanımlamayı amaçlamaktadır. İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.

Görüşme sürecinde sizden izin alınarak ses kaydı yapılacaktır. Ses kayıtları sadece araştırma amacıyla kullanılacak olup başkaları ile paylaşılmayacaktır. Ses kayıtları verilerin dökümünden sonra imha edilecektir. İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.

Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Bu sözleşmeyi okuyup, bu çalışmaya gönüllü olarak katıldığınız ve araştırma kapsamında bizim size verdiğimiz güvenceye ilişkin olarak bu formu imzalamanızı rica ediyoruz. Bu sözleşmeyi okuyarak imzaladığınız için teşekkür ederim.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki soru ve görüşlerinizi (mail/tel) yöneltebilirsiniz.

Araş. Gör. Meltem Yıldırım

Adres: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü

İş Tel: 3350580- (dahili 3444)

Cep Tel: 5442124101

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-3 OKUL ÖNCESİ DÖNEM DIŞ MEKÂN ALANLARI VE KULLANIMI - ÖĞRETMEN FORMU

BÖLÜM I

Açıklama I. Lütfen aşağıdaki bilgilerden size uygun olan seçeneğin yanındaki paranteze (x) işareti koyunuz.

- 1- Cinsiyetiniz? Kadın () Erkek ()
- 2- Mesleki Kıdeminiz? Yıl ()
- 3- Mezuniyet Türünüz? Lisans () Lisansüstü ()
- 4- Sınıfınızda bulunan çocuk sayısı ()
- 5- Daha önce görev yaptığınız yer Köy () Şehir ()
- 6- Lisans mezuniyetinizde hangi fakülte/programdan mezunsunuz?

BÖLÜM II

1-Dış mekân kullanımına hangi sıklıkta yer veriyorsunuz Lütfen kutucuğa işaretleyiniz.

	KIŞ	BAHAR
Hiç		
Dönemde 1-2 kez		
Ayda 1-2 kez		
Haftada bir gün		
Haftada iki gün		
Haftada üç gün		
Haftada dört gün		
Her gün		

2-Okulunuzun dış mekân alanında sahip olduğu ekipmanları işaretleyiniz. Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz.

Kayma	
Tırmanma	
Sallanma	
Denge	
Atlama	

Diğer:

3-Okulunuzun dış mekân oyun alanında aşağıdakilerden hangileri bulunmaktadır? Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.

Ağaç	
Toprak zemin	
Çim zemin	
Beton zemin	
Bitki örtüsü	
Kum	

Diğer:

4- Genellikle hangi nedenlerle dış mekân kullanımına yer verirsiniz. Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.

Fen-Doğa etkinliği	
Serbest oyun	
Öğretmen rehberliğinde oyun	
Piknik	
Sanat etkinliği	
Su oyunları	
Bitki dikimi	
Hayvan besleme	
Dil etkinlikleri (Hikâye okumama gibi.)	
Müzik etkinliği	

Diğer:

BÖLÜM III. DIŞ MEKÂN ALANLARINA VE UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLER

Açıklama III Aşağıdaki maddeleri size uygunluk derecesine göre seçerek işaretleyiniz.

Aşağıda belirtilen ifadelerden size uygun olanı belirleyip lütfen kutucuklara işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1-Bazı ebeveynler yaralanacakları endişesi ile çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez.					
2-Bazı ebeveynler okulun çevresinde bulunan trafik nedeniyle çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez.					

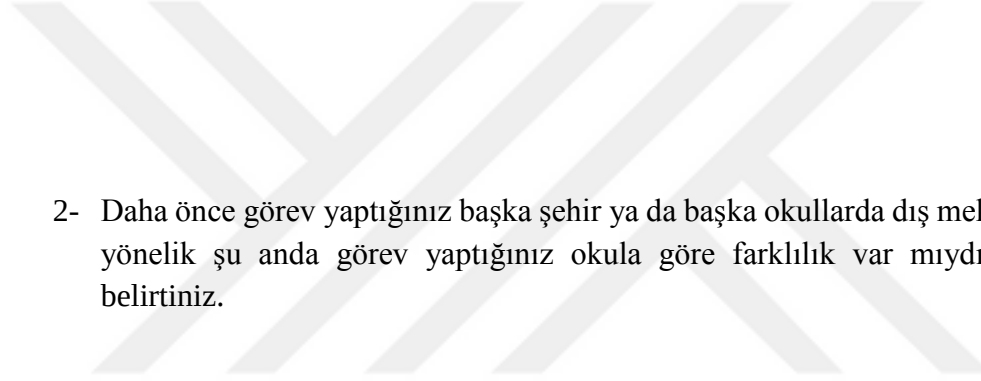
3-Bazı ebeveynler hastalanacakları kaygısı ile çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez.					
4-Bazı ebeveynler çocukları soğuk havada dışarı çıkarmamdan rahatsızlık duyar.					
5-Bazı ebeveynler çocukların giysileri kirlenecek diye dış mekâna çocukları çıkarmamı istemez.					
6-Bazı ebeveynler kaçırılmaları endişesi ile çocukları dış mekâna çıkarmamı istemez.					
7-Bazı ebeveynler kaybolacakları endişesi ile çocukları okul bahçesine çıkarmamı istemez.					
8- İç mekân etkinlikleri çocukların gelişimini dış mekân etkinliklerinden daha çok destekler.					
9- Dış mekân ortamlarında gerçekleştirdiğim etkinliklerde çocukların motivasyonu artar.					
10-Çocuklara dış mekânda oyun oynatmak sınıf yönetimini kolaylaştırır.					
11-Dış mekân oyun ortamları çocukların sadece enerjilerini attıkları bir yerdir.					
12-Dış mekânlarda yapılan etkinlikler sınıf ortamında yapılan etkinlikler kadar etkilidir.					
13-Dış mekândaki oyun etkinlikleri çocuklara işbirliği yapma olanağı tanır.					
14-Çocukları dış mekâna çıkarmak günlük akışımın düzenli bir parçasıdır					
15-Dış mekân ortamlarında oynamak, ardından gelen sınıf ortamındaki etkinliklerde çocukların motivasyonunu artırır.					
16-Çocukları yağmurlu havalardan sonra dışarı çıkarırım.					
17-Çocukları karla oynayabilmeleri için dışarıya çıkarırım.					
18-Dış mekândaki araç gereç yetersizliği çocukları bahçeye çıkarmama engel değildir.					
19-Çocukları dış mekâna çıkarmak ailelerin görevidir.					
20-Çocukların gelişimi açısından sık sık dış mekânda oynamaları önemlidir.					

21-Çocukların dış mekânlara çıkması benim için bir dinlenme fırsatıdır.					
22-Çocukları dış mekâna (ya da okul bahçesine) sadece yardımcı öğretmen ya da stajyer öğrenci olduğu günlerde çıkarmayı tercih ediyorum.					
23-Çocuklar okul bahçesinde oyun oynarken, okulun çevresindeki trafik beni endişelendirir.					
24-Soğuk havalarda çocuklar üşüyüp hasta olabilecekleri için dışarı çıkarmaktan kaçınırım.					
25-Çocukları okul bahçesine çıkardığımda birileri tarafından kaçırılmalarından korkarım.					
26-Hava çok sıcak iken çocukları dışarı çıkarmaktan kaçınırım.					
27-Çocukları okul bahçesine çıkardığımda kaybolmalarından korkarım.					
28-Yardımcım olmadığında çocukları dış mekâna çıkarmaktan kaçınırım.					
29-Çocukları okul bahçesine çıkardığımda yaralanacakları için endişelenirim.					
30-Dış mekânda çocukları kontrol etmek zordur.					
31-Oyun alanındaki ekipmanlar (dengeleri sağlanmış ve yükseklik ayarlamaları yapılmış, çocuğun veya giysi parçasının sıkışmayacağı) olacak şekilde düzenlenmiştir.					
32-Okulumuzun dış mekânı personelin çocukları gözlemleyebileceği şekilde ayarlanmıştır.					
33-Okulumuzun bahçesi çocukların özgürce oyun oynayabilecekleri bir alana sahiptir.					
34-Çocukları okul bahçesine çıkarırken okul müdüründen izin almam gerekir.					
35-Okulumuzun bahçesinin güvenli olmaması çocukları dış mekâna çıkarmamı zorlaştırır.					

36-Çocukları öz bakım becerilerinin yetersiz kalması (ayakkabıları giyememe, montunu giyememe vb.) dış mekâna çıkarmamı zorlaştırır.					
37-Sınıfta bazı çocukların dışarı çıkma imkânının olmaması (kaynaştırma öğrencisi gibi) dış mekân alanına çıkmamızı zorlaştırır.					

BÖLÜM IV

1- Çocukları dış mekâna çıkardığınız zaman siz neler yapıyorsunuz? Lütfen belirtiniz.

2- Daha önce görev yaptığınız başka şehir ya da başka okullarda dış mekân kullanımına yönelik şu anda görev yaptığınız okula göre farklılık var mıydı? Varsa lütfen belirtiniz.

3- Siz çocukluğunuzda dışarıda oyun için ne kadar zaman geçirirdiniz?

EK-4 BAĞIMSIZ ANAOKULU ÖĞRETMENLERİNİN DIŞ MEKÂN OYUN ALANLARINA VE UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞME SORULARI

- 1- Dış mekânın kullanımı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
- 2- Dış mekân oyunları sizce çocukların gelişimi açısından önemli midir? Neden?
 - a. Sizce hangi gelişim alanlarını ve nasıl destekler?
- 3- Çocukları okul bahçesine ne sıklıkla çıkarıyorsunuz?
- 4- Dış mekân kullanımınızı etkileyen şeyler nelerdir?
 - Ebeveynlerin etkisi nasıldır?
 - Yöneticilerin etkisi nasıldır?
 - Hava koşullarının etkisi nasıldır?
 - Okul bahçesinin donanımı nasıl etkiler?
- 5- Dış mekânı genellikle hangi etkinlikleri yapmak için kullanıyorsunuz? Ne kadar süre kalıyorsunuz?
 - a. Etkinlikler için dış mekânı kullanmanız etkinliği, sizi, çocukları nasıl etkiliyor?
- 6- Dış mekân etkinlikleri uygularken hiç sorun yaşıyor musunuz?
- 7- Çocukları dış mekânda oyun oynatmak gün içerisindeki diğer etkinliklerinizi etkiliyor mu? Nasıl?
- 8- Çocukları dış mekânda oynatmak sınıf yönetimini etkiliyor mu? (Etkiliyorsa nasıl?)
- 9- Okulunuzun sahip olduğu dış mekân oyun alanını kullanışlılık açısından nasıl değerlendirirsiniz? Güvenlik, bitki örtüsü, oyun materyalleri, zemin,
- 10- Şimdiye kadar çalıştığınız okullardaki dış mekân oyun alanlarını nasıl değerlendirirsiniz?
- 11- Okulunuzda bulunan dış mekân oyun alanını iyileştirmek için neler yapılabilir? Çocukların bu konudaki görüşleri neler hiç size bahsettiler mi?
- 12- Dış mekân oyun alanını daha çok kullanmanızı ne gibi değişiklikler sağladı?
 - a. Çocuk sayısı, yardımcı öğretmen olması, daha sıcak bir şehir gibi
- 13- Lisans eğitiminizde dış mekânda oyunun önemine yer verildi mi? Nasıl?
- 14- Sizce günümüzde çocuklar yeterince dış mekânda oynama fırsatı elde ediyor mu?

15- Ailelere çocukları dış mekânda oynatmalarına yönelik bir yönlendirme yapıyor musunuz?

EK-5 ESKİŞEHİR İLİ MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ MERKEZ İLÇE TEPEBAŞI VE ODUNPAZARI'NA BAĞLI RESMİ BAĞIMSIZ ANAOKULU LİSTESİ

Eskişehir İli Tepebaşı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Bağlı Bağımsız Anaokulları

- Cemal Ererdi Anaokulu
- Kutipoğlu Anaokulu
- Kutlu Doğum Anaokulu
- Sakarya Anaokulu
- Cemalettin Gökay Anaokulu
- TOKİ Söğütönü Anaokulu
- Vilayetler Hizmet Götürme Birliği Anaokulu
- Muttalip Anaokulu
- Nermin Özdemir Anaokulu

Eskişehir İli Odunpazarı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Bağımsız Anaokulları

- Adnan Menderes Anaokulu
- Seçil Akkurt Anaokulu
- Öğretmen Esra Akkaya Anaokulu
- Yunuskent Anaokulu
- Zehra Sarar Anaokulu
- Lamia Dayanç Anaokulu
- Eczacı Faruk Erden Anaokulu
- Vali Mehmet Kılıçlar Anaokulu
- Hayme Hatun Anaokulu
- Öğretmen Esra Akkaya Anaokulu

EK-6 ESKİŞEHİR MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ İZİN YAZISI

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 88074293/605.01/2329395
Konu: Araştırma Projesi

22.02.2017

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
(Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğü)

İlgi : a) 21/02/2017 tarih ve 2256559 sayılı olur.
b) 09/02/2017 tarih ve E.18974 sayılı yazınız.

İlgi (b) yazı ile istemiş olduğunuz "Araştırma Projesi" incelenmiş ve uygun görülmüş olup, ilgi (a) Olur ekte sunulmuştur.
Bilgilerinize rica ederim.

Necmi ÖZEN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER :
1-İlgi (a) Olur (1 sayfa)
2-Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)

Adres :
Yunus Emre Kampüsü
26470/ ESKİŞEHİR

Aslı ile Aynıdır
5070 Sayılı Yasa ile
elektronik olarak
imzalanmıştır.
23.02.2017
Önder ÜLKE
Memur

Büyükdere Mah. Atatürk Biv. No:247 ESKİŞEHİR
Elektronik Ağ: www.eskisehir.meb.gov.tr
e-posta: strateji26@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: L.TOKAT
Tel : (0 222) 239 72 00/213-425
Faks: (0 222) 239 39 22

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 941d-255d-3b0a-bc19-c295 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 88074293/605.01/2256559
Konu : Araştırma Projesi

21.02.2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Anadolu Üniversitesi Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğü'nün 09/02/2017 tarih ve E.18974 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile; Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Meltem YILDIRIM' ın "Bağımsız Ana Okulları Öğretmenlerinin Dış Mekan Oyun Alanlarına ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri" başlıklı uygulama çalışması Araştırma İzin Komisyonu tarafından incelenmiş ve komisyon tarafından sakınca görülmediği tespit edilmiş olup, komisyon tarafından belirtilen okullarda yukarıda adı geçen projenin gerçekleştirilmesi uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde takdirlerinize arz ederim.

Barış HANCI
Müdür Yardımcısı

OLUR

.../02/2017

Necmi ÖZEN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Büyükdere Mah. Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR
Elektronik Ağ: www.eskisehir.meb.gov.tr
e-posta: strateji26@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: L.TOKAT
Tel : (0 222) 239 72 00/213-425
Faks: (0 222) 239 39 22

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a0fe-b296-3510-b3a5-8691 kodu ile teyit edilebilir.

T.C
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Meltem YILDIRIM
Kurumu/Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	Odunpazarı ve Tepebaşı İlçelerindeki Bağımsız Anaokulları
Araştırmanın Konusu	Bağımsız Anaokulları Öğretmenlerinin Dış Mekan Oyun Alanlarına ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma/Proje/Ödev/ Tez Önerisi	Var
Veri Toplama Araçları	Okul Öncesi Dönem Dış Mekan Alanları ve Kullanımı-Öğretmen Formu, Bağımsız Anaokulu Öğretmenlerinin Dış Mekan Oyun Alanlarına ve Uygulamalarına İlişkin Görüşme Soruları
Görüş İstenecek Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 sayılı genelgesi gereğince 2016-2017 öğretim yılında uygulanmasında sakınca yoktur.	
Komisyon Kararı	KABUL (Oybirliği ile)
Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı	Gerekçesi :

KOMİSYON

16/02/2017

Komisyon Başkanı

Barış HANCI

Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

Üye

Dr. Seda ERCAN AKKAYA

Baş Öğretmen

Üye

Ömer GARAN

Öğretmen

Üye

E. Senay KUTLU

Öğretmen

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı: Meltem YILDIRIM

Yabancı Dil: İngilizce

Doğum Yeri ve Yılı: Bitlis /1985

E-Posta: meltemyildirim@anadolu.edu.tr

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- Lisans- 2011, Selçuk Üniversitesi, Okulöncesi Öğretmenliği
- 2011-2012 MEB’ da öğretmen, Bitlis Yumurtatepe Köyü İlkokulu
- 2011-2013 MEB’ da öğretmen, Bitlis Değirmenaltı Köyü İlkokulu
- 2013- Kafkas Üniversitesi Araştırma Görevlisi (ÖYP)
- 2014-2017 Anadolu Üniversitesi Araştırma Görevlisi (ÖYP)

Yayınları ve Bilimsel/Sanatsal Faaliyetleri:

- Bağımsız Anaokulu Öğretmenlerinin Dış Mekân Oyun Alanlarına ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri, Anadolu Üniversitesi, BAP (1701E002), Araştırmacı, 2017 (devam ediyor).